

Forord

Statistisk sentralbyrå (SSB) har våren 1998 gjennomført en levekårsundersøkelse blant studenter. Formålet har vært å kartlegge ulike sider ved studentenes levekår og forbruksmønster.

Dette notatet inneholder metodisk dokumentasjon og kommenterte tabeller der en stor del av datagrunnlaget er kjørt mot et sett av bakgrunnsvariabler. På denne måten presenterer vi noen av hovedresultatene med vekt på studieforhold, studiefinansiering, økonomi og forbruk. I 1999 vil SSB så publisere en analyserapport som i større grad går i dybden av materialet.

Oppdragsgiver for undersøkelsen har vært Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø ved leder, ass. universitetsdirektør Inger Stray Lien. Undersøkelsen er finansiert av Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø i samarbeid med Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). Kontaktpersoner hos oppdragsgiver har vært rådgiver Heidi Christophersen ved Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø og førstekonsulent Jorunn Nakken fra KUF.

I planleggingen av undersøkelsen har SSB samarbeidet med en arbeidsgruppe nedsatt av oppdragsgiver. Arbeidsgruppen har bestått av studentene Jørn André Eilertsen og Mads Gravås fra De utdanningssøkendes kontaktutvalg, avdelingsdirektør Toril Johansson fra Det norske universitetsrådet, adm.dir. Per Ivar Maudal fra Samskipnadsrådet og rådgiver Øyvind Hartmann fra Statens lånekasse for utdanning. Leder for arbeidsgruppen har vært høgskoledirektør Tor-Inge Dovland fra Det norske høgskoleråd. Førstekonsulent Øyvind Nystøl ved Universitetet i Oslo har vært arbeidsgruppens sekretær.

I SSB har Irene Øyangen og Elisabeth Gulløy vært ledere av prosjektet. Rådgivere har vært Stein Opdahl og Arne S. Andersen. Arbeidet med programmering av spørreskjema og filetablering er utført av Solveig Myklestad. Tabellkjøringer er utført av Rune Steffensen. Intervjuerkontakt har vært Grete Korsvoll.

Innhold

Nøkkeltall for undersøkelsen.....	10
Sammendrag	11
Innledning	19
Om undersøkelsen og datamaterialet.....	19
Pilotundersøkelsen.....	19
Om populasjon og utvalg	19
Målpopulasjon	19
Allokering av utvalget	20
Valg av trekkeregister.....	20
Endelig trekkegrunnlag.....	20
Utvalg	21
Vekter	21
Begreper, definisjoner og klassifiseringer.....	23
Om tabellene	26
Nivå: individer og kosthusholdning	26
Data om forbruk - hvordan skal de forstås?	27
Husholdningsvekter.....	28
Sammenlikning av husholdninger	28
Vekter og behandling av manglende opplysninger i tabellene.....	29
Studentenes levekår.....	30
Studietilknytning	30
Studieforhold	34
Fysiske arbeidsforhold.....	38
Barn	42
Støtte fra familien	44
Arbeid	46
Ektefelle/samboers studier og arbeid.....	50
Helse	54
Sosial kontakt	55
Deltakelse i organisasjonslivet	56
Fritidsaktiviteter	57
Boforhold.....	60
Boligstandard.....	66
Boligmiljø.....	69
Økonomi og forbruk.....	72
Studiefinansiering.....	72
Inntekt.....	78
Overføringer fra familie	80
Studiegjeld.....	82
Annen gjeld	85
Økonomisk sårbarhet.....	85

Forbruksutgifter	86
Boligutgifter	89
Utgifter til transportmidler, tv, radio, husholdningsartikler, innbo	93
Utgifter i forbindelse med studiene	97
Utgifter til reiser	100
Referanser	102

Vedlegg A: Metodisk dokumentasjon

Vedlegg B: Spørreskjema

Vedlegg C: Instruks og følgebrev til intervjuerne

Vedlegg D: Informasjonsbrev til intervjuobjektene

Tabellregister

Tabell 1 Nøkkeltall	10
Tabell 2 Populasjon, utvalg og vekt etter institusjon	22
Tabell 3 Målsetting for utdanningsnivå etter kjønn, alder, studiebrøk og familiefase. Prosent.	30
Tabell 4 Viktigste begrunnelse for valg av utdanning etter kjønn, alder, utdanning og institusjonstype. Prosent.	31
Tabell 5 Tidligere opphold i studiene på ett semester eller mer og andel som er eller antar å bli forsinket i forhold til normert studietid etter kjønn, alder, institusjonstype og familiefase. Prosent.	32
Tabell 6 Vekttall vårsemesteret 1998 etter kjønn, alder, utdanning, familiefase, institusjonstype og studiebrøk. Prosent.	33
Tabell 7 Tilstedeværelse ved studiestedet etter institusjonstype, utdanning, studieerfaring og familiefase. Prosent.	34
Tabell 8 Andel som har blitt kjent med lærerne i løpet av studietiden etter institusjonstype, utdanning, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.	35
Tabell 9 Sosial kontakt med medstudentene etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.	36
Tabell 10 Trivsel med studiene etter institusjonstype, studiestedets størrelse og innvandringsstatus. Prosent.	37
Tabell 11 Andel som disponerer lesesalsplass/arbeidsplass og andel som i tilstrekkelig grad kan disponere institusjonens it-utstyr etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Prosent.	38
Tabell 12 Andel som disponerer it-utstyr hjemme, andel med mulighet til å koble seg opp til institusjonens it-nettverk hjemmefra og andel som gjør dette minst en gang pr uke etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Prosent.....	39
Tabell 13 Vurdering av støyforhold innendørs etter institusjonstype, utdanning og studiestedets størrelse. Prosent.	40
Tabell 14 Vurdering av luftkvaliteten innendørs etter institusjonstype, utdanning og studiestedets størrelse. Prosent.	40
Tabell 15 Vurdering av plassforholdene innendørs etter institusjonstype, utdanning og studiestedets størrelse. Prosent.	41
Tabell 16 Antall barn/stebarn 0-10 år i husholdningen for alle studenter etter kjønn, alder, institusjonstype, utdanningstype og lokalisering. Prosent.....	42
Tabell 17 Totalt antall timer barnetilsyn pr uke for alle studenter med barn i husholdningen 0-10 år etter utdanningstype, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Gjennomsnitt.	43
Tabell 18 Andel som har bodd eller bor hjemme uten å betale for seg eller til lave kostnader etter fylte 20 år for alle studenter over 20 år og etter kjønn, alder, innvandringsstatus og institusjonstype. Prosent.	44
Tabell 19 Varighet av å bo hjemme uten å betale for seg eller til lave kostnader etter fylte 20 år for alle studenter som har bodd hjemme på denne måten etter kjønn, alder, innvandringsstatus og institusjonstype. Prosent.....	45
Tabell 20 Andel som har mottatt regelmessig støtte fra sine foreldre mens de har vært under utdanning for alle studenter over 20 år og etter kjønn, institusjonstype, familiefase og studiebrøk. Prosent.	45

Tabell 21 Antall timer omsorgsarbeid pr uke for barn i husholdningen 0-18 år etter utdanning, studiebrøk, familiefase og kjønn. Prosent.	46
Tabell 22 Andel som har eller har hatt inntektsgivende arbeid ved siden av studiene hittil i vårsemesteret 1998 for alle studenter etter institusjonstype, utdanning, studiestedets størrelse, kjønn og familiefase. Prosent.	47
Tabell 23 Inntektsgivende arbeid. Antall timer pr uke hittil i vårsemesteret 1998 for alle studenter etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt.	48
Tabell 24 Månedlig brutto inntekt fra arbeid hittil i vårsemesteret 1998 for alle studenter etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.	49
Tabell 25 Ektefelle/samboers studiestatus for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, alder, kjønn og familiefase. Prosent.	50
Tabell 26 Inntektsgivende arbeid for ektefelle/samboer vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, alder, kjønn og familiefase. Prosent.	51
Tabell 27 Ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid. Antall timer pr uke hittil i hittil i vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt.	52
Tabell 28 Ektefelle/samboers månedlige brutto inntekt fra arbeid vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.	53
Tabell 29 Andel som siste 14 dager har vært plaget av å være nedtrykt og tungsindig etter institusjonstype, kjønn, innvandringsstatus og familiefase. Prosent.	54
Tabell 30 Gode venner på stedet utenom familie etter kjønn, familiefase, innvandringsstatus og utdanningsnivå. Prosent.	55
Tabell 31 Andel som er medlem av en eller flere organisasjoner etter kjønn, familiefase, innvandringsstatus og utdanningsnivå. Prosent.	56
Tabell 32 Antall ganger på kino siste 12 måneder etter kjønn, familiefase, studiestedets størrelse og institusjonstype. Prosent.	57
Tabell 33 Antall ganger på dans eller diskotek siste 12 måneder etter kjønn, familiefase, studiestedets størrelse og institusjonstype. Prosent.	58
Tabell 34 Antall ganger på restaurant, pub, kafé el siste 12 måneder etter kjønn, familiefase, studiestedets størrelse og institusjonstype. Prosent.	59
Tabell 35 Bosted og stabilitet etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent.	60
Tabell 36 Andel hjemmeboende som betaler for å bo hjemme hos foreldrene og alle hjemmeboendes utgifter pr måned for å bo hjemme etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent og gjennomsnitt. Antall hjemmeboende.	61
Tabell 37 Eieforhold til boligen for studentenes husholdning utenom de hjemmeboende etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent.	62
Tabell 38 Studenter som leier bolig av ulike eiere etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent. Antall leietakere.	63
Tabell 39 Andel leietakere som har avtale med boligeier om å utføre tjenester som snømåking og barnepass i tillegg til husleien, og andel leietakere som leier boligen møblert etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent. Antall leietakere.	64

Tabell 40 Andel leietakere utenom studentsamskipnaden som ville foretrukket å leie bolig av denne etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent. Antall leietakere utenom studentsamskipnaden.	65
Tabell 41 Andel studenter som bor trangt og andel som bor svært romslig etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.	66
Tabell 42 Andel studenter som har kokemuligheter, egen wc og eget badekar eller dusj i boligen etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.	67
Tabell 43 Andel studenter som bor i bolig med fukt eller råte i beboelsesrom, og andel studenter som bor i bolig med oppholdsrom som er kalde og vanskelige å varme opp etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.	68
Tabell 44 Boligens beliggenhet i forhold til studiestedet og kollektivtilbud mellom bolig og undervisningssted morgen og ettermiddag etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Prosent.	69
Tabell 45 Reisemåte til og fra studiestedet etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Prosent.	70
Tabell 46 Tidsbruk mellom bolig og studiestedet én vei etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Prosent.	71
Tabell 47 Hovedinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter etter institusjonstype, utdanning, lokalisering, boform og familiefase. Prosent.	72
Tabell 48 Viktigste biinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter etter institusjonstype, utdanning, lokalisering, boform og familiefase. Prosent.	73
Tabell 49 Ektefelle/samboers hovedinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og familiefase. Prosent.	74
Tabell 50 Ektefelle/samboers viktigste biinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og familiefase. Prosent.	75
Tabell 51 Støtte fra Lånekassen vårsemesteret 1998 for alle studenter med dette som hoved- eller biinntektskilde etter institusjonstype, utdanning, lokalisering, boform og familiefase. Prosent.	76
Tabell 52 Antatt forbruk av støtten fra Lånekassen vårsemesteret 1998 for alle studenter med dette som hoved- eller biinntektskilde etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og familiefase. Prosent.	77
Tabell 53 Bruttoinntekt 1997 for alle studenter og etter institusjonstype, utdanning, studiebrøk, boform og familiefase. Gjennomsnitt i 1 000 kroner.	78
Tabell 54 Husholdningens samlede bruttoinntekt 1997 for alle studenthusholdninger som ikke er hjemmeboende og etter institusjonstype, utdanning, studiebrøk, boform og familiefase. Gjennomsnitt i 1 000 kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.	79
Tabell 55 Andel som har mottatt økonomisk hjelp/bidrag for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers fra nærmeste familie utenfor husholdningen våren 1998 for hjemmeboende, for alle andre studenthusholdninger og etter utdanning, lokalisering, familiefase og inntektsgivende arbeid. Prosent.	80
Tabell 56 Samlet beløp av økonomisk hjelp/bidrag for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers i husholdningen fra nærmeste familie utenfor husholdningen våren 1998 for hjemmeboende, for alle andre studenthusholdninger og etter utdanning, lokalisering, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.	81
Tabell 57 Andel med egen studiegjeld og andel som betaler egne renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998 for hjemmeboende, for alle andre studenter og etter institusjonstype, utdanning, familiefase og inntektsgivende arbeid. Prosent.	82

Tabell 58 Samlet studiegjeld, renter og avdrag betalt til Lånekassen pr. år og antatt fremtidig studiegjeld ved studieslutt for hjemmeboende, for alle andre studenter og etter institusjonstype, utdanning, familiefase og inntektsnivå arbeid. Gjennomsnitt i kroner.	83
Tabell 59 Andel studenter som lever i parforhold med ektefelle/samboer som har studiegjeld og med ektefelle/samboer som betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998. Prosent.....	84
Tabell 60 Ektefelle/samboers samlede studiegjeld og renter og avdrag betalt til Lånekassen 1998 fra ektefelle/samboer for alle studenter som lever i parforhold. Gjennomsnitt i kroner.	84
Tabell 61 Samlet nedbetaling av studielån i 1998 for alle studenter og deres eventuelle ektefelle/samboer etter familiefase. Gjennomsnitt i kroner.	84
Tabell 62 Andel av studentene i husholdninger utenom hjemmeboende som ofte eller av og til har hatt vansker med å klare løpende utgifter og andel som ville klare en uforutsett regning på 3000 kroner for alle studenter og etter studentenes utdanningsnivå, alder, familiefase og boform. Prosent.....	85
Tabell 63 Utgifter til dagligvarer, tobakk og tobakksvarer, kino, teater, konserter og idrettsarrangementer mm, alkoholholdige drikkevarer, kafe-, pub- og restaurantbesøk, studentkantinebesøk, telefonutgifter og samlede utgifter til dette pr måned for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende og etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.	87
Tabell 64 Utgifter til klær og skotøy, helsepleie, idrett og trim, sportsutstyr, CD-plater og kassetter mm og aviser, blader og bøker og samlede utgifter til dette pr år for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.....	88
Tabell 65 Utgifter til boliglån, fellesutgifter og husleie og samlede boligutgifter pr år for alle studenthusholdninger og etter studiestedets størrelse, lokalisering, familiefase og boform. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.....	90
Tabell 66 Utgifter til lys og brensel til boligen pr år for alle studenthusholdninger og etter lokalisering, studiestedets størrelse, familiefase og boform. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.	91
Tabell 67 Andel av leietakerhusholdningene som har lys og brensel inkludert i husleia etter lokalisering, studiestedets størrelse, familiefase og boform. Prosent. Antall leietakere.....	92
Tabell 68 Andel som eier/disponerer privatbil og andel som eier en motorsykel eller scooter for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Prosent.	93
Tabell 69 Utgifter til bilhold og motorsykel eller scooter pr måned for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.....	94
Tabell 70 Andel som siste 12 måneder har kjøpt sykkel, pc, tv eller videospiller mm og hvitevarer for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Prosent.	94
Tabell 71 Utgifter siste 12 måneder til kjøp av sykkel, pc, tv eller videospiller mm og hvitevarer for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.	95
Tabell 72 Andel som siste 12 måneder har kjøpt og fått innbo for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Prosent.....	96

Tabell 73 Utgifter siste 12 måneder til kjøp av innbo og verdi av innbo fått som gaver for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.....	96
Tabell 74 Utgifter siste 12 måneder til semesteravgift, andre studieavgifter/gebyrer, studielitteratur og studiemateriell for hjemmeboende, for alle andre studenthusholdninger og etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	97
Tabell 75 Andel med studier med behov for spesielle materialer eller utstyr og andel med behov for spesielle studiehjelpemidler pga funksjonshemming/sykdom for hjemmeboende, for alle andre studenthusholdninger og etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Prosent.	99
Tabell 76 Utgifter siste 12 måneder til hjemreiser og feriereiser for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter utdanningsnivå, lokalisering og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.	100
Tabell 77 Utgifter til bruk av offentlige transportmidler pr måned, inkludert transport til og fra studiestedet, for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende og etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.	101
Tabell 78 Andel telefon- og besøksintervju. Prosent	103
Tabell 79 Avgang etter årsak, antall personer, prosent av avgangen og prosent av trukket utvalg.	105
Tabell 80 Frafall etter årsak, antall personer, prosent av frafallet og prosent av bruttoutvalget.	105
Tabell 81 Bruttoutvalg, nettoutvalg og frafall etter kjønn, skoletype og innvandringsstatus.	106
Tabell 82 Forventet standardavvik for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser	107

Nøkkeltall for undersøkelsen

Tabell 1 Nøkkeltall

	Personer	Prosent
Personer trukket ut for intervju	4000	100,0
Avgang (Ikke student, flyttet til utlandet, utvekslingsstudent, student ved institusjon der studentene ikke inngår i målpopulasjon)	665	16,6
Bruttoutvalg	3335	100,0
Frafall i alt	688	20,6
<i>Nekting</i>	343	10,3
<i>Sykdom</i>	9	0,3
<i>Ikke truffet</i>	157	4,7
<i>Andre frafallsgrunner</i>	179	5,3
Nettoutvalg	2647	79,4
Grupper som i forhold til kjennemerkene kjønn, skoletype og innvandringsstatus er over- eller underrepresentert i nettoutvalget med mer enn ± 1 prosentpoeng.		
Skoletype:		
Statlige høyskoler		+1,2
Universiteter		- 1,1

Sammendrag

Studietilknytning

Langt de fleste studentene har målsettinger om en lengre universitets- eller høgskoleutdanning. Svært få av studentene nøyer seg med en kortere utdanning av ½ til 2 års varighet. Kortere utdanning er mest utbredt blant deltidsstudentene. Studenter med barn har i større grad enn andre planer om en middels lang utdanning. Mannlige studenter setter seg oftere enn kvinnelige som mål å ta en lang utdanning av 4 ½ til 7 års varighet.

Faglig fordypning, gode jobbutsikter og det å kunne jobbe med mennesker er de vanligste begrunnelsene for valg av utdanning for de fleste studenter. Relativt flere kvinner enn menn ser det å kunne jobbe med mennesker som viktigst når de bestemmer seg. Svært få studenter nevner fremtidige muligheter for høye inntekter som mest betydningsfullt for deres utdanningsvalg.

En fjerdedel av alle studenter har hatt et opphold i studiene på ett semester eller mer. Ved universitetene er det størst andel studenter som regner med forsinkelser i studiene.

De fleste studenter (80 prosent) skulle gjennomføre studier som tilsvarer normal studieprogresjon vårsemesteret 1998, altså 10 til 15 vekttall. 1 av 10 studenter skulle ta mindre enn 10 vekttall, og omtrent like mange skulle ta mer enn 16 vekttall.

Studieforhold

De aller fleste studenter er tilstede ved studiestedet hver dag (56 prosent) eller tre til fire dager i uka (29 prosent). Studenter med barn har den laveste andelen som er på studiestedet daglig; under halvparten møter opp så ofte, mens profesjonsutdanningene ved de vitenskapelige høgskolene og universitetene har flest studenter som stiller opp daglig.

To av tre studenter har blitt godt eller litt kjent med lærerne sine i løpet av studietiden. Det er vanligst med en viss kontakt mellom lærer og student ved profesjonsutdanningene på de statlige høgskolene. Universitetene har den høyeste andelen studenter som overhode ikke har greid å bli kjent med noen av lærerne, og andelen ser ut til å være størst ved ikke-profesjonsutdanningene.

Nær 80 prosent av studentene har blitt godt eller litt kjent med sine medstudenter i løpet av studietiden. Igjen er det slik at andelen som *ikke* har blitt kjent med noen er størst ved universitetene og de vitenskapelige høgskolene, og da særlig ved de mer åpne utdanningene (ikke-profesjonsutdanningene). Også blant de mest erfarne studentene med 10 semester eller mer bak seg er det en større andel som har oppgitt at de ikke har blitt kjent med noen. På de minste studiestedene og ved profesjonsutdanningene ved de statlige høgskolene er det svært få eller ingen som ikke har blitt kjent med noen av medstudentene.

92 prosent av studentene sier at de alt i alt trives bra med sine studier.

Fysiske arbeidsforhold

Noe over halvparten av studentene disponerer en fast lesesalsplass eller arbeidsplass på studiestedet. Forholdene er best på de mindre studiestedene, ved de vitenskapelige høgskolene og for studenter på høyere grads studier.

Fire av fem studenter sier de i tilstrekkelig grad disponerer institusjonens it-utstyr. Tilgangen på utstyr i forhold til behovet synes best på de minste studiestedene og ved de statlige høgskolene.

De fleste studenter har it-utstyr hjemme. Av alle studentene har 20 prosent muligheten til å kople seg opp mot institusjonens it-nettverk hjemmefra. Bare 9 % av dem gjør dette minst en gang i uka. Både tilgangen på og benyttelsen av dette tilbudet er mest utbredt ved universitetene og blant studenter på høyere grads studier.

Vurderingen av støy-, luft- og plassforholdene rundt på de ulike studiestedene varierer. Særlig når det gjelder luftkvaliteten, men også plassforholdene, må det sies å være en *utbredt misnøye* med forholdene.

De fleste studentene er fornøyde med *støyforholdene* innendørs. 11 prosent er misfornøyde, og misnøyen er mest utbredt på de største studiestedene. 38 prosent er fornøyde med *luftkvaliteten*, men en like stor andel (37 prosent) er misfornøyde; særlig blant studentene på profesjonsutdanningene ved de statlige høgskolene. Flere studenter er fornøyde (54 prosent) enn misfornøyde med *plassforholdene* ved studiestedet sitt, men en relativt stor andel er også her misfornøyde (27 prosent). Studenter på profesjonsutdanningene ved de statlige høgskolene er i større grad enn andre misfornøyde også på dette punkt.

Barn

15 prosent av studentene har ett eller flere barn i husholdningen. I gjennomsnitt har disse studenthusholdningene 23 timer pr uke med tilsyn (barnehage, dagmamma ol) til barna, og betaler om lag 1 600 kr pr måned for dette.

De fleste studenter med barn i husholdningen bruker 25 timer eller mer pr uke til omsorgsarbeid for disse barna; kvinnene mer enn mennene.

Arbeid

Over halvparten av alle studenter har eller har hatt inntektsgivende arbeid ved siden av studiene vårsemesteret 1998, og disse jobber gjennomsnittlig 12 timer pr uke. De samme studentene har om lag 4 700 kr i månedlig bruttoinntekt, mens gjennomsnittet for alle studenter var 2 600 kr pr måned.

Bare 38 prosent av studentene som lever i parforhold har en ektefelle eller samboer som også er student, men for de mannlige studentene er denne andelen atskillig høyere (54 prosent). For studenter i parforhold med barn er det slik at de fleste ektefellene/samboerne *ikke* er studenter.

Et klart flertall av studentene som lever i parforhold har en ektefelle/samboer i inntektsgivende arbeid. Disse ektefellene har en gjennomsnittlig arbeidstid på 33 timer pr uke; de er altså i tilnærmet fulltidsstilling. Deres månedlige bruttoinntekt ligger på rundt 15 000 kr, mens gjennomsnittet for alle ektefeller/samboere er omlag 12 000 kr.

Helse

Hele 27 % av studentene hevder at de har vært svært, ganske eller litt plaget av nedtrykthet og tungsinn siste 14 dager. Andelen er større blant kvinner enn blant menn, og enslige forsørgere ser ut til å være mer plaget enn andre.

Sosial kontakt, deltakelse i organisasjonslivet og fritidsaktiviteter

Hele 96 prosent av studentene har gode venner på stedet utenom familien. Studenter med innvandrerbakgrunn har i mindre grad enn studenter med norsk bakgrunn gode venner.

Et klart flertall av studentene (79 prosent) er medlemmer av en eller flere organisasjoner. Kvinner er i noe mindre grad enn menn medlemmer av organisasjoner. Tilsvarende tall for befolkningen som helhet er 57 prosent, i følge Levekårsundersøkelsen 1997 (SSB1998). Studentene er altså oftere med i organisasjonslivet enn det som ellers er vanlig.

Studentene går mye på kino. 56 prosent av befolkningen hadde vært på kino *minst én gang* i løpet av de siste 12 månedene i følge Levekårsundersøkelsen 1997 (SSB 1998). For studentene er tilsvarende tall 96 prosent! Et lite flertall av studentene har vært på kino mer enn 10 ganger i løpet av de siste 12 månedene; mannlige studenter hyppigere enn kvinnelige studenter. Studenter på steder med mindre enn 1 000 studenter går i mindre grad enn andre studenter på kino, likedan studenter på statlige høyskoler. Den typiske storforbrukeren av kinotilbudet er en enslig mann bosatt på et relativt stort studiested som studerer ved et universitet eller en vitenskapelig høyskole.

De fleste studentene har vært på dans eller diskotek et sted mellom 10 og 20 ganger i løpet av de siste 12 månedene. Dans og diskotek er en viktigere fritidsaktivitet på mindre studiesteder enn på de større, og minst populært blant universitetsstudentene. Også når det gjelder dans og diskotek er studentene mer aktive enn befolkningen forøvrig. 14 prosent av studentene har overhode *ikke* vært med på dette, og det er en betraktelig lavere andel enn ellers. 42 prosent av den generelle befolkningen hadde ikke vært på dans eller diskotek i løpet av de siste 12 månedene i 1995 (SSB 1996).

Besøk på restauranter, puber eller kaféer er en meget populær fritidsaktivitet blant studenter. Hele 81 prosent av alle studenter har vært på restaurant, pub eller kafé mer enn 10 ganger siste 12 måneder, og den *største andelen* av studentene har faktisk vært på slike steder 40 ganger eller mer. Studenter på de største studiestedene er noe hyppigere gjester på restauranter, kaféer og puber enn studenter andre steder. Det ser også ut til at universitetsstudenter i noe større grad enn andre besøker slike steder. I henhold til Levekårsundersøkelsen 1997 hadde 93 prosent av befolkningen vært på kafé eller restaurant i løpet av de siste 12 månedene (SSB 1998). For studentene er det tilsvarende tallet 98 prosent.

Boforhold

8 prosent av studentene bor hjemme hos sine foreldre eller steforeldre, og 16 prosent bor i en studentbolig. Menn bor oftere i studentbolig enn kvinner, og det er mer vanlig å bo i en studentbolig på de mindre tettstedene. Bare 18 prosent av de hjemmeboende studentene betaler for seg.

De fleste studentene anser sin boform som fast, dvs at de ikke regner med at den endres i løpet av de neste to månedene.

Når det gjelder eieforhold til boligen er 41 prosent av studentene leieboere uten innskudd, 25 prosent er selveiere eller andelseiere i borettslag/boligaksjeselskap, og 20 prosent leier en studenthybel/leilighet¹. Det er færrest selveiere på de mindre tettstedene. Andelen med studenthybel/leilighet synker med økende grad av sentralisering; det er altså færre som leier en studenthybel/leilighet i storbyene enn på de mindre tettstedene. Blant leieboerne er det mest vanlig å leie av privatpersoner, mens det å leie av slekt og venner er mest vanlig i storbyene.

¹ Tallet for studentboliger avviker fra avsnittet over. Flere studenter har oppgitt at de *leier* en studenthybel/leilighet enn at de *bor* i en studentbolig.

1 av 10 studenter som leier bolig har en avtale med boligeier om å utføre tjenester som snømåking og barnepass i tillegg til å betale husleien. 60 prosent av leietakerne leier boligen møblert.

Bare 15 prosent av studentene som leier bolig av *andre enn studentsamskipnaden* ville heller foretrukket å leie av samskipnaden framfor å ha sitt nåværende leieforhold.

Boligstandard

Studentene har dårligere bostandard enn befolkningen for øvrig. Når vi sammenligner med resultatene fra Levekårsundersøkelsen 1995, ser vi at 37 prosent av studentene og 8 prosent av den generelle befolkningen bor trangt (SSB 1996). Andelen som bor trangt er større blant studenter på mindre tettsteder enn den er blant studenter i regionale sentra og i storbyene.

Familiefasen har stor betydning for bostandarden. I gruppen av enslige studenter bor mer enn halvparten trangt. I følge Levekårsundersøkelsen 1995 bodde 35 prosent av de enslige trangt. Trangboddhet kan imidlertid ikke ses som et *levetårsproblem* for hele gruppen av enslige studenter. En stor andel er hybelboere, mange bor i sin første selvstendige bolig. En ett roms hybel for en ung student kan i mange tilfelle ses som en *forbedring* av bostandarden. 12 prosent av studentene som lever i parforhold uten barn bor trangt, mot 5 prosent av parene uten barn ellers i befolkningen.

Enslige forsørgere bor i liten grad trangt; bare 6 prosent faller inn under vår definisjon av trangboddhet her. Dette er samme andel som i befolkningen for øvrig. For studenter som lever i parforhold *med* barn er det også en relativt liten andel som bor trangt sammenlignet med snittet for alle studenter; bare en av fire. I befolkningen ellers er det 15 prosent av parene med barn som bor trangt.

Disse resultatene viser altså at bostandarden for studentpar med barn, og til dels de enslige, er dårligere mht trangboddhet enn for befolkningen generelt. For enslige forsørgere er den på linje med befolkningen, mens studentpar uten barn også ligger på et høyere nivå enn ellers.

Nesten alle studenter har kokemuligheter, og et klart flertall har wc og badekar eller dusj i boligen, men også her er det slik at resultatene tyder på dårligere bostandard enn ellers i befolkningen. Bare 1 prosent av befolkningen bodde i 1995 i bolig uten bad *eller* wc; i undersøkelsen blant studenter er andelen som bor i bolig uten wc 16 prosent, og andelen som bor i bolig uten bad 17 prosent.

12 prosent av studentene bor i bolig med fukt og råte, mens 16 prosent bor i bolig med ett eller flere kalde rom. De tilsvarende tallene for befolkningen som helhet er 4 prosent når det gjelder fukt og råte. I Levekårsundersøkelsen 1995 er imidlertid definisjonen av en kald bolig at *alle* rommene er kalde eller vanskelige å varme opp; andelen som bor under slike forhold ligger da på 2 prosent (SSB 1996). Tilsvarende tall for studentene er 6 prosent.

Boligmiljø

Halvparten av alle studentene mener de bor sentralt i forhold til studiestedet sitt, og tre av fire har reisen mellom bolig og undervisningssted dekket av et kollektivtilbud morgen og ettermiddag. Par med barn bor mer usentralt i forhold til studiestedet sammenlignet med andre studenter. Enslige studenter bor i liten grad usentralt. Andelen studenter med reiseveien mellom bolig og studiested dekket av et kollektivtilbud morgen og kveld øker med studiestedets størrelse og graden av sentralitet.

Andelen som vanligvis går til og fra studiestedet er størst på mindre tettsteder, andelen som kjører kollektivt er størst i storbyene, mens andelen som kjører privatbil er størst i de regionale sentra. Studenter i parforhold og med barn går og sykler minst av alle.

Tre av fire studenter bruker under en halv time på å komme seg til studiestedet sitt. Studenter med barn bruker klart mer tid.

Studiefinansiering

De fleste studenter (67 prosent) har studielån og stipend fra Lånekassen som hovedinntektskilde, mens omlag en femtedel har inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde. Andelen som har støtten fra Lånekassen som hovedinntektskilde er større blant studenter på vitenskapelige høyskoler, og andelen som har inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde større ved universitetene, enn ved de andre institusjonene. Studenter med barn har i klart mindre grad studielån og stipend som hovedinntektskilde enn andre studenter.

Kun 29 prosent av studentene finansierer studiene sine med bare én inntektskilde. Blant dem med flere inntektskilder er inntekt av eget arbeid den viktigste biinntektskilden, mens det er mer vanlig å ha studielån og stipend fra Lånekassen som viktigste biinntektskilde for enslige forsørgere enn for andre studenter. Studentpar med barn har i større grad penger fra ektefelle eller samboer som viktigste biinntektskilde. Enslige studenter uten barn har oftest penger fra foreldre som viktigste biinntektskilde sammenlignet med studenter i de andre familiefasene.

80 prosent av studentene som mottar støtte fra Lånekassen regner med å bruke opp hele beløpet de mottar, 11 prosent regner med å bruke opp halvparten, mens 8 prosent regner med å bruke opp under halvparten. Studenter ved de vitenskapelige høyskolene regner oftere med å bruke opp bare deler av støtten enn andre studenter.

Inntekt

Gjennomsnittlig bruttoinntekt var for alle studenter 62 000 kroner i 1997. Studenthusholdningenes samlede gjennomsnittlige bruttoinntekt var på omlag 130 000 kroner samme år.

Støtte og overføringer fra familien

Mer enn 40 prosent av studentene har bodd hjemme uten å betale for seg etter at de fylte 20 år; menn oftere enn kvinner og de yngre oftere enn de eldre. Dette varer imidlertid ikke så lenge, og svært få studenter bor hjemme i fem år eller mer.

En av fire studenter har mottatt regelmessig støtte hjemmefra mens de har vært under utdanning. Andelen er høyest blant studenter ved de vitenskapelige høyskolene og lavest for studentene som har barn og lever i parforhold.

Samtidig mottar tre av fire studenter *ingen* økonomisk hjelp fra den nærmeste familien til sin egen husholdning for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers. Par med barn har i mindre grad enn andre husholdninger fått slik hjelp, likedan studenthusholdninger på mindre tettsteder. Samlet økonomisk hjelp fra den nærmeste familien utenfor husholdningen for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers vårsemesteret 1998 er for alle studenthusholdninger gjennomsnittlig på omlag 2 400 kroner.

Studiegjeld

9 av 10 studenter oppgir at de har studiegjeld. De hjemmeboende studentene har i mindre grad studiegjeld enn andre. Blant studenter på vitenskapelige høyskoler er det en noe større andel som har studiegjeld enn ved universiteter og statlige høyskoler. Andelen med studiegjeld er minst på universitetene. Bare 3 prosent av studentene betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998, og det er hovedsaklig studenter på universitetene som gjør dette i studietiden.

Gjennomsnittsstudenten har nærmere 113 000 i studiegjeld, og forventer seg et studielån på nærmere 180 000 etter fullført studium.

Nærmere 60 prosent av studentene som lever i parforhold har en ektefelle eller samboer med studiegjeld, og omlag en fjerdedel av alle ektefellene/samboerne betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998. I gjennomsnitt har alle ektefellene/samboerne studiegjeld på omlag 83 000 kr i Lånekassen, og han eller hun vil betale nær 1 100 kr i renter og avdrag i 1998. Det er i stor grad *studentparene* som utgjør betalerne til Lånekassen, og det er ektefellene/samboerne som bidrar med størstedelen av beløpet.

Økonomisk sårbarhet

Økonomisk sårbarhet ser ut til å være mer utbredt blant studentenes husholdninger enn i befolkningen forøvrig. 19 prosent av alle studenthusholdninger har ofte eller av og til vansker med å klare husholdningens løpende utgifter. I Levekårsundersøkelsen fra 1995 (SSB 1996) kom det frem at 11 prosent av husholdningene i befolkningen generelt hadde samme problem. Bare 66 prosent av studentene sier at deres husholdning *vil* klare en uforutsett regning på 3 000 kr, mens foreløpige resultater fra Levekårsundersøkelsen 1997 viser at 75 prosent av befolkningen ville klare dette.

Forskjellene i økonomisk sårbarhet for studenthusholdningene ses tydeligst mellom familiefasegruppene. Studenthusholdningene med barn har oftere problemer med å klare løpende utgifter, og dette gjelder særlig enslige forsørgere. Samtidig er det slik at husholdningene som består av enslige (med eller uten barn) oftere sier de har problemer med å klare en uforutsett regning på 3000 kroner. Det er altså ingen entydig sammenheng mellom familiefase og økonomisk sårbarhet.

Forbruksutgifter

Husholdningene bruker gjennomsnittlig 4 824 kr pr måned på *dagligvarer, tobakk, kino, teater, konserter og idrettsarrangementer mm, alkoholholdige drikkevarer, kafé-, pub-, restaurant- og studentkantinebesøk og telefon*. Av dette bruker en studenthusholdning gjennomsnittlig 2 900 kr til dagligvarer og 805 kr til kafe-, pub-, restaurant- og studentkantinebesøk. I disse beregningene er ikke de hjemmeboende studentene inkludert. Det er familiefase i kombinasjon med boform som ser ut til å ha størst betydning for de ulike studenthusholdningenes forbruk av disse varene og tjenestene. Vi kan ikke se at avdelingenes lokalisering har særlig stor betydning når det gjelder studentenes forbruksutgifter her. Husholdningene i storbyene har imidlertid klart høyere utgifter til det vi kan kalle *uteliv* sammenlignet med de andre lokaliseringene. Legger vi sammen utgiftene til kino, teater mm, kafé- og restaurantbesøk og studentkantiner, ser vi at storbyhusholdningene bruker 1 138 kr pr måned til dette, husholdningene i de regionale sentra bruker 878 kr pr måned, mens husholdningene i de mindre tettstedene bruker 789 kr pr måned i gjennomsnitt.

De årlige *utgiftene til klær og skotøy, helsepleie, idrett og trim, sportsutstyr, CD-plater og kassetter mm, aviser, blader og bøker* ligger på 19 600 kr pr husholdning. Av dette bruker en studenthusholdning gjennomsnittlig omlag 9 880 kr til klær og skotøy og 2 950 kr til helsepleie, som inkluderer medisiner, apotekvarer, briller, lege- og tannlegeutgifter ol, men ikke kosmetikk og hårpleie. Utgiftene øker med graden

av sentralitet. De store byene har det relativt største forbruket sammenlignet med de to andre lokaliseringene.

Boligutgifter

Alle studenthusholdninger har i gjennomsnitt omlag 14 000 kr i utgifter til boliglån (renter og avdrag), 900 kr til fellesutgifter og 23 000 kr i husleie pr år. Samlede gjennomsnittlige utgifter til bolig utgjør i overkant av 37 000 kroner². Husleieutgiftene varierer i liten grad geografisk.

Den gjennomsnittlige studenthusholdningen betaler nesten 6500 kroner for lys og brensel til boligen pr år, på tross av at hele 42 prosent av leietakerhusholdningene har lys og brensel inkludert i husleien. Det er særlig på mindre tettsteder at det er vanlig å ha lys og brensel inkludert.

Utgifter til transportmidler, tv, radio, husholdningsartikler og innbo

Nær halvparten av alle studenthusholdninger utenom de hjemmeboende eier eller disponerer en bil, og 4 prosent eier en motorsykkel. Den gjennomsnittlige studenthusholdningen har omlag 600 kroner i utgifter til bilhold per måned. Par med barn har større utgifter til bil pr måned enn andre studenthusholdninger. Studenthusholdninger i storbyene har mindre utgifter til bil enn studenthusholdninger på mindre steder.

19 prosent av studenthusholdningene har kjøpt sykkel de siste 12 månedene, og det er studenthusholdninger med barn som i størst grad har unnet seg dette. Gjennomsnittlig har studenthusholdningene brukt i underkant av 700 kroner på sykkel(en).

1 av 5 studenthusholdninger har kjøpt seg pc de siste 12 månedene. Alle studenthusholdninger har i gjennomsnitt brukt omlag 2300 kroner på dette. Det er studenthusholdninger som består av par med og uten barn som har brukt mest på pc-kjøp.

25 prosent av alle studenthusholdningene utenom de hjemmeboende har kjøpt tv, video, radio, cd-spiller eller annet musikkanlegg i løpet av de siste 12 månedene, og dette har i gjennomsnitt kostet omlag 1 150 kr. Det er selvsagt de studenthusholdningene som i størst grad har *kjøpt* slike ting, som også har hatt størst utgifter til dem; særlig husholdninger bestående av par uten barn har kjøpt slikt utstyr.

22 prosent av studenthusholdningene har kjøpt hvitevarer, og i gjennomsnitt har alle husholdningene brukt 1 100 kr på dette. Det er klart flere husholdninger til studenter med andre boformer enn aleneboer- og kollektivboerne som har kjøpt slike varer; etablering av egen familie fører oftere til kjøp av hvitevarer. Husholdningene til enslige studenter har brukt klart minst på hvitevarer.

Noe over halvparten av studenthusholdningene kjøpte innbo som møbler, gulvtepper o.l, og i overkant av en tredel fikk slikt innbo i løpet av de siste 12 månedene. Studentpar uten barn har i større grad enn andre studenthusholdninger kjøpt innbo de siste 12 månedene. Etablering i felles hjem er nok en medvirkende årsak til at denne gruppen skiller seg ut på dette området. Gjennomsnittlig har alle husholdningene brukt 2 700 kroner til kjøp av møbler, gulvtepper osv siste 12 måneder, mens verdien av gaver i form av møbler, gulvtepper ol tilsvarer 1 679 kr. Studenthusholdningene bestående av par uten barn bruker mest, også hvis vi tar hensyn til gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

² Dette tallet avviker noe fra summen av de tre andre gjennomsnittstallene for utgifter til boliglån, fellesutgifter og husleie. Dersom det mangler opplysninger for en observasjon på en eller to av disse variablene, tas denne observasjonen ut av beregningen.

Utgifter i forbindelse med studiene

Studenthusholdningene betaler i gjennomsnitt omlag 850 kr i utgifter til semesteravgift, 420 kr i andre avgifter, 4 400 kr til studielitteratur og 650 kr i utgifter til studiemateriell pr år. Tilsammen utgjør dette omlag 6 330 kr pr år. Det er studenthusholdninger på statlige høyskoler som har størst utgifter til semesteravgift og andre avgifter og gebyrer, mens studenthusholdninger på vitenskapelige høyskoler har størst utgifter både til studielitteratur og -materieell. Hvis vi ser på studieutgiftene samlet er det liten forskjell mellom studenthusholdningene på de vitenskapelige og de statlige høyskolene. Husholdningene til universitetsstudentene har minst samlede utgifter til studiene; de betaler i gjennomsnitt om lag 1 000 kr mindre pr år enn de andre husholdningene.

Husholdninger som består av enslige studenter har lavere utgifter enn gjennomsnittet når det gjelder utgifter til studiene, mens studentparene uten barn har høyere utgifter.

10 prosent av studenthusholdningene har behov for spesielle materialer eller utstyr til studiene, men bare 1 prosent av husholdningene har behov for spesielle studiehjelpemidler på grunn av funksjonshemming eller sykdom.

Utgifter til reiser og offentlig transport

Studenthusholdningene har i gjennomsnitt brukt nærmere 3 000 kroner til hjemreiser og i overkant av 7 000 kroner til feriereiser siste 12 måneder. Studenthusholdninger på mindre tettsteder brukte mer enn andre på hjemreiser, mens studenter i storbyene brukte mest på feriereiser. Husholdningene til de enslige og studentene i parforhold uten barn har høyest utgifter til hjemreiser. Parhusholdningene, både dem med og uten barn, har høyest utgifter til feriereiser.

I gjennomsnitt har studenthusholdningene om lag 340 kroner i utgifter til offentlig transport pr måned.

Innledning

På oppdrag for Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø har Statistisk sentralbyrå (SSB) ved seksjon for intervjuundersøkelser og seksjon for levekårsstatistikk gjennomført en levekårsundersøkelse blant studenter. Hovedformålet med undersøkelsen har vært å kartlegge studentenes levekår og forbruksmønster. Kartleggingen skal bidra til økt kunnskap om ulikheter mellom forskjellige studentgrupper, og mellom studenter og resten av befolkningen.

Om undersøkelsen og datamaterialet

Feltarbeidet ble gjennomført i perioden 16. mars til 15. mai 1998. Informasjonen ble samlet inn ved hjelp av intervjuer av omlag en times varighet, enten gjennomført ved besøk eller over telefon. I alt 2 647 personer ble intervjuet. Frafallet i undersøkelsen er på 21 prosent. Dette må betegnes som et godt resultat. Et lavt frafall styrker den generelle kvaliteten på datamaterialet. For øvrig dokumentasjon av feltarbeid og metode, se Vedlegg A.

Spørreskjemaet til undersøkelsen ble utarbeidet med tanke på å sikre sammenlignbarhet med SSBs generelle undersøkelser om levekår i befolkningen. Derfor omfatter denne undersøkelsen mange av de samme levekårskomponentene som inngår i disse. Det er lagt spesiell vekt på økonomi og forbruk, boforhold, helse, studie- og arbeidsmiljø, fritidsaktiviteter og sosial kontakt.

Pilotundersøkelsen

Som et ledd i planleggingen av hovedundersøkelsen ble det foretatt en pilotundersøkelse i perioden 2.-10. februar 1998. Hensikten var å få et inntrykk av hvordan spørreskjemaet fungerte, hvor lang tid det tok å gjennomføre intervjuet og hvilke problemer vi kunne regne med å støte på når det gjaldt å få tak i studentene vi skulle intervjuet.

Til pilotundersøkelsen ble det trukket ut 300 studenter fra universitetene i Oslo og Bergen samt høyskolene i Stavanger, Vestfold, Gjøvik og Telemark. Det ble brukt 28 intervjuere i pilotundersøkelsen, og det ble satt strek da vi hadde oppnådd 150 intervju. Intervjuerne ble bedt om å evaluere skjema og opplegg når pilotundersøkelsen var avsluttet. Disse resultatene og kommentarer som hadde kommet fra intervjuerne underveis i datainnsamlingsperioden ble brukt i den videre planleggingen av hovedundersøkelsen.

Om populasjon og utvalg

Målpopulasjon

Undersøkelsen dekker hel- og deltidsstudenter som studerer 50 prosent av tiden eller mer ved universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler. Militære høyskoler, Politihøgskolen og private høyskoler er ikke omfattet av undersøkelsen, heller ikke studenter som går på forkurs til studiene, med mindre forkursene gir rett til støtte fra Lånekassen. I alt dekker undersøkelsen ca 85 prosent av samtlige studenter som tar utdanning på universitets- og høyskolenivå (SSB 1997).

I det innledende arbeidet med undersøkelsen kom man fram til at en avveining mellom hensynet til kostnader og behovet for analysemateriale tilsa en utvalgsstørrelse på 4000 personer. I arbeidet med trekkingen av utvalget måtte man videre ta stilling til i) hvordan utvalget skulle allokeres på de ulike

institusjoner og ii) hvilket registermateriale som var best egnet som grunnlag for trekking av utvalg til undersøkelsen.

Allokering av utvalget

Kartleggingen av studenters levekår skulle skje på en slik måte at det ble mulig å gi hovedtall for hver enkelt institusjon. Etersom institusjonene er svært forskjellige med hensyn til studenttall, ville et proporsjonalt utvalg med 4000 studenter føre til at datamaterialet for de minste institusjonene ble for lite til at det var forsvarlig å presentere resultater for dem. Det ble derfor bestemt å benytte et blandet design: Ved alle institusjoner der proporsjonal allokering tilsa færre enn 60 studenter, vedtok man å trekke utvalg på 60 personer. Det ble gjort unntak for Samisk høgskole, da tallet på studenter ved denne skolen var såvidt lavt at det var tilstrekkelig å trekke 42 studenter. Fra de øvrige institusjonene skulle utvalget trekkes proporsjonalt med tallet på studenter under hensyn til at utvalget til sammen skulle bestå av 4000 personer. Samlet innebærer et slikt design en svak oversampling av de statlige høgskolene.

Valg av trekkeregister

For å kunne bygge på prinsippene for sannsynlighetsutvalg er det en forutsetning at alle enhetene i populasjonen har en kjent sannsynlighet for å komme med i utvalget, i det minste tilnærmet. Det er videre viktig at registerpopulasjonen er mest mulig sammenfallende med målpopulasjonen for undersøkelsen.

Som trekkegrunnlag kan en velge å bygge på foreliggende registre, eller utarbeide særskilte registre for undersøkelsen. Det siste alternativet kunne f eks bestå i å innhente oversikter fra de enkelte institusjoner/læresteder. Erfaringer fra tidligere undersøkelser tilsa at dette ville medføre betydelig arbeid med samordning og tilrettelegging og at det i praksis ikke var gjennomførbart når så mange skoler skulle med.

En måtte derfor basere seg på foreliggende registre. Følgende registre var aktuelle:

1) *Statistisk sentralbyrås utdanningsregister*. Dette registeret er fullstendig med hensyn til dekning av studentmassen, men har dårlig aktualitet. Nyeste versjon som forelå ved trekking var ajour pr 1/10 1996. I utdanningsregisteret ville vi følgelig mangle et årskull nye studenter.

2) *Statens lånekasse for utdannings register over mottakere av lån/stipend*. Dette registeret var oppdatert t.o.m. høstsemesteret 1997 og følgelig akseptabelt hva angår aktualitet. Lånekassens register omfatter imidlertid ikke studenter som ikke har mottatt støtte fra Lånekassen og dekker således ikke hele målpopulasjonen.

3) *Felles studentregister* er et register under innføring i høgskole- og universitetssektoren. Ved årsskiftet 1997/1998 omfattet dette registeret samtlige studenter ved de fire universitetene samt Norges landbrukshøgskole. De statlige høgskolene var imidlertid ikke inne i registeret på dette tidspunktet.

Tilsammen regnet en med at disse tre registrene dekket en så stor del av studentmassen at det ikke var nødvendig å innhente supplerende opplysninger fra skolene separat.

Endelig trekkegrunnlag

For universitetene og NLH mottok vi i januar 1998 uttak fra FS-registeret i henhold til våre ønsker. Etter fjerning av personer med semesteradresse på Svalbard eller i utlandet, omfattet dette materialet 78 560 studenter.

Vi fikk videre en fil fra Statens lånekasse for utdanning og hentet fra denne registrerte studenter ved de øvrige vitenskapelige høgskolene og de statlige høgskolene, ialt 57 845 studenter.

Materialet fra Statens lånekasse ble så sammenholdt med SSBs utdanningsregister over studenter ved de samme institusjonene pr 1/10 1996. Studenter som ikke var kunder i Lånekassa og som ut fra opplysningen om utdanning ikke skulle avslutte studiene i løpet av høst 96/vår 97, ble inkludert i trekkegrunnet. I alt utgjorde dette 20 557 studenter.

Etter dette utgjorde trekkegrunnet 156 962 studenter. I følge offisiell statistikk fra utdanningsregisteret var studenttallet ved de aktuelle institusjonene pr 1/10 1995 156 057 studenter. Vårt trekkegrunnlag mangler helt nye studenter ved statlige høgskoler høsten 1997 som ikke mottok noen form for stønad fra Lånekassa. Vi må også regne med at noen av dem som ble hentet fra utdanningsregisteret ikke lenger var aktive studenter våren 1998. Begge disse gruppene er små i forhold til det totale antall studenter. I forhold til undersøkelsens formål er det underdekningen mht den førstnevnte gruppen som kan by på problemer. Etter vårt skjønn vil betydningen av denne underdekningen i praksis være neglisjerbar.

Utvalg

Hovedutvalget ble fordelt disproporsjonalt på de ulike institusjonene slik at det totale utvalget består av 4 000 studenter. Endelig sammensetning av det trukne utvalget går fram av tabell 2. Pilotutvalget på 300 studenter ble holdt utenom ved trekkingen til hovedutvalget.

Vekter

Utvalget er stratifisert slik at de minste skolene er overrepresentert i utvalget i forhold til sin andel av populasjonen. Graden av overrepresentasjon varierer. Når det skal beregnes resultater for alle studenter eller for grupper av studenter etter kjennemerker som går tvers av skoler, må det tas hensyn til dette ved å vekte materialet med en faktor som er omvendt proporsjonal med trekkesannsynligheten. De vektene som framkommer når summen av vektene settes lik antall personer med gyldige svar er tatt med i tabell 2. Trekkesannsynligheten og dermed vekten er lik for alle studenter ved samme skole.

Tabell 2 Populasjon, utvalg og vekt etter institusjon

<i>Institusjon</i>	<i>Populasjon</i>	<i>Trukket utvalg</i>	<i>Vekt</i>
UNIVERSITETET I TROMSØ	6305	143	1,13
NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE	1927	60	0,82
UNIVERSITETET I BERGEN	16544	374	1,13
NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET	17048	385	1,13
NORGES HANDELSHØGSKOLE	2495	60	1,06
VITENSKAPELIGE HØGSKOLER I OSLO	1523	59	0,66
UNIVERSITETET I OSLO	36603	827	1,13
KUNSTHØGSKOLENE	840	61	0,35
HØGSKULEN I SOGN OG FJORDANE	2169	61	0,91
HØGSKOLEN I STAVANGER	5627	127	1,13
HØGSKOLEN I GJØVIK	1167	60	0,50
HØGSKULEN I VOLDA	2491	60	1,06
HØGSKOLEN I ÅLESUND	1179	60	0,50
HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND	2098	60	0,89
HØGSKOLEN I TELEMARK	4388	100	1,12
HØGSKOLEN I LILLEHAMMER	2065	60	0,88
HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG	4930	111	1,13
HØGSKOLEN I NORD-TRØNDELAG	2803	63	1,14
HØGSKOLEN I MOLDE	1239	60	0,53
HØGSKOLEN I FINNMARK	1713	60	0,73
HØGSKOLEN I BUSKERUD	1703	59	0,74
HØGSKOLEN I NESNA	798	60	0,34
HØGSKOLEN I BODØ	3221	73	1,13
HØGSKOLEN I AGDER	6243	141	1,13
HØGSKOLEN I BERGEN	4206	95	1,13
HØGSKOLEN I OSLO	8657	196	1,13
HØGSKOLEN I AKERSHUS	1979	60	0,84
HØGSKOLEN I HEDMARK	3874	87	1,14
HØGSKOLEN I VESTFOLD	2891	66	1,12
HØGSKOLEN I NARVIK	857	60	0,36
HØGSKOLEN I HARSTAD	861	60	0,37
HØGSKOLEN I TROMSØ	2407	60	1,02
HØGSKOLEN I ØSTFOLD	3974	90	1,13
SAMISK HØGSKOLE	137	42	0,08
I alt	156962	4000	

Begreper, definisjoner og klassifiseringer

I dette kapitlet presenteres bakgrunnsvariablene. Dersom leseren ønsker nærmere informasjon om formuleringer, innhold eller avgrensninger for de ulike analysevariablene, henviser vi til vedleggene med spørreskjemaet og instruksene til intervjuerne.

Alder

refererer til alder på intervjudtidspunktet, med tre grupper: inntil 25 år, 25-29 år, 30 år og eldre.

Innvandringsstatus

Studentenes innvandringsstatus er basert på opplysninger pr 1. 1. 1997 om foreldrenes fødeland, og deles her i to grupper; *norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn*. *Å ha innvandrerbakgrunn* vil si at en person har to utenlandsfødte foreldre. Til denne undersøkelsen har vi ikke skilt mellom personer med innvandrerbakgrunn fra nærliggende land, og personer med innvandrerbakgrunn fra fjernere områder. Dette innebærer at gruppen av studenter med innvandrerbakgrunn er lite homogen. Å dele opp gruppen ytterligere vil imidlertid innebære at vi får grupper bestående av svært få personer, og til analyseformål vil dette være uheldig.

Opplysningene er påkoplede fra den såkalte fødelandsfila i SSB. Personer med uoppgitt innvandringsstatus er foreløpig inkludert i gruppen med innvandrerbakgrunn, siden alle er utenlandske statsborgere. Senere vil dette bli ajourført med en nyere versjon av fødelandsfila.

Familiefase

Kjennemerket har følgende gruppering: enslige, enslige forsørgere, par uten barn, par med barn.

Dette kjennemerket gir informasjon på personnivå, som alle de andre kjennemerkene her; den gir informasjon om hvor de ulike studentene befinner seg i utviklingen av familielivet. Vi grupperer den studenten vi har intervjuet etter samlivsstatus og om han eller hun har barn 0-18 år i husholdningen. I grupperingene skilles det mellom par og enslige. Gruppene av par omfatter både gifte og samboende. Gruppene enslige omfatter ugifte og før-gifte som ikke er samboende. Betegnelsen *enslig* refererer altså til at studenten ikke lever i parforhold, uavhengig av om vedkommende bor alene eller sammen med andre i husholdningen. En student som bor sammen med foreldre eller søsken vil også falle inn under kategorien enslig dersom ikke han eller hun er gift eller har samboer. Gruppene med barn omfatter studenter som bor sammen med egne barn (medregnet stebarn, adoptivbarn og ev barnebarn) i alderen 0-18 år.

Biform

Kjennemerket har følgende gruppering: hjemmeboende, kollektivboere, aleneboere, andre boformer. Studenter regnes som hjemmeboende dersom de bor i foreldrehjemmet minst 4 dager pr uke, selv om de eventuelt betaler for seg.

Kjennemerket baseres på et sett av variabler, siden vi ikke har ett spesifikt spørsmål som er egnet til å skille de ulike boformene fra hverandre. Vi grupperer studentene etter deres fysiske og sosiale boform; bor de hjemme sammen med familien (foreldre/steforeldre/svigerforeldre); bor de i et kollektiv med venner og studiekamerater; bor de helt alene; eller bor de kanskje sammen med egne barn/samboer/ektefelle? Forskjellen på dette kjennemerket og husholdstype (som ikke er tatt i bruk som bakgrunnsvariabel her, men som er vanlig i andre levekårsundersøkelser) vil være at husholdstypen gjenspeiler husholdets økonomiske grenser; boform sier ikke noe om studenten har felles økonomi med andre eller ei. I forhold til familiefase vil forskjellen være at man utfra boform ikke kan vite verken om studenten lever i parforhold eller om han

eller hun har barn. Dersom studenten bor sammen med eget barn eller ektefelle hjemme hos foreldrene, vil de inngå blant de hjemmeboende. Vekten ligger altså på *hvor, og dernest, sammen med hvem*, de bor.

Inntektsgivende arbeid

Studentene som har hatt inntektsgivende arbeid en eller annen gang "hittil" i vårsemesteret 1998 (ikke nødvendigvis på intervju tidspunktet) skilles her fra andre studenter. Vi benytter opplysninger både om studentens eget og eventuell ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid som bakgrunnsvariabler i tabellene.

Institusjonstype

Vi deler inn institusjonene i *universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler*. Variabelen er basert på opplysninger studentene har gitt om hvilke institusjoner de studerer ved vårsemesteret 1998. For studenter vi mangler intervjuopplysninger for, er det benyttet registeropplysninger.

Utdanning

Det har vært et ønske å konstruere et kjennetegn som kan skille profesjonsutdanningene fra de andre, mer allmenne utdanningstypene. Inndelingen blir som følger: profesjonsutdanning ved statlig høyskole, annen utdanning ved statlig høyskole, profesjonsutdanning ved universitet/vitenskapelig høyskole, annen utdanning ved universitet eller vitenskapelig høyskole.

Vi deler inn høyskoleutdanningene i de kortvarige utdanningene, som utgjør "annen utdanning ved statlig høyskole", og de lengre, klare profesjonsutdanningene (lærer-, ingeniør- eller helse- og sosialfaglig utdanning av 2,5-5 års varighet). "Annen utdanning ved statlig høyskole" omfatter blant annet lengre studier i økonomisk-administrative fag, kulturfagutdanning, idrettsfaglig utdanning mm. For universitetsutdanningene grupperes de mer åpne studiene til cand.polit, cand.philol. og cand.scient.-graden som "annen universitetsutdanning", sammen med universitetsutdanning på lavere nivå³. De kortere utdanningene (1/2 - 4 års varighet) ved de vitenskapelige høyskolene inngår også i "annen universitetsutdanning". De resterende embetsstudiene ved universitetene og de lengre vitenskapelige høyskoleutdanningene (av 4,5 til 6 års varighet) er regnet som profesjonsutdanninger.

Utdanningsnivå

Med utdanningsnivå mener vi lengden av den utdanning studenten holder på med i inneværende semester. En del studenter vil i realiteten ha et utdanningsmål som befinner seg på et høyere nivå enn dette semesterets studium.

Grupperingen gjenspeiler i stor grad den vanlige utdanningsstandardens nivåinndeling, men forenkler denne til to nivåer i stedet for tre (SSB 1989). Alle profesjonsutdanninger plasseres innenfor høyere grad, selv om studenten i utgangspunktet kan ha tilbakelagt bare et halvt års studium ved intervju tidspunktet. Praktisk-pedagogisk utdanning inngår i den laveste graden, i henhold til utdanningsstandardens.

Lavere grad tilsvarer det som ofte kalles universitets- og høyskolenivå I og II; utdanningsstandardens nivå 5 (0,5 - 2 års normert studietid) og 6 (2,5 - 4 års normert studietid). *Høyere grad* tilsvarer det som kalles universitets- og høyskolenivå III; utdanningsstandardens nivå 7 (4,5 - 6 års normert studietid).

³ Studenter som har oppgitt at de kun tar enkeltfag (grunnfag, mellomfag, semesteremne, ex.phil. eller praktisk-pedagogisk utdanning) plasseres i denne gruppen, også dersom faget tas ved en statlig høyskole.

Studiebrøk

Kjennemerket har følgende gruppering: heltidsstudent og deltidsstudent. Kjennemerket bygger på opplysninger studentene selv gir i intervjuet, ikke administrative data. Opprinnelig var svarkategoriene mer finmasket, men siden en overveldende del av studentene sier de jobber med studiene på heltid, har vi forenklet dette til et skille mellom heltidsstudentene og deltidsstudentene.

Deltidsstudenter med studiebrøk på mindre enn 50 % regnes ikke som en del av målgruppen i denne undersøkelsen. Studenter som oppga dette, slapp å gjennomføre hele intervjuet. De ble senere fjernet fra utvalget.

Studieerfaring

måles ved antall semestre som registrert student: inntil 4 semester, 5-9 semester, 10 semester og mer.

Stuedstedets størrelse

Denne variabelen er gruppert etter registeropplysninger om det totale antall studenter i kommunen som utgjør et studiested; altså *kommunen hvor den aktuelle institusjonens avdeling* ligger: inntil 1 000 studenter, 1 000-1 999 studenter, 2 000- 4 999 studenter, 5 000 og flere.

Lokalisering

Oppdragsgiver har ønsket å konstruere en variabel som kan fange opp den regionale dimensjonen ved studiestedene etter en sentrum-periferi-tankegang. Enhver gruppering av steder må skje etter de dimensjoner det til enhver tid er meningsfylt å legge vekt på. Tomtepriser, befolkningspress, generell byvekst, totalt og relativt antall studenter er elementer som det kunne være ønskelig å få gjenspeilet her. Utarbeiding av en slik sammensatt variabel vil imidlertid falle utenfor rammene til denne rapporten. Her har vi i stedet tatt utgangspunkt i sentralitetsmålet i SSBs offisielle kommuneklassifisering for Norge, og lar klassifiseringen av de enkelte studiesteder følge denne. Med sentralitet menes der "...en kommunes geografiske beliggenhet sett i forhold til et senter hvor det finnes funksjoner av høy orden (sentrale funksjoner). De sentrale funksjoner lokaliseres først og fremst til tettsteder.." (SSB 1994).

Variabelen lokalisering er basert på registeropplysninger om postnummeret for den *avdelingen* intervjuobjektet studerer ved. Dette utgjør altså *studiestedene*, som ikke må forveksles med de stedene der institusjonene har sine hovedseter. Studiestedene er så gruppert i henhold til kommunens sentralitet, bortsett fra når det gjelder omlandet rundt de største byene. Disse stedene er slått sammen med storbyene. Følgende klassifisering er foretatt for studiestedene:

1 Storbyer med omland: sentralitetsnivå 3 i den offisielle kommuneklassifiseringen, men omlandet inkluderes pga disse regionenes karakter av *ett* boligmarked/studiested. Omfatter Oslo, Kristiansand, Bergen, Trondheim, Tromsø, Sandvika, Bekkestua, Nordbyhagen, Stavanger, Hafrsfjord, Landås, Minde, Sandvigen.

2 Regionale sentra: sentralitetsnivå 2 i den offisielle kommuneklassifiseringen. Omfatter Halden, Sarpsborg, Kråkerøy, Hamar, Lillehammer, Gjøvik, Drammen, Tønsberg, Kongsberg, Skien, Porsgrunn, Arendal, Haugesund, Ålesund, Molde, Bodø, Mørkved, Tverrlandet, Narvik, Mo i Rana, Harstad.

3 Mindre tettsteder: sentralitetsnivå 1 i den offisielle kommuneklassifiseringen. Omfatter Ås, Blaker, Ridabu, Elverum, Rena, Koppang, Brandbu, Hønefoss, Notodden, Bø i Telemark, Grimstad, Stord, Rommetveit, Sogndal, Volda, Førde, Sandane, Levanger, Steinkjer, Snåsa, Namsos, Nesna, Kautokeino, Hammerfest, Alta.

Om tabellene

Nivå: individer og kosthusholdning

Enheten i undersøkelsen er personer; vi har trukket ut studenter oppført i offentlige studentregistre. Samtidig har undersøkelsen både person og husholdning som *analyseenhet*. I de fleste spørsmål som dreier seg om levekår har vi bedt om opplysninger på personnivå; de avgitte svar gjelder kun for studenten selv.

Når det gjelder områder som boforhold eller forbruk av ulike varer og tjenester vil det ofte dreie seg om såkalte *husholdsspesifikke goder og utgifter*, det vil si at godet/varen/tjenesten brukes av eller er tilgjengelig for alle medlemmer i husholdningen. Husleie, fyring, TV og (fast) telefon er typiske eksempler. Ved spørsmål om slike forhold har vi bedt studentene svare på vegne av sin husholdning. Da beskriver altså tabellene *studenthusholdningene*; husholdningene til de studenter som utgjør intervjuobjektene.

Husholdningenes økonomiske ressurser beskrives vanligvis med utgangspunkt i personene som utgjør en kosthusholdning. Samtlige voksne husholdningsmedlemmers inntekter, gjeld, overføringer osv legges sammen til kosthusholdningens inntekt, gjeld, overføringer etc. Også i denne undersøkelsen mener vi en kosthusholdning når vi skriver en husholdning; *en gruppe personer som har felles økonomi*.

I denne undersøkelsen forekommer imidlertid flere "uvanlige" husholdninger enn i andre levekårsundersøkelser, der det ikke er opplagt hvem som skal inkluderes i kosthusholdningen. Dette skyldes at studenter er en gruppe som i større grad enn vanlig omfatter personer med mange ulike boformer. Noen bor hos sine foreldre eller hos andre slektninger, noen betaler for seg hjemme. Noen bor i kollektiv, noen bor i studentbolig, noen bor i egen leilighet, noen bor midlertidig hos venner, og atter andre er vel etablert med egen familie. Studenter er ikke lenger en ensartet gruppe, og studentlivet omfatter i dag mange ulike livssituasjoner. Dessuten er det ofte preget av stadige endringer; det ene semester bor man på én måte; semesteret etter bor man på en helt annen måte. Derfor vil vi i én bestemt situasjon fravike prinsippet med at kosthusholdningen danner grunnlag for kartleggingen av husholdningens ressurser; det gjelder de *hjemmeboende* studentene.

Hjemmeboende

For hjemmeboende studenter utgjøres kosthusholdningen av intervjuobjektet sammen med foreldre og ev søsken. Vi velger imidlertid å kartlegge de hjemmeboende studentenes *individuelle* økonomiske ressurser. Dersom det som egentlig er mors og fars økonomiske "nøkkeltall" pr definisjon skulle gjelde som studentens egne, ville vi komme galt av sted i sammenligninger med andre studentgrupper. De hjemmeboende er derfor stilt bolig-, økonomi og forbruksspørsmål slik at de kun gir opplysninger om sin egen situasjon. De hopper også over enkelte deler av intervjuet.

Hjemmeboende er altså stilt spørsmål om boforhold som utelukkende gjelder dem selv. Økonomiske opplysninger om boligens verdi, husleie osv har vi ikke bedt om fra de hjemmeboende, siden dette da vil dreie seg om foreldrenes boliger. Derimot har vi spurt om hvor mye de ev betaler for å bo hjemme, samt alle spørsmål som dreier seg om boligmiljøet. De har kun gitt opplysninger om egen inntekt, ikke husholdningens samlede inntekt, og de har fått en egen spørsmålsformulering når det gjelder overføringer fra familien. De har ikke fått spørsmålene om økonomisk sårbarhet, og de har kun rapportert *sine faktiske personlige* forbruksutgifter, ikke foreldrenes forbruk. Forbruksbegrepet for hjemmeboende skiller seg derfor grunnleggende fra det vi ellers bruker i undersøkelsen. De er derfor trukket vekk fra beregningsgrunnlaget i tabellene for hele studentgruppen der dette er nødvendig. En presentasjon av de hjemmeboendes økonomiske situasjon vil gis i den neste rapporten fra prosjektet.

Kollektivboerne

Et *kollektiv* (bofellesskap) består av personer som deler bolig; et kollektiv er altså først og fremst en *boform*. Bare dersom medlemmene har felles økonomi utgjør hele kollektivet en kosthusholdning, og dermed også en *flerpersonhusholdning*. I spørreskjemaet sa vi til intervjuobjektene at et kollektiv *måtte dele det meste av sine utgifter* for å kunne utgjøre en felles husholdning. Dette betyr at kollektivmedlemmer som *ikke* utgjør en kosthusholdning med de andre medlemmene av kollektivet, kun har rapportert en "egenandel" av kollektivets forbruksutgifter. Det samme gjelder i kartleggingen av andre økonomiske ressurser.

Dersom studentene som bor i kollektiv har oppgitt at kollektivet faktisk utgjør en kosthusholdning, har hele husholdningens (alle medlemmene i kollektivet) økonomi og forbruk blitt kartlagt. *I bolken for gjeld dreier imidlertid spørsmålene seg kun om intervjuobjektet og eventuell ektefelle/samboer, uavhengig av boform.*

For gifte eller samboende intervjuobjekter har vi begrenset kosthusholdningen til kun å gjelde studenten selv og ektefelle/samboer, sammen med eventuelle andre familiemedlemmer. Dette gjelder *selv om paret bor i kollektiv*.

Data om forbruk - hvordan skal de forstås?

I Statistisk sentralbyrås ordinære forbruksundersøkelse foregår datainnsamlingen ved at husholdningene fører detaljert oversikt over sine utgifter i en spesifisert periode på 14 dager. Periodene tildeles tilfeldig i kalenderåret, men slik at utvalget dekker alle perioder og alle fylker forholdsmessig. Dagbøkene suppleres med intervju om store og/eller sjeldne utgifter de siste 12 måneder. På den måten får man nøyaktige data for hele husholdningen i en kort tidsperiode.

Sist SSB gjennomførte en forbruksundersøkelse blant studenter, i 1973-74, fulgte man et slikt tradisjonelt opplegg (SSB 1975). Det var ikke aktuelt å benytte en slik innsamlingsteknikk blant studentene denne gang. I stedet har vi tilpasset en del elementer fra forbruksundersøkelsene i et levekårsskjema. Det betyr at vi har kartlagt forbruksutgifter ved å stille spørsmål om hvilke utgifter man vanligvis har for aggregerte varegrupper. Referanseperioden varierer alt etter hva slags varer eller tjenester det dreier seg om: En uke for dagligvarer (mat og ikke-varige husholdningsartikler) og ellers måned, halvår eller år. Studentene har så måttet regne ut eller anslå hvor mye han eller hun har betalt for ulike varer og tjenester i løpet av den angitte perioden.

I forhold til *dagbokmetoden* medfører denne teknikken mindre nøyaktige observasjoner på individnivå. Med mindre man fører regnskap eller har som hobby å samle på kvitteringer vil man ikke ha håndfast grunnlag for sine svar. De fleste vil derfor måtte bygge på skjønn, noe som spørsmålsstillingen også legger opp til ved begrepet 'vanligvis'. I dette ligger også at man skal jevne ut tilfeldige variasjoner. Dagbokmetoden baserer seg på nøyaktige data for tilfeldige enheter til tilfeldig fordelte perioder. Da vil gjennomsnittet være uten skjevheter, og ulike preferanser, begivenheter og inntektsforhold vil være representert i samme forhold som i populasjonen, når man ser bort fra utvalgsvariasjonen. Med denne teknikken kan man også beregne gjennomsnitt for varer på et høyt detaljeringsnivå.

Spørsmålsmetoden gir ikke grunnlag for en tilsvarende detaljering. Den baserer seg på at respondentene i sitt skjønn jevner ut tilfeldige påvirkninger og hendelser. Erfaringsmessig vil man ved en slik teknikk fange opp det jevnlike, regelmessige, mens det spesielle vil bli utelatt. Så lenge hukommelsesfeil er tilfeldig fordelt og stemninger, preferanser og andre subjektive faktorer ikke kan antas å trekke vurderingene i noen bestemt retning, vil imidlertid gjennomsnittene bli relativt sikre. Når det gjelder store og/eller sjeldne utgifter, som kjøp av kapitalvarer, utenlandsreiser eller husleie, der innslaget av hukommelsesfeil og andre målefeil er lite, vil gjennomsnitt basert på spørsmålsmetoden faktisk bli sikrere enn dagbokmetoden. Dette fordi

utvalgsvariansen knyttet til de presise, men få dagboksopplysningene kan bli betydelig og langt overstige variansen på grunn av målefeil.

Husholdningsvekter

Utvalget til levekårsundersøkelsen er et personutvalg, der studenter ved samme institusjon har lik sannsynlighet for å komme med i utvalget. Når resultatene skal analyseres med husholdning som enhet, må det tas hensyn til at husholdninger med to eller flere studenter vil være overrepresentert i utvalget. Det har derfor vært nødvendig å lage vekter som korrigerer for den økte trekkesannsynligheten i slike husholdninger.

Det foreligger ikke registre med opplysninger om sammensetningen av studentenes husholdninger. I teorien er det mulig å få en oversikt over studentektepar og studentsamboerpar med felles barn, samt togenerasjonshusholdninger der ett eller flere barn og/eller forelder er studenter. Det vil imidlertid kreve en uforholdsmessig stor ressursinnsats. Andre husholdningstyper, f.eks. ugifte samboende uten felles barn, kollektiv eller søsken som deler bolig, vil ikke kunne dannes på grunnlag av registeropplysninger, og de vil utgjøre en betydelig andel av den aktuelle gruppen. Vi har derfor måttet basere oss på svar gitt i spørreskjemaet. Herfra har vi oversikt over de andre husholdningsmedlemmenes alder, kjønn og relasjon til den uttrukne studenten. Studiestatus er kjent for eventuelle ektefeller/samboere, ellers ikke. For øvrige husholdningsmedlemmer har vi beregnet antall studenter som et forventet antall for husholdningen ved å gå ut fra at det blant personer 19-24 år er 25 prosent studenter, og at andelen blant personer 25-29 år er 12 prosent. Når studenten bor i kollektiv er det antatt at 75 prosent av de øvrige kollektivmedlemmene også er studenter. Endelig er det tatt hensyn til at undersøkelsen dekker 85 prosent av den samlede studentmassen (SSB 1997). For hver student er det så tilordnet en vekt som er omvendt proporsjonal med det observerte og beregnede tallet på studenter i husholdningen.

Sammenlikning av husholdninger

Forskjeller mellom husholdningsgrupper mht forbruksutgifter eller husholdningsinntekter lar seg ikke umiddelbart tolke som forskjeller i forbruksnivå. For individspesifikke varer og tjenester er det åpenbart at store husholdninger må ha høyere nominelle utgifter enn små for å komme likt ut mht forbruksnivå. Nå argumenteres det imidlertid for at husholdninger med flere medlemmer vil ha en *stordriftsgevinst*: et samboende par trenger eksempelvis ikke å ha dobbelt så høye utgifter som en enslig for å ha samme forbruksnivå. Hvordan slike sammenlikninger best skal gjøres er gjenstand for en omfattende debatt blant eksperter, og vi skal i liten grad ta stilling til disse problemstillingene her.

En måte å normere utgiftstallene på, er ved å sammenligne forbruk pr person (capita). I forbrukstabellene er den gjennomsnittlige husholdningsstørrelsen beregnet. For å få et riktigere inntrykk av den reelle forskjellen i forbruk av dagligvarer pr måned mellom to undergrupper i utvalget, kan en dele hver av gruppens forbruk med den gjennomsnittlige husholdningsstørrelsen for gruppen. Dette uttrykker forskjellen i forbruk pr person mellom de to gruppene. På denne måten blir det noe mer meningsfylt å sammenligne ulike grupperes absolutte forbruk.

Slike sammenlikninger vil fungere bra mellom grupper som er noenlunde jevnt sammensatt mht ulike husholdningstyper. Pr capita-sammenlikninger tar imidlertid ikke hensyn til de før nevnte stordriftsfordeler og ulikheter i behov mellom voksne og barn. Ved sammenlikning mellom for eksempel par med barn og enslige vil denne metoden undervurdere nivået for barnefamilie og overvurdere utgiftene til aleneboere i forhold til flerpersonshusholdningene. Med andre ord vil aleneboerne komme ut med *for høye utgifter pr person i husholdningen* i forhold til i andre husholdninger. Beregningen av utgifter for ulike varer og tjenester *pr person* i husholdningen gir altså heller ikke et riktig bilde av *forskjeller i økonomisk velferd* for ulike husholdningstyper. Ved sammenlikninger mellom husholdningstyper innfører man derfor ofte begrepet

forbruksenheter. I Norge er det eksempelvis vanlig å sette barns forbruksbehov til 50 prosent av behovet til en voksen for at velferdsnivået skal være det samme.

Videre vil det spille inn at selve definisjonen av hva som er en husholdning varierer i de ulike undergruppene av utvalget til denne undersøkelsen: for hjemmeboende er det bare studenten selv og en eventuell ektefelle/samboer; for kollektivboere i enpersonshusholdninger er det også kun studenten selv, på tross av at han/hun bor sammen med andre; for kollektivboere i flerpersongshusholdninger utgjøres husholdningen av alle kollektivboerne; for alle andre studenter er det den vanlige husholdningsdefinisjonen som gjelder, nemlig at husholdningen består av dem som spiser og bor sammen. Konsekvensen av denne varierende måten å avgrense husholdningen på er at man generelt må være varsom med å sammenligne forbruket mellom grupper som er svært ulike.

Vekter og behandling av manglende opplysninger i tabellene

Alle tabeller er vektet med en vekt som korrigerer for ulik trekkesannsynlighet på individnivå. Størrelsesforholdet mellom vektene for hver institusjon går fram av tabell 2.

Tabellene for husholdninger er i tillegg vektet med vekten som korrigerer for variasjoner i trekkesannsynligheten på dette nivået. Vi har *ikke* vektet verken for stordriftsgevinst eller barn i husholdningen.

Analyseenheten vil framgå av tabelloverskriftene

Ved beregning av tall i tabellene, f.eks. andeler, har vi holdt utenfor beregningen de personer vi mangler opplysninger for på ett eller flere av kjennemerkene som inngår. Tallene for antall personer som svarte omfatter imidlertid også personer vi mangler opplysninger for. Antallet personer varierer derfor noe fra tabell til tabell.

Dersom en persongruppe består av færre enn 25 personer, er det i tabellene ikke gitt resultater for denne gruppen. Dette er merket med \cdot . Dersom en andel er på mindre enn 0,5 prosent, skrives dette som 0 i tabellene. Dersom det mangler observasjoner, skrives dette som - i tabellene.

Studentenes levekår

Studietilknytning

Et klart flertall av studentene har som målsetting å ta en lengre universitets-/ høgskoleutdanning av mer enn 2 års varighet. Kun 5 prosent har som målsetting å ta en utdanning av 1/2 til 2 års varighet (se tabell 3).

Tabell 3 Målsetting for utdanningsnivå etter kjønn, alder, studiebrøk og familiefase. Prosent.

	Målsetting for utdanningen			I alt	Antall
	Univ./høgsk.- utd av 1/2 til 2 års varighet	Univ./høgsk.- utd av 2 1/2 til 4 års varighet	Univ./høgsk.- utd av 4 1/2 til 7 års varighet		
Alle	5	47	48	100	2492
Kjønn					
Menn	4	42	53	100	1035
Kvinner	5	51	44	100	1457
Alder					
Inntil 25 år	4	49	47	100	1435
25-29 år	4	42	54	100	659
30 år og eldre	8	53	39	100	398
Studiebrøk					
Heltidsstudent	4	48	48	100	2253
Deltidsstudent	11	43	46	100	239
Familiefase					
Enslige	4	46	50	100	1489
Enslige forsørgere	3	68	29	100	101
Par uten barn	6	44	50	100	565
Par med barn	6	55	40	100	337

Mannlige studenter har i større grad enn kvinnelige en målsetting om å ta en lang utdanning av 4 1/2 til 7 års varighet. I aldersgruppen 25 til 29 år finner vi flest studenter med målsetting om en så lang utdanning; forskjellen mellom studenter i denne aldersgruppen og studenter under 25 år er imidlertid ikke så stor. Forskjellen er størst sammenlignet med studenter over 30 år.

Deltidsstudenter har i større grad enn andre planer om en kort universitets-/høgskoleutdanning. Når det gjelder utdanninger av lengre varighet er forskjellen mellom heltids- og deltidsstudenter minimal. Studenter med barn har oftere enn andre planer om en middels lang universitets-/høgskoleutdanning av 2 1/2 til 4 års varighet, mens studenter uten barn i større grad planlegger en lang utdanning av 4 1/2 til 7 års varighet.

Vi har bedt studentene velge den viktigste grunnen til sitt valg av utdanning blant alternativer presentert på et kort. 39 prosent av alle studenter oppgir at ønsket om *faglig fordypning* var den viktigste begrunnelsen til deres valg av utdanning, 28 prosent oppgir mulighetene for gode jobbutsikter og 23 prosent oppgir muligheten for å kunne jobbe med mennesker. For 4 prosent av studentene var den viktigste begrunnelsen at de ikke kom inn på det studiet de ønsket. 3 prosent valgte utdanningen på grunn av studiestedets geografiske plassering, mens bare 2 prosent valgte på grunnlag av den fremtidige muligheten for høye inntekter (se tabell 4).

Tabell 4 Viktigste begrunnelse for valg av utdanning etter kjønn, alder, utdanning og institusjonstype. Prosent.

	Viktigste grunn til valg av utdanning							I alt	Antall
	Faglig fordy- ping	Gode jobbut- sikter	Høye inntek- ter	Å kunne jobbe med mennes- ker	Geogra- fisk plasse- ring av utdann- ing	Kom ikke inn på første- valg			
Alle	39	28	2	23	3	4	100	2477	
Kjønn									
Menn	44	34	3	12	3	3	100	1031	
Kvinner	35	24	1	31	3	5	100	1446	
Alder									
Inntil 25 år	35	30	2	23	3	6	100	1429	
25-29 år	42	26	2	26	2	2	100	653	
30 år og eldre	46	25	1	20	5	3	100	395	
Utdanning									
Prof. utd. v/ høyskolene	17	32	1	43	3	4	100	883	
Annen høyskoleutdanning	34	33	2	23	4	5	100	336	
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	45	30	7	15	1	1	100	328	
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	56	23	1	10	4	6	100	930	
Institusjonstype									
Universiteter	56	23	2	11	3	5	100	967	
Vitenskapelige høyskoler	54	37	2	4	1	3	100	125	
Statlige høyskoler	23	32	1	36	4	5	100	1385	

Blant mannlige studenter oppgir langt de fleste faglig fordykning og gode jobbutsikter som viktigste grunn til valg av utdanning. For de kvinnelige studentene er det også flest som oppgir faglig fordykning som viktigst, men relativt mange har også prioritert det å kunne jobbe med mennesker. Forskjellen mellom mannlige og kvinnelige studenters preferanser utgjøres nettopp av dette skillet; bare 12 prosent av mennene har dette som viktigste begrunnelse, sammenlignet med 31 prosent av kvinnene.

Faglig fordykning er altså det vanligste valget for studentene, unntatt i gruppen av profesjonsstudenter ved høyskolene. Blant disse er det å kunne jobbe med mennesker oftest nevnt. Svært få studenter har nevnt fremtidige muligheter for høye inntekter, men det ser imidlertid ut til at studenter ved profesjonsutdanninger på universiteter og vitenskapelige høyskoler i noe større grad enn studenter med andre utdanningstyper oppgir dette som viktigste begrunnelse til sitt valg av utdanning.

Hvilken betydning har institusjonstype? Studentene ved de statlige høyskolene skiller seg ut. For dem er dette med faglig fordykning bare rangert "på tredjeplass" av de nevnte begrunnelser. Både det å kunne jobbe med mennesker og det å ha gode jobbutsikter er oftere viktigst for disse studentene. Studentene ved universitetene oppgir i mindre grad enn ved de andre institusjonstypene gode jobbutsikter som viktigste grunn til valg av utdanning.

En fjerdedel av alle studenter har hatt et tidligere opphold i studiene på ett semester eller mer (se tabell 5). Studenter over 25 år har i mer enn dobbelt så stor grad som studenter under 25 år hatt slike opphold i studiene, men dette har selvsagt sammenheng med alder. Studenter på universitetene har i større grad enn andre studenter hatt slike opphold, og studentpar med barn oftere enn studenter i andre familiefaser.

Tabell 5 Tidligere opphold i studiene på ett semester eller mer og andel som er eller antar å bli forsinket i forhold til normert studietid etter kjønn, alder, institusjonstype og familiefase. Prosent.

	Forsinket med studiene?						I alt	Antall
	Hatt opphold i studiene tidligere?		Ja, tror han/hun vil bli forsinket			Vet ikke		
	JA	NEI	Ja, er forsinket	Nei	I alt			
Alle	25	75	20	9	3	68	100 2494	
Kjønn								
Menn	25	75	22	10	3	65	100 1035	
Kvinner	25	75	19	8	3	70	100 1459	
Alder								
Inntil 25 år	16	84	14	9	4	73	100 1437	
25-29 år	36	64	31	7	1	62	100 659	
30 år og eldre	39	61	26	11	2	62	100 398	
Institusjonstype								
Universiteter	35	65	33	12	3	52	100 968	
Vitenskapelige høyskoler	20	80	14	9	2	75	100 125	
Statlige høyskoler	18	82	11	6	2	81	100 1401	
Familiefase								
Enslige	22	78	19	10	3	69	100 1491	
Enslige forsørgere	29	71	23	12	1	64	100 101	
Par uten barn	26	74	21	5	4	70	100 565	
Par med barn	39	61	27	8	1	64	100 337	

Samtidig ser vi at andelen studenter som overhode ikke regner med forsinkelser i studiene er atskillig lavere ved universitetene enn ved de andre institusjonene (se tabell 5).

De fleste studenter gjennomfører studier som tilsvarer 10 til 15 vektall vårsemesteret 1998. Ett semesters studiearbeid tilsvarer 10 vektall ved normal studieprogresjon. 1 av 10 studenter tar mindre enn 10 vektall, og omtrent like mange tok mer enn 16 vektall vårsemesteret 1998 (se tabell 6).

Det er ingen signifikant forskjell mellom kvinner og menn med hensyn til hvor mange vektall de regner med å ta vårsemesteret 1998. Det kan imidlertid se ut som om vektallene blir færre jo eldre studentene blir, men forskjellene er ikke særlig store. Andelen som har planer om å ta mindre enn 10 vektall dette semesteret er høyere blant studenter på ikke-profesjonsutdanningene ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene enn blant andre studenter. Andelen som tar mellom 10 og 15 vektall er noe større på alle typer profesjonsutdanninger enn den er på ikke-profesjonsutdanningene, mens andelen som tar 16 vektall eller mer er noe mindre på profesjonsutdanningene ved statlige høyskoler enn ved andre utdanningstyper.

Studenter som lever i parforhold med barn tar oftere mindre enn 10 vektall, og sjeldnere 16 vektall eller mer. Blant dem som tar mellom 10 og 15 vektall har det liten betydning om studentene har barn eller ikke. Universitetsstudenter planlegger i noe større grad enn andre studenter å ta mindre enn 10 vektall dette semesteret, og i mindre grad å ta mellom 10 og 15 vektall. Det er ingen signifikant forskjell mellom de ulike institusjonstypene når det gjelder andelen som tar 16 vektall eller mer. Deltidsstudenter tar klart oftere færre vektall enn heltidsstudenter.

Tabell 6 Vekttall vårsemesteret 1998⁴ etter kjønn, alder, utdanning, familiefase, institusjonstype og studiebrøk. Prosent.

	Antall vektall dette semester			I alt	Antall
	0 - 9 vektall	10 - 15 vektall	16 vektall eller mer		
Alle	9	81	10	100	2460
Kjønn					
Menn	9	82	9	100	1026
Kvinner	9	80	11	100	1434
Alder					
Inntil 25 år	7	82	11	100	1421
25-29 år	10	81	9	100	648
30 år og eldre	14	79	7	100	391
Utdanning					
Prof. utd. v/ høgskolene	6	86	8	100	875
Annen høgskoleutdanning	8	79	13	100	336
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	6	84	10	100	321
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	12	77	11	100	928
Familiefase					
Enslige	8	82	10	100	1471
Enslige forsørgere	11	82	7	100	101
Par uten barn	7	81	12	100	555
Par med barn	15	78	7	100	333
Institusjonstype					
Universiteter	12	77	10	100	958
Vitenskapelige høgskoler	6	87	8	100	121
Statlige høgskoler	6	84	10	100	1381
Studiebrøk					
Heltidsstudent	6	84	11	100	2227
Deltidsstudent	39	56	4	100	233

⁴ For studenter som ikke har eksamen vårsemesteret 1998 er det vektallene som dette semesterets arbeid representerer som er registrert.

Studieforhold

De aller fleste studenter er tilstede ved studiestedet hver dag eller tre til fire dager i uka (se tabell 7). 8 prosent er tilstede en til to dager i uka og 7 prosent er der sjeldnere enn hver uke.

Tabell 7 Tilstedeværelse ved studiestedet etter institusjonstype, utdanning, studieerfaring og familiefase. Prosent.

	Tilstede ved studiestedet				I alt	Antall
	Hver dag	Tre til fire dager i uka	En til to dager i uka	Sjeldnere enn hver uke		
Alle	56	29	8	7	100	2490
Institusjonstype						
Universiteter	50	28	11	11	100	967
Vitenskapelige høyskoler	79	16	2	3	100	125
Statlige høyskoler	58	32	6	4	100	1398
Utdanning						
Prof. utd. v/ høyskolene	60	32	4	4	100	887
Annen høyskoleutdanning	60	27	6	6	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	67	19	7	7	100	327
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	47	31	11	11	100	935
Studieerfaring						
1 - 4 semester	61	30	5	4	100	1018
5 - 9 semester	55	31	8	6	100	975
10 semester og mer	49	23	11	17	100	497
Familiefase						
Enslige	61	28	5	5	100	1489
Enslige forsørgere	44	34	16	6	100	101
Par uten barn	54	30	8	8	100	563
Par med barn	40	30	14	16	100	337

Studenter ved vitenskapelige høyskoler er i større grad enn studenter ved universiteter og statlige høyskoler til stede ved studiestedet hver dag. Universitetsstudentene er sjeldnere til stede, men dette gjelder ikke ved profesjonsutdanningene. Studenter som tar en profesjonsutdanning ved vitenskapelige høyskoler eller universiteter er oftere daglig tilstede enn studenter ved alle de andre utdanningstypene.

Enslige studenter er oftere på studiestedet hver dag enn studenter i andre familiefaser. Studenter med barn har den laveste andelen som er på studiestedet daglig; under halvparten møter opp så ofte.

På spørsmålet om i hvilken grad studentene vil si at de har blitt kjent med noen av lærerne ved faget eller studiet svarer 26 prosent at de har blitt godt kjent med lærerne, 40 prosent at de har blitt litt kjent, 20 prosent at de nesten ikke har blitt kjent og 14 prosent svarer at de overhodet ikke har blitt kjent med noen av lærerne ved faget eller studiet (se tabell 8).

Tabell 8 Andel som har blitt kjent med lærerne i løpet av studietiden etter institusjonstype, utdanning, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.

	Blitt kjent med læreren				I alt	Antall
	Godt kjent	Litt kjent	Nesten ikke kjent	Overhode ikke kjent		
Alle	26	40	20	14	100	2491
Institusjonstype						
Universiteter	19	33	23	24	100	968
Vitenskapelige høyskoler	31	29	23	17	100	125
Statlige høyskoler	31	47	18	5	100	1398
Utdanning						
Prof. utd. v/ høyskolene	33	49	15	4	100	887
Annen høyskoleutdanning	25	42	25	8	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	21	35	26	18	100	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	22	34	21	23	100	935
Kjønn						
Menn	26	37	22	15	100	1035
Kvinner	26	42	19	13	100	1456
Innvandringsstatus						
Norsk bakgrunn	26	40	20	14	100	2390
Innvandrerbakgrunn	25	41	27	6	100	101

Studenter ved universitetene har i mindre grad enn studenter ved andre institusjoner blitt kjent med lærerne sine. Profesjonsutdanningene på de statlige høyskolene ser ut til i større grad å skape kontakt mellom student og lærer; 82 prosent av alle studentene ved disse utdanningene har blitt godt eller litt kjent med lærerne ved faget. Universitetene har den høyeste andelen studenter som overhode ikke har greid å bli kjent med lærerne, og problemet ser ut til å være størst ved ikke-profesjonsutdanningene. Kvinner har muligens noe lettere for å bli kjent med lærerne sine, mens det ikke er forskjell mellom studenter med norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn på dette spørsmålet.

Vi har også stilt et spørsmål om i hvilken grad studentene vil si de har blitt kjent med medstudentene ved faget eller studiet. 79 prosent svarer at de har blitt godt kjent med medstudentene på faget, 16 prosent at de har blitt litt kjent, 3 prosent at de nesten ikke har blitt kjent og 1 prosent svarer at de overhode ikke har blitt kjent med studentene ved faget eller studiet (se tabell 9).

Det er også her en ganske klar tendens til at studenter ved ikke-profesjonsutdanningene ved universiteter og vitenskapelige høyskoler i mindre grad enn andre blir godt kjent med sine medstudenter ved faget. Dette gjelder også dem som studerer ved de største studiestedene. Ved de minste studiestedene er det ingen som har oppgitt at de ikke har blitt kjent med de andre studentene, og på profesjonsutdanningene ved de statlige høyskolene er det under 0,5 prosent.

Tabell 9 Sosial kontakt med medstudentene etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.

	Andel som har blitt kjent med medelever		I alt	Antall
	Godt kjent/litt kjent	Nesten ikke kjent/overhode ikke kjent		
Alle	96	4	100	2490
Utdanning				
Prof. utd. v/ høyskolene	100	0	100	887
Annen høyskoleutdanning	97	3	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	97	3	100	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	91	9	100	934
Studiestedets størrelse				
Inntil 1000 studenter	100	-	100	340
1000 - 1999 studenter	98	2	100	485
2000 - 4999 studenter	97	3	100	174
5000 og flere studenter	94	6	100	1491
Kjønn				
Menn	95	5	100	1035
Kvinner	96	4	100	1455
Innvandringsstatus				
Norsk bakgrunn	96	4	100	2389
Innvandrerbakgrunn	92	8	100	101
Studieerfaring				
1 - 4 semester	96	4	100	1017
5 - 9 semester	97	3	100	975
10 semester og mer	92	8	100	497

Blant de mest erfarne studentene med 10 semester eller mer bak seg er det prosentvis færre som har oppgitt at de har blitt kjent med sine medstudenter. Dette kan kanskje ha en viss sammenheng med at vi i spørsmålet har referert til om de har blitt kjent med noen av medstudentene "...ved faget/studiet i løpet av den tiden du har studert der?". Mange vektall betyr jo ikke alltid at man har all sin erfaring fra samme fag eller studiested. Selv om vi tar dette i betraktning, må det betegnes som en noe uventet fordeling. Man kunne forvente at de mest erfarne studentene i større grad ville ha skaffet seg venner på studiet. Det kan også tenkes at dette har sammenheng med *hvem* disse erfarne studentene er; om de i stor grad er knyttet til ikke-profesjonsutdanningene ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene. I den sistnevnte gruppen er gjennomsnittlig andel som har blitt kjent med medstudentene på 91 prosent. Det kan også ha sammenheng med alder, sivilstatus mm. De mest erfarne studentene kan være noen år eldre enn sine kullkamerater, de kan også ha egen familie og dermed ikke være så interessert i å bli kjent med folk. Det er antakelig mange ulike årsaker til dette forholdet.

Det er ingen forskjell mellom mannlige og kvinnelige studenter når det gjelder i hvilken grad de oppgir å ha blitt kjent med sine medstudenter. Studenter med norsk bakgrunn ser ut til i større grad enn studenter med innvandrerbakgrunn å ha blitt godt kjent med sine medstudenter, men denne forskjellen er ikke signifikant.

Langt de fleste studenter trives med sine studier (se tabell 10). 39 prosent sier de trives svært bra med studiene dette semesteret, 53 prosent trives ganske bra, 7 prosent trives nokså dårlig og 1 prosent av studentene trives svært dårlig.

Tabell 10 Trivsel med studiene etter institusjonstype, studiestedets størrelse og innvandringsstatus. Prosent.

	Trivsel med studiene dette semesteret					I alt	Antall
	Svært bra	Ganske bra	Nokså dårlig	Svært dårlig	I alt		
Alle	39	53	7	1	100	2492	
Institusjonstype							
Universiteter	37	53	8	1	100	966	
Vitenskapelige høyskoler	43	53	3	-	100	125	
Statlige høyskoler	40	53	6	1	100	1401	
Studiestedets størrelse							
Inntil 1000 studenter	44	51	4	1	100	341	
1000 - 1999 studenter	42	51	6	1	100	485	
2000 - 4999 studenter	44	52	4	1	100	174	
5000 og flere studenter	37	55	8	1	100	1492	
Innvandringsstatus							
Norsk bakgrunn	40	53	7	1	100	2391	
Innvandrerbakgrunn	21	70	7	2	100	101	

Det er små forskjeller med hensyn til trivselen både når det gjelder institusjonstype og studiestedets størrelse. Det er likevel en tendens til at studenter ved de minste studiestedene og studenter ved de vitenskapelige høyskolene trives bedre enn andre grupper.

Blant studenter med innvandrerbakgrunn er det relativt færre som har oppgitt at de trives *svært* bra med studiene, men desto flere av dem trives *ganske* bra. Forskjellen er imidlertid ikke signifikant grunnet det lave antallet studenter med innvandrerbakgrunn.

Fysiske arbeidsforhold

Noe over halvparten av alle studenter disponerer en lesesalsplass/arbeidsplass (se tabell 11). Dekningen av lesesalsplasser er best for studenter på studiesteder med mindre enn 2000 studenter og ved de vitenskapelige høgskolene, og særlig på høyere grads studier. Studentene ved profesjonsutdanningene på høgskolene og ved de åpne universitetsutdanningene disponerer i mindre grad lesesalsplass enn andre.

Hele 81 prosent av studentene sier at de i tilstrekkelig grad disponerer institusjonens it-utstyr (se tabell 11). Andelen er høyest ved de minste studiestedene og ved de statlige høgskolene, men dette kan skyldes at studentene i mindre grad har behov. Det er blant studenter på universitetene, og særlig på de åpne utdanningene der, at andelen er minst.

Tabell 11 Andel som disponerer lesesalsplass/arbeidsplass og andel som i tilstrekkelig grad kan disponere institusjonens it-utstyr etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Prosent.

	Disponerer lesesalsplass		Disponerer institusjonens it-utstyr		I alt	Antall
	Ja	Nei	Ja, tilstr.	Nei		
Alle	58	42	81	19	100	2463
Institusjonstype						
Universiteter	57	43	75	25	100	951
Vitenskapelige høgskoler	67	33	79	21	100	125
Statlige høgskoler	59	41	85	15	100	1387
Utdanning						
Prof. utd. v/ høgskolene	56	44	84	16	100	879
Annen høgskoleutdanning	64	36	87	13	100	340
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	66	34	80	20	100	325
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	56	44	76	24	100	919
Utdanningsnivå						
Lavere grad	55	45	81	19	100	1839
Høyere grad	69	31	80	20	100	624
Studiestedets størrelse						
Inntil 1000 studenter	64	36	90	10	100	339
1000 - 1999 studenter	67	33	88	12	100	482
2000 - 4999 studenter	53	47	84	16	100	171
5000 og flere studenter	56	44	77	23	100	1471

To av tre studenter disponerer it-utstyr hjemme (se tabell 12). Andelen er større ved de vitenskapelige høgskolene enn ved andre institusjoner, men denne forskjellen er bare såvidt signifikant. Det ser dessuten ut til at studenter på studiesteder med mindre enn 1 000 studenter i større grad enn andre studenter disponerer it-utstyr hjemme

Tabell 12 Andel som disponerer it-utstyr hjemme, andel med mulighet til å koble seg opp til institusjonens it-nettverk hjemmefra og andel som gjør dette minst en gang pr uke etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Prosent.

	Disponerer hjemme		Kan koble opp mot nettverk			Hyppighet			I alt	Antall
			Ja	Nei	Har ikke it-utstyr	Min. en gang i uka	Sjeldnere enn hver uke	Har ikke mulighet		
	Ja	Nei	Ja	Nei	tyr	uka	uke	het		
Alle	64	36	22	42	36	9	12	78	100	2457
Institusjonstype										
Universiteter	63	37	27	36	37	14	13	73	100	958
Vitenskapelige høyskoler	70	30	19	51	30	8	12	81	100	125
Statlige høyskoler	65	35	18	47	35	6	12	82	100	1374
Utdanning										
Prof. utd. v/ høyskolene	65	35	16	48	35	5	11	84	100	869
Annen høyskoleutdanning	63	37	19	45	37	7	12	81	100	337
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	60	40	24	36	40	14	10	76	100	327
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	65	35	26	39	35	12	15	74	100	924
Utdanningsnivå										
Lavere grad	63	37	19	44	37	7	12	81	100	1833
Høyere grad	67	33	28	38	33	15	14	72	100	624
Studiestedets størrelse										
Inntil 1000 studenter	71	29	18	53	29	6	12	82	100	335
1000 - 1999 studenter	63	37	15	48	37	5	10	85	100	482
2000 - 4999 studenter	59	41	22	37	41	8	15	78	100	170
5000 og flere studenter	64	36	24	40	36	11	13	76	100	1470

Vel 20 prosent av alle studenter har muligheten til å koble seg opp mot institusjonenes it-nettverk hjemmefra. Det er spesielt universitetsstudentene, og særlig på høyere grads studier, som kan nyttiggjøre seg av denne muligheten. Dette gjenspeiles også i at studenter ved større studiesteder i større grad enn ved mindre studiesteder har denne muligheten.

9 prosent av alle studentene kobler seg opp mot institusjonens it-nettverk hjemmefra minst en gang i uka (se tabell 12). Universitetsstudenter kobler seg opp i større grad enn andre, og andelen av studenter som benytter seg av denne muligheten er omlag dobbelt så stor blant studenter på høyere grad som på lavere grads studier. Det ser også ut til å være en tendens til at studenter på de største studiestedene i noe større grad enn andre studenter benytter seg av muligheten til å koble seg opp mot institusjonens it-nettverk hjemmefra.

Til sammen 67 prosent av studentene er fornøyd med støyforholdene innendørs ved studiestedet sitt, 11 prosent er misfornøyd (se tabell 13). Studentene ved ikke-profesjonsutdanningene på de statlige høyskolene er noe mer fornøyd enn studenter ved andre utdanningstyper, mens studenter på studiesteder med mer enn 5000 studenter noe oftere er misfornøyd enn studenter på mindre steder.

Tabell 13 Vurdering av støyforhold innendørs etter institusjonstype, utdanning og studiestedets størrelse. Prosent.

	Støyforhold ved studiestedet					I alt	Antall
	Svært fornøyd	Ganske fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Ganske misfornøyd	Svært misfornøyd		
Alle	24	43	23	9	2	100	2480
Institusjonstype							
Universiteter	21	42	25	10	2	100	960
Vitenskapelige høyskoler	26	42	24	7	2	100	125
Statlige høyskoler	26	43	21	8	1	100	1395
Utdanning							
Prof. utd. v/ høyskolene	23	43	23	9	2	100	887
Annen høyskoleutdanning	27	45	20	6	1	100	339
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	22	46	21	9	1	100	325
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	24	41	24	10	1	100	929
Studiestedets størrelse							
Inntil 1000 studenter	31	44	19	6	1	100	340
1000 - 1999 studenter	26	48	19	7	1	100	485
2000 - 4999 studenter	26	45	22	6	1	100	171
5000 og flere studenter	22	41	24	11	2	100	1484

Når det gjelder luftkvaliteten innendørs på studiestedet, er omtrent like mange studenter fornøyd som misfornøyd (se tabell 14). 38 prosent er fornøyd, 37 prosent er misfornøyd. Studentene ved profesjonsutdanningene på de statlige høyskolene er oftere misfornøyd enn studenter på andre studier.

Tabell 14 Vurdering av luftkvaliteten innendørs etter institusjonstype, utdanning og studiestedets størrelse. Prosent.

	Luftkvalitet ved studiestedet					I alt	Antall
	Svært fornøyd	Ganske fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Ganske misfornøyd	Svært misfornøyd		
Alle	9	29	26	28	9	100	2478
Institusjonstype							
Universiteter	9	29	25	29	8	100	959
Vitenskapelige høyskoler	5	31	28	30	6	100	125
Statlige høyskoler	10	28	26	27	10	100	1394
Utdanning							
Prof. utd. v/ høyskolene	6	25	27	31	10	100	887
Annen høyskoleutdanning	13	31	26	22	8	100	339
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	7	30	27	29	7	100	325
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	12	30	24	26	8	100	927
Studiestedets størrelse							
Inntil 1000 studenter	9	29	23	29	9	100	340
1000 - 1999 studenter	10	31	26	27	6	100	485
2000 - 4999 studenter	11	27	28	20	13	100	170
5000 og flere studenter	9	28	26	29	9	100	1483

Noe over halvparten av studentene (54 prosent) er fornøyd med plassforholdene innendørs ved studiestedet sitt, 27 prosent er misfornøyd (se tabell 15). Studentene ved profesjonsutdanningene på de statlige høyskolene er klart mindre fornøyd med plassforholdene på studiestedet sitt enn andre studenter. Studenter på de mellomstore studiestedene (2 000 - 4 999 studenter) ser også ut til å være mindre fornøyd med plassforholdene enn studenter andre steder, men denne sammenhengen er knapt signifikant.

Tabell 15 Vurdering av plassforholdene innendørs etter institusjonstype, utdanning og studiestedets størrelse. Prosent.

	Plassforhold ved studiestedet					I alt	Antall
	Svært fornøyd	Ganske fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Ganske misfornøyd	Svært misfornøyd		
Alle	17	37	19	20	7	100	2480
Institusjonstype							
Universiteter	17	39	18	18	7	100	959
Vitenskapelige høgszkoler	19	40	22	16	3	100	125
Statlige høgszkoler	16	36	19	22	8	100	1396
Utdanning							
Prof. utd. v/ høgskolene	11	33	20	26	9	100	887
Annen høgszkoleutdanning	20	42	15	17	6	100	339
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	20	41	19	17	3	100	326
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	19	38	18	17	8	100	928
Studiestedets størrelse							
Inntil 1000 studenter	18	37	17	21	7	100	340
1000 - 1999 studenter	18	38	17	20	7	100	485
2000 - 4999 studenter	10	36	20	23	10	100	172
5000 og flere studenter	17	37	19	20	7	100	1483

Barn

Av alle studenter er det 15 prosent som har ett eller flere egne og/eller stebarn i husholdningen, 10 prosent har ett barn og 5 prosent har to barn eller flere (se tabell 16).

Det er dobbelt så mange kvinnelige som mannlige studenter med barn i husholdningen. Både andelen med barn og antallet barn øker, ikke overraskende, med alderen. Andelen med barn ser ut til å være mindre blant studenter på vitenskapelige høyskoler enn blant andre studenter. Det er blant studenter på profesjonsutdanningene ved høyskolene andelen med barn ser ut til å være størst.

Tabell 16 Antall barn/stebarn 0-10 år i husholdningen for alle studenter etter kjønn, alder, institusjonstype, utdanningstype og lokalisering. Prosent.

	Antall egne og/eller stebarn				Antall
	Ingen barn	Ett barn	To barn eller flere	I alt	
Alle	85	10	5	100	2491
Kjønn					
Menn	91	6	3	100	1035
Kvinner	82	12	6	100	1456
Alder					
Inntil 25 år	96	3	0	100	1435
25-29 år	80	14	6	100	658
30 år og eldre	53	27	20	100	398
Institusjonstype					
Universiteter	88	8	5	100	968
Vitenskapelige høyskoler	93	5	2	100	125
Statlige høyskoler	83	12	6	100	1398
Utdanning					
Prof. utd. v/ høyskolene	81	12	7	100	887
Annen høyskoleutdanning	87	9	5	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	88	7	5	100	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	88	9	4	100	935
Avdelingens lokalisering					
Storbyer med omland	86	10	5	100	1558
Regionale sentra	82	11	7	100	502
Mindre tettsteder	87	9	4	100	431

Studenthusholdninger med barn mellom 0 og 10 år har i gjennomsnitt tilsyn for barna i 23 timer pr uke i form av barnehager, dagmamma ol (se tabell 17). Usikkerheten ved størrelsen på denne beregningen er stor pga det lave antallet husholdninger med barn. Det er ingen signifikant forskjell med hensyn til antall timer barnetilsyn verken når det gjelder utdanningstype, utdanningsnivå eller studiestedets størrelse.

Når det gjelder utgifter til tilsyn, betaler studenthusholdningene med barn i gjennomsnitt om lag 1 600 kroner pr måned for dette. Snittet for alle studenthusholdninger er 250 kroner pr måned. Bare 3 prosent av alle studentene har barn utenfor husholdningen; av disse betaler bare 28 prosent bidrag for disse barna.

Tabell 17 Totalt antall timer barnetilsyn pr uke for alle studenter med barn i husholdningen 0-10 år etter utdanningstype, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Gjennomsnitt.

	Totalt antall timer tilsyn pr uke	Antall
Alle	23	379
Utdanning		
Prof. utd. v/ høgskolene	23	173
Annen høgskoleutdanning	21	48
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	26	42
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	22	116
Utdanningsnivå		
Lavere grad	22	283
Høyere grad	26	96
Studiebrøk		
Heltidsstudent	24	302
Deltidsstudent	19	77
Studiestedets størrelse		
Inntil 1000 studenter	23	69
1000 - 1999 studenter	23	71
2000 - 4999 studenter	27	29
5000 og flere studenter	22	210

Støtte fra familien

42 prosent av alle studenter over 20 år har bodd eller bor hjemme hos sine foreldre uten å betale for seg eller til lave kostnader etter fylte 20 (se tabell 18). Langt de fleste av disse bodde hjemme relativt kort tid: fra 1 måned til 2 år. Bare 4 prosent bodde hjemme på denne måten i mer enn 5 år (se tabell 19).

Tabell 18 Andel som har bodd eller bor hjemme uten å betale for seg eller til lave kostnader etter fylte 20 år for alle studenter over 20 år og etter kjønn, alder, innvandringsstatus og institusjonstype. Prosent.

	Bodd hjemme etter fylte 20 år		I alt	Ant- all
	JA	NEI		
Alle	42	58	100	2420
Kjønn				
Menn	49	51	100	1014
Kvinner	37	63	100	1406
Alder				
Inntil 25 år	44	56	100	1364
25-29 år	46	54	100	659
30 år og eldre	30	70	100	397
Innvandringsstatus				
Norsk bakgrunn	42	58	100	2322
Innvandrerbakgrunn	39	61	100	98
Institusjonstype				
Universiteter	40	60	100	932
Vitenskapelige høyskoler	35	65	100	122
Statlige høyskoler	45	55	100	1366

Mannlige studenter har i større grad enn kvinnelige studenter bodd hjemme. Andelen som har bodd hjemme uten å betale for seg eller til lave kostnader er mindre blant de eldre studentene over 30 år enn den er blant studenter under 30 år, men de sistnevnte har da også bodd lenger hjemme. Det er ingen signifikant forskjell mellom studenter med norsk bakgrunn og studenter med innvandrerbakgrunn med hensyn til om de har bodd lenge hjemme. Andelen som bor hjemme etter fylte 20 år ser også ut til å være noe større blant studenter på statlige høyskoler enn på vitenskapelige høyskoler og universiteter. Denne forskjellen er imidlertid knapt signifikant, det er derfor vanskelig å fastslå dette med sikkerhet.

Det ser også ut til å være en tendens til at de kvinnelige studentene som bor hjemme, gjør det i noe kortere tid enn mannlige studenter (se tabell 19). Andelen som har bodd hjemme kort tid er noe større blant universitetsstudenter enn blant studenter ved de andre institusjonstypene. Blant studenter med innvandrerbakgrunn som bor eller har bodd hjemme ser det ut til at en relativt stor andel har bodd der mer enn 3 år, men denne sammenhengen er ikke signifikant i forhold til gjennomsnittet av studenter.

Tabell 19 Varighet av å bo hjemme uten å betale for seg eller til lave kostnader etter fylte 20 år for alle studenter som har bodd hjemme på denne måten etter kjønn, alder, innvandringsstatus og institusjonstype. Prosent.

	Varighet					I alt	Antall
	1 til 11 måneder	1 til 2 år	3 til 4 år	5 år eller mer			
Alle	42	39	15	4	100	1015	
Kjønn							
Menn	39	39	18	5	100	491	
Kvinner	46	39	12	2	100	524	
Alder							
Inntil 25 år	51	39	10	0	100	598	
25-29 år	30	41	22	6	100	299	
30 år og eldre	28	36	22	13	100	118	
Innvandringsstatus							
Norsk bakgrunn	43	40	15	3	100	978	
Innvandrerbakgrunn	39	23	23	15	100	37	
Institusjonstype							
Universiteter	47	35	15	4	100	369	
Vitenskapelige høyskoler	41	42	16	2	100	44	
Statlige høyskoler	39	42	15	3	100	602	

I tabell 20 ser vi at en av fire studenter har mottatt regelmessig støtte hjemmefra mens de har vært under utdanning. Andelen er høyest blant studenter ved de vitenskapelige høyskolene og lavest for studentpar med barn.

Tabell 20 Andel som har mottatt regelmessig støtte fra sine foreldre mens de har vært under utdanning for alle studenter over 20 år og etter kjønn, institusjonstype, familiefase og studiebrøk. Prosent.

	Mottatt støtte hjemmefra		I alt	Antall
	JA	NEI		
Alle	24	76	100	2421
Kjønn				
Menn	23	77	100	1015
Kvinner	26	74	100	1406
Institusjonstype				
Universiteter	27	73	100	932
Vitenskapelige høyskoler	31	69	100	122
Statlige høyskoler	22	78	100	1367
Familiefase				
Enslige	28	72	100	1428
Enslige forsørgere	17	83	100	100
Par uten barn	23	77	100	556
Par med barn	14	86	100	337
Studiebrøk				
Heltidsstudent	25	75	100	2184
Deltidsstudent	18	82	100	237

Arbeid

Av alle studenter med barn i husholdningen bruker de fleste 25 timer eller mer pr uke på omsorgsarbeid for disse barna (se tabell 21).

Tabell 21 Antall timer omsorgsarbeid pr uke for barn i husholdningen 0-18 år etter utdanning, studiebrøk, familiefase og kjønn. Prosent.

	Omsorgsarbeid, barn i husholdningen						I alt	Ant- all
	BRUKER IKKE TID PÅ OMSORG- SARBEID	INNTIL 7 TIMER	7 -12 TIMER	13-24 TIMER	25-35 TIMER	36 TIMER OG OVER		
Alle	2	4	7	10	15	63	100	432
Utdanning								
Prof. utd. v/ høgskolene	1	7	5	7	12	68	100	200
Annen høgskoleutdanning	1	5	7	9	22	56	100	52
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	2	-	2	14	21	60	100	49
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	2	3	10	12	14	58	100	131
Studiebrøk								
Heltidsstudent	1	5	6	11	15	61	100	338
Deltidsstudent	2	2	8	7	12	69	100	94
Familiefase								
Enslige forsørgere	1	6	4	11	12	66	100	100
Par med barn	2	4	7	10	16	61	100	332
Kjønn								
Menn	2	8	10	18	18	44	100	111
Kvinner	1	3	5	7	14	69	100	321

Det er små forskjeller i tid brukt på omsorgsarbeid for barn i husholdningen når det gjelder både utdanning, studiebrøk og familiefase. Ser vi på kjønn, derimot, er det en klar forskjell i tiden mannlige og kvinnelige studenter bruker på omsorgsarbeid. Kvinner bruker klart mer tid; mer enn dobbelt så mange menn som kvinner bruker mindre enn 25 timer på omsorgsarbeid for barna i husholdningen.

Hele 59 prosent av studentene med barn *utenfor* husholdningen bruker ikke tid til omsorgsarbeid for disse barna i det hele tatt. Det er imidlertid kvinnene med barn utenfor husholdningen som i størst grad ser ut til ikke å bruke tid til omsorg for disse barna, men her er usikkerheten stor, grunnet det lave antallet intervjuer.

Over halvparten av alle studenter har hatt inntektsgivende arbeid ved siden av studiene hittil i vårsemesteret 1998 (se tabell 22). Intervjuene ble foretatt fra begynnelsen av mars til slutten av mai, altså utenom semesterstart og sesongen for sommerjobb. Dette betyr at resultatet antakelig ligger i underkant av snittet for vårsemesteret under ett.

Tabell 22 Andel som har eller har hatt inntektsgivende arbeid ved siden av studiene hittil i vårsemesteret 1998 for alle studenter etter institusjonstype, utdanning, studiestedets størrelse, kjønn og familiefase. Prosent.

	Inntektsgivende arbeid			I alt	Antall
	JA	NEI			
Alle	56	44	100	2491	
Institusjonstype					
Universiteter	58	42	100	968	
Vitenskapelige høyskoler	47	53	100	125	
Statlige høyskoler	55	45	100	1398	
Utdanning					
Prof. utd. v/ høyskolene	56	44	100	887	
Annen høyskoleutdanning	53	47	100	341	
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	51	49	100	328	
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	59	41	100	935	
Studiestedets størrelse					
Inntil 1000 studenter	58	42	100	340	
1000 - 1999 studenter	49	51	100	485	
2000 - 4999 studenter	48	52	100	174	
5000 og flere studenter	59	41	100	1492	
Kjønn					
Menn	54	46	100	1035	
Kvinner	57	43	100	1456	
Familiefase					
Enslige	56	44	100	1489	
Enslige forsørgere	40	60	100	101	
Par uten barn	63	37	100	564	
Par med barn	50	50	100	337	

Studenter ved de mellomstore studiestedene har i mindre grad enn andre inntektsgivende arbeid ved siden av studiene. Familiefase skaper imidlertid de største forskjellene i andelen med inntektsgivende arbeid. Enslige forsørgere har i klart mindre grad enn studenter i de andre familiefasene inntektsgivende arbeid, mens studenter som lever i parforhold uten barn er den gruppen som i størst grad har inntektsgivende arbeid ved siden av studiene. For de andre kjennetegnene er det ingen signifikant forskjell i andel som har inntektsgivende arbeid.

Studentene som har inntektsgivende arbeid jobber gjennomsnittlig 12 timer pr uke vårsemesteret 1998 (se tabell 23). For alle studenter ligger gjennomsnittet på 7 timer.

Tabell 23 Inntektsgivende arbeid. Antall timer pr uke hittil i vårsemesteret 1998⁵ for alle studenter etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt.

	Antall timer pr uke	Antall
Alle	7	2491
Inntektsgivende arbeid		
Ja	12	1371
Nei	0	1120
Utdanning		
Prof. utd. v/ høgskolene	6	887
Annen høgskoleutdanning	6	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	6	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	8	935
Studiestedets størrelse		
Inntil 1000 studenter	6	340
1000 - 1999 studenter	5	485
2000 - 4999 studenter	5	174
5000 og flere studenter	8	1492
Kjønn		
Menn	7	1035
Kvinner	7	1456
Familiefase		
Enslige	6	1489
Enslige forsørgere	5	101
Par uten barn	8	564
Par med barn	8	337

Det er bare moderate forskjeller mellom ulike grupper av studenter med hensyn til hvor mange timer de jobber i gjennomsnitt. Mannlige og kvinnelige studenter jobber like mye, mens studenter i parforhold jobber noe mer enn enslige studenter.

⁵ Refererer til intervjuutidspunktet.

For alle studenter lå gjennomsnittlig bruttoinntekt på om lag 2 600 kr pr måned våsemesteret 1998. Studentene med inntektsgivende arbeid hadde nesten 4 700 kr i gjennomsnitt (se tabell 24). Lånekassens inntektsgrense for å tildele full støtte lå i studieåret 1997-98 på 3 260 kr pr måned. Tjener studenten mer enn dette, blir støtten redusert. I følge vår undersøkelse viser det seg altså at studentene som *har* inntektsgivende arbeid, gjennomsnittlig tjener atskillig mer enn det lånekasseforskriftene åpner for at studentene kan tjene uten å få redusert støtte.

Tabell 24 Månedlig brutto inntekt fra arbeid hittil i våsemesteret 1998⁶ for alle studenter etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.

	Bruttoinntekt pr måned	Antall
Alle	2631	2491
Inntektsgivende arbeid		
Ja	4696	1371
Nei	0	1120
Utdanning		
Prof. utd. v/ høgskolene	1980	887
Annen høgskoleutdanning	2276	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	2458	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	3345	935
Studiestedets størrelse		
Inntil 1000 studenter	2317	340
1000 - 1999 studenter	1709	485
2000 - 4999 studenter	1623	174
5000 og flere studenter	3043	1492
Kjønn		
Menn	2872	1035
Kvinner	2460	1456
Familiefase		
Enslige	2375	1489
Enslige forsørgere	2034	101
Par uten barn	2887	564
Par med barn	3514	337

Studenter ved de mer åpne ikke-profesjonsstudiene på universitetene og de vitenskapelige høgskolene og studenter på studiesteder med mer enn 5 000 studenter har høyere månedlig bruttoinntekt enn andre studenter. Dette er ikke så overraskende; i tabell 23 så vi at studentene nettopp i disse gruppene også jobbet mer. Mannlige studenter tjener noe mer enn kvinnelige studenter, til tross for at de jobber like mye. Når det gjelder familiefase, er det studenter som utgjør par med barn som har størst gjennomsnittlig månedlig bruttoinntekt.

⁶ Refererer til intervjuutidspunktet.

Ektefelle/samboers studier og arbeid

Bare 38 prosent av studentene som lever i parforhold har en ektefelle eller samboer som også er student (se tabell 25). Andelen av disse ser ut til å være mindre ved profesjonsutdanningene ved de statlige høyskolene. Andelen med ektefelle eller samboer som også er student synker med alderen; jo eldre studentene er, jo mindre sannsynlig er det at de har en ektefelle eller samboer som også er student.

Tabell 25 Ektefelle/samboers studiestatus for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, alder, kjønn og familiefase. Prosent.

	Studentens ektefelle/samboer er student			I alt	Antall
	JA	NEI			
Alle	38	62	100		898
Utdanning					
Prof. utd. v/ høyskolene	28	72	100		331
Annen høyskoleutdanning	34	66	100		103
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	41	59	100		128
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	45	55	100		336
Alder					
Inntil 25 år	54	46	100		350
25-29 år	38	62	100		294
30 år og eldre	15	85	100		254
Kjønn					
Menn	54	46	100		323
Kvinner	29	71	100		575
Familiefase					
Par uten barn	48	52	100		561
Par med barn	20	80	100		337

Blant studenter i parforhold er mannlige studenter i klart større grad enn *kvinnelige gift eller samboende med andre studenter*. Studenter med barn som lever i parforhold har oftere en ektefelle/samboer som ikke er student. Studentene i parforhold uten barn har oftere en partner som *er* student.

Et klart flertall av studentene som lever i parforhold har ektefeller eller samboere med inntektsgivende arbeid (se tabell 26).

Tabell 26 Inntektsgivende arbeid for ektefelle/samboer våsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, alder, kjønn og familiefase. Prosent.

	Studentens ektefelle/samboer i arbeid		I alt	Antall
	JA	NEI		
Alle	81	19	100	898
Utdanning				
Prof. utd. v/ høgskolene	86	14	100	331
Annen høgskoleutdanning	68	32	100	103
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	81	19	100	128
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	80	20	100	336
Alder				
Inntil 25 år	74	26	100	350
25-29 år	83	17	100	294
30 år og eldre	89	11	100	254
Kjønn				
Menn	73	27	100	323
Kvinner	85	15	100	575
Familiefase				
Par uten barn	79	21	100	561
Par med barn	84	16	100	337

Studentene som lever i parforhold ved ikke-profesjonsutdanningene på høgskolene har i mindre grad enn andre studenter ektefelle eller samboer med inntektsgivende arbeid. Andelen med ektefelle eller samboer som har inntektsgivende arbeid blir større jo eldre studentene er, denne sammenhengen er imidlertid ikke like sterk som sammenhengen mellom alder og andel med ektefelle eller samboer som er student.

Mannlige studenter i parforhold har i noe mindre grad enn kvinnelige studenter ektefeller eller samboere med inntektsgivende arbeid. Forskjellen mellom par med barn og par uten barn er liten, og knapt signifikant.

Studentenes ektefeller og samboere har en gjennomsnittlig arbeidsuke på 27 timer. Hvis vi bare ser på gjennomsnittlig arbeidstid for dem som har inntektsgivende arbeid, øker den til 33 timer pr uke (se tabell 27); altså har de fleste yrkesaktive ektefellene/samboerne nært opp til fulltidsarbeid.

Tabell 27 Ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid. Antall timer pr uke hittil i hittil i vårsemesteret 1998⁷ for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt.

	Antall timer pr uke	Antall
Alle	27	898
Ektefelles inntektsgivende arbeid		
Ja	33	729
Nei	0	169
Utdanning		
Prof. utd. v/ høyskolene	30	331
Annen høyskoleutdanning	24	103
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	26	128
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	25	336
Studiestedets størrelse		
Inntil 1000 studenter	30	123
1000 - 1999 studenter	29	160
2000 - 4999 studenter	29	56
5000 og flere studenter	26	559
Kjønn		
Menn	20	323
Kvinner	31	575
Familiefase		
Par uten barn	24	561
Par med barn	32	337

Ektefellene og samboerne til studenter i parforhold ved profesjonsutdanningene på de statlige høyskolene jobber i gjennomsnitt noe mer pr uke enn andre studenters ektefeller/samboere. På studiesteder med 5 000 og flere studenter jobber disse noe mindre.

Forskjellene blir klarere når vi går over til se hvilken betydning kjønn har for hvor mange timer pr uke studentenes ektefeller og samboere jobber. De mannlige studentenes ektefeller og samboere jobber i gjennomsnitt hele 11 timer mindre enn de kvinnelige studentenes ektefeller og samboere. Dette henger sammen med at mannlige studenter i større grad enn kvinnelige studenter er gift og samboende med andre studenter, slik vi så i tabell 25. Familiefase har også en klar effekt på hvor mye studentenes ektefeller og samboere i gjennomsnitt jobber pr uke; ektefellene til studenter med barn jobber i snitt 8 timer mer pr uke enn ektefellene til studenter uten barn.

⁷ Refererer til intervjuutidspunktet.

Studentenes ektefeller og samboere har en gjennomsnittlig brutto månedslønn på om lag 12 000 kroner. Lønnen blir høyere hvis vi bare ser på gjennomsnittet for dem som har inntektsgivende arbeid; i overkant av 15 000 kroner (se tabell 28).

Tabell 28 Ektefelle/samboers månedlige brutto inntekt fra arbeid vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter utdanning, studiestedets størrelse, kjønn, familiefase og ektefelle/samboers inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.

	Bruttoinntekt pr måned	Antall
Alle	12290	898
Ektefelles inntektsgivende arbeid		
Ja	15367	729
Nei	0	169
Utdanning		
Prof. utd. v/ høgskolene	13284	331
Annen høgskoleutdanning	9723	103
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	14712	128
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	11157	336
Studiestedets størrelse		
Inntil 1000 studenter	14718	123
1000 - 1999 studenter	11848	160
2000 - 4999 studenter	11938	56
5000 og flere studenter	12105	559
Kjønn		
Menn	8263	323
Kvinner	14682	575
Familiefase		
Par uten barn	10024	561
Par med barn	16132	337

Studentene i parforhold ved de ulike profesjonsutdanningene har ektefeller med høyest gjennomsnittlig brutto månedsinntekt, mens studentene ved de andre statlige høgskolene har ektefeller og samboere med lavest månedsinntekt. Ektefellene/samboerne til studenter på de minste studiestedene har høyere gjennomsnittlig inntekt enn studenter andre steder.

Mannlige studenter i parforhold har ektefeller og samboere som tjener mer enn 6 000 kroner mindre i gjennomsnittlig brutto månedsinntekt enn kvinnelige studenters ektefeller og samboere. Vi finner omtrent den samme forskjellen hvis vi ser på familiefase; ektefellene til studenter med barn tjener om lag 6 000 kroner mer pr måned enn ektefellen til studenter uten barn.

Helse

Om lag hver fjerde student har i løpet av de siste 14 dager vært plaget av å være nedtrykt og tungsindig (se tabell 29). Hele 27 prosent av studentene hevder at de har vært svært, ganske eller litt plaget av slike sinnstilstander. Dette må i første rekke sies å være et bemerkelsesverdig høyt tall. Dersom vi bare ser på dem som har svart at de har følt seg svært eller ganske plaget, er tallet 6 prosent. Sammenligning med andre befolkningsgrupper er vanskelig, blant annet pga spørsmålsformulering og tidspunktet for intervjuing, men det sier uansett noe om at en stor andel av studentene til tider sliter med tungsinn.

Tabell 29 Andel som siste 14 dager har vært plaget av å være nedtrykt og tungsindig etter institusjonstype, kjønn, innvandringsstatus og familiefase. Prosent.

	Tungsinn siste 14 dager			Antall
	Ja	Nei	I alt	
Alle	27	73	100	2494
Institusjonstype				
Universiteter	30	70	100	968
Vitenskapelige høyskoler	27	73	100	125
Statlige høyskoler	25	75	100	1401
Kjønn				
Menn	23	77	100	1035
Kvinner	30	70	100	1459
Innvandringsstatus				
Norsk bakgrunn	27	73	100	2393
Innvandrerbakgrunn	35	65	100	101
Familiefase				
Enslige	29	71	100	1491
Enslige forsørgere	45	55	100	101
Par uten barn	23	77	100	565
Par med barn	25	75	100	337

Det er ingen signifikant forskjell mellom ulike institusjonstyper med hensyn til om studentene har vært plaget av å være nedtrykt eller tungsindige. Kvinnelige studenter er i noe større grad plaget enn mannlige studenter. Det ser også ut til at studenter med innvandrerbakgrunn i noe større grad enn studenter med norsk bakgrunn har vært plaget med slike ting. Denne forskjellen er imidlertid ikke signifikant. Enslige forsørgere er klart mer plaget av å være nedtrykt og tungsindig enn studenter i andre familiefaser, og selv om vi også her har få intervjuer å basere oss på, er utslaget stort nok til å være signifikant.

Sosial kontakt

På spørsmålet om studenten har gode venner på stedet utenom familien svarte hele 96 prosent ja (se tabell 30). I følge Levekårsundersøkelsen 1995 hadde hele 16 prosent av befolkningen *ingen kontakt med, eller var helt uten, gode venner* på bostedet (SSB 1996). Selv om vi i vårt tilfelle har en litt annen bruk av indikatorene, ser det ut til at flere av studentene har sosial kontakt enn gjennomsnittet i befolkningen.

Det er bare minimale forskjeller i fordelingen på dette spørsmålet med hensyn til både kjønn, familiefase og utdanningsnivå. Den eneste faktoren som ser ut til å gi utslag på dette spørsmålet er innvandringsstatus; studenter med innvandrerbakgrunn har i mindre grad enn studenter med norsk bakgrunn gode venner på studiestedet utenom familien.

Tabell 30 Gode venner på stedet utenom familie etter kjønn, familiefase, innvandringsstatus og utdanningsnivå. Prosent.

	Gode venner på stedet		I alt	Antall
	JA	NEI		
Alle	96	4	100	2489
Kjønn				
Menn	95	5	100	1034
Kvinner	96	4	100	1455
Familiefase				
Enslige	97	3	100	1487
Enslige forsørgere	95	5	100	100
Par uten barn	93	7	100	565
Par med barn	94	6	100	337
Innvandringsstatus				
Norsk bakgrunn	96	4	100	2388
Innvandrerbakgrunn	88	12	100	101
Utdanningsnivå				
Lavere grad	96	4	100	1860
Høyere grad	96	4	100	629

Deltakelse i organisasjonslivet

Et klart flertall av studentene (79 prosent) er medlemmer av en eller flere organisasjoner (se tabell 31). Tilsvarende tall for befolkningen som helhet er 57 prosent, i følge Levekårsundersøkelsen 1997 (SSB1998). Studentene er altså oftere med i organisasjonslivet enn det som ellers er vanlig.

Tabell 31 Andel som er medlem av en eller flere organisasjoner etter kjønn, familiefase, innvandringsstatus og utdanningsnivå. Prosent.

	Deltagelse i organisasjonslivet			Antall
	Ja	Nei	I alt	
Alle	79	21	100	2489
Kjønn				
Menn	82	18	100	1034
Kvinner	76	24	100	1455
Familiefase				
Enslige	80	20	100	1487
Enslige forsørgere	72	28	100	100
Par uten barn	78	22	100	565
Par med barn	76	24	100	337
Innvandringsstatus				
Norsk bakgrunn	79	21	100	2388
Innvandrerbakgrunn	75	25	100	101
Utdanningsnivå				
Lavere grad	77	23	100	1860
Høyere grad	81	19	100	629

Det er bare moderate forskjeller mellom ulike studentgrupper med hensyn til deres deltagelse i organisasjonslivet. Kvinner er i noe mindre grad enn menn medlemmer av organisasjoner. Enslige forsørgere og studenter med innvandrerbakgrunn er også i mindre grad enn andre medlemmer av organisasjoner. Disse forskjellene er imidlertid ikke signifikante, og vi kan derfor ikke ta det for gitt at disse sammenhengene virkelig er slik.

Fritidsaktiviteter

Et lite flertall av studentene har vært på kino minst 10 ganger i løpet av de siste 12 månedene. *Vanligste* omfang ser ut til å være å gå på kino mellom 10 og 20 ganger i løpet av et år, i den forstand at *flest* studenter befinner seg innenfor dette besøksintervallet (se tabell 32).

Sammenliknet med befolkningen generelt er dette meget høye tall. 56 prosent av befolkningen hadde vært på kino *minst én gang* i løpet av de siste 12 månedene jmf Levekårsundersøkelsen 1997 (SSB 1998). For studentene er tilsvarende tall 96 prosent!

Tabell 32 Antall ganger på kino siste 12 måneder etter kjønn, familiefase, studiestedets størrelse og institusjonstype. Prosent.

	Antall ganger på kino						40 GANGER ELLER MER	I alt	Antall
	0 GANGER	1 - 2 GANGER	3 - 9 GANGER	10 - 20 GANGER	21 - 39 GANGER				
Alle	4	10	28	36	15	6	100	2491	
Kjønn									
Menn	4	9	26	37	18	7	100	1034	
Kvinner	4	11	30	36	13	5	100	1457	
Familiefase									
Enslige	2	6	25	41	19	7	100	1489	
Enslige forsørgere	7	27	34	25	5	2	100	100	
Par uten barn	2	8	30	38	16	6	100	565	
Par med barn	14	30	41	13	2	1	100	337	
Studiestedets størrelse									
Inntil 1000 studenter	10	15	33	27	12	4	100	341	
1000 - 1999 studenter	5	11	28	42	9	4	100	485	
2000 - 4999 studenter	2	12	29	40	12	5	100	173	
5000 og flere studenter	3	9	28	36	18	7	100	1492	
Institusjonstype									
Universiteter	3	8	26	37	19	8	100	966	
Vitenskapelige høyskoler	4	9	24	41	19	3	100	125	
Statlige høyskoler	5	12	30	35	12	5	100	1400	

Mannlige studenter har vært hyppigere på kino det siste året enn kvinnelige studenter. Studenter med barn går ikke overraskende sjeldnere på kino enn andre studenter, men likevel bruker de kino mye sammenliknet med gjennomsnittet i befolkningen. Det er studenter i par med barn som i aller minst grad går på kino. Studenter på steder med mindre enn 1 000 studenter går i mindre grad enn andre studenter på kino, likedan for studenter på statlige høyskoler. Den typiske storforbrukeren av kinotilbudet er en enslig mann bosatt på et relativt stort studiested som studerer ved et universitet eller en vitenskapelig høyskole.

Hvor ofte går studentene på dans eller diskotek? De fleste har vært på dans eller diskotek et sted mellom 10 og 20 ganger i løpet av de siste 12 månedene (se tabell 33). Bare 14 prosent har ikke vært med på dette, og det er en betraktelig lavere andel enn blant befolkningen ellers. 42 prosent av den generelle befolkningen hadde ikke vært på dans eller diskotek i løpet av de siste 12 månedene i 1995 (SSB 1996).

Tabell 33 Antall ganger på dans eller diskotek siste 12 måneder etter kjønn, familiefase, studiestedets størrelse og institusjonstype. Prosent.

	Antall ganger på dans eller diskotek								Antall
	0 GANGER	1 - 2 GANGER	3 - 9 GANGER	10 - 20 GANGER	21 - 39 GANGER	40 GANGER ELLER MER	I alt		
Alle	14	7	22	26	18	14	100	2490	
Kjønn									
Menn	14	6	18	27	19	15	100	1034	
Kvinner	14	7	24	26	17	12	100	1456	
Familiefase									
Enslige	9	4	16	28	23	20	100	1488	
Enslige forsørgere	20	9	36	19	9	7	100	100	
Par uten barn	12	7	28	32	16	5	100	565	
Par med barn	38	18	31	11	1	1	100	337	
Studiestedets størrelse									
Inntil 1000 studenter	12	6	22	30	17	15	100	341	
1000 - 1999 studenter	8	6	21	30	20	15	100	485	
2000 - 4999 studenter	9	6	16	28	23	18	100	173	
5000 og flere studenter	16	7	23	25	16	12	100	1491	
Institusjonstype									
Universiteter	17	8	23	25	14	12	100	965	
Vitenskapelige høyskoler	12	2	20	27	28	12	100	125	
Statlige høyskoler	11	7	21	27	19	15	100	1400	

På samme måte som når det var spørsmål om kinobesøk er det de mannlige studentene og studentene uten barn som er de ivrigste når det gjelder å gå på dans eller diskotek. Enslige forsørgere bruker slike tilbud i noe større grad enn par med barn. Her stopper imidlertid likeheten med kinobesøk. Dans og diskotek er en viktigere fritidsaktivitet på mindre studiesteder enn på de større, og minst populært blant universitetsstudentene.

Besøk på restauranter, puber eller kaféer er en meget populær fritidsaktivitet blant studenter. Hele 81 prosent av alle studenter har vært på restaurant, pub eller kafé mer enn 10 ganger siste 12 måneder, og den største andelen av studentene har vært på slike steder 40 ganger eller mer (se tabell 34). I henhold til Levekårsundersøkelsen 1997 hadde 93 prosent av befolkningen vært på kafé eller restaurant i løpet av de siste 12 månedene (SSB 1998). For studentene er det tilsvarende tallet 98 prosent.

Tabell 34 Antall ganger på restaurant, pub, kafé el siste 12 måneder etter kjønn, familiefase, studiestedets størrelse og institusjonstype. Prosent.

	Antall ganger på restautant, pub el						I alt	Antall
	0 GANGER	1 - 2 GANGER	3 - 9 GANGER	10 - 20 GANGER	21 - 39 GANGER	40 GANGER ELLER MER		
Alle	2	2	14	29	21	31	100	2489
Kjønn								
Menn	3	2	13	30	21	31	100	1034
Kvinner	2	3	14	29	21	31	100	1455
Familiefase								
Enslige	2	2	11	28	23	34	100	1488
Enslige forsørgere	2	5	22	30	18	22	100	100
Par uten barn	1	2	14	30	23	31	100	564
Par med barn	5	6	26	36	11	16	100	337
Studiestedets størrelse								
Inntil 1000 studenter	3	5	16	32	24	21	100	341
1000 - 1999 studenter	3	3	17	39	18	21	100	485
2000 - 4999 studenter	1	1	13	32	25	29	100	173
5000 og flere studenter	2	2	13	26	22	35	100	1490
Institusjonstype								
Universiteter	2	3	11	23	22	39	100	964
Vitenskapelige høyskoler	3	-	16	36	24	21	100	125
Statlige høyskoler	2	3	16	33	21	25	100	1400

Tendensen til å gå på pub-, kafé- eller restaurantbesøk er i liten grad avhengig av kjønn. Mannlige og kvinnelige studenter besøker slike steder i samme grad. På samme måte som for kinobesøk og besøk på dans eller diskotek, er det studenter uten barn som er de hyppigste gjestene, men her er forskjellen mellom studenter med og uten barn mindre enn ved de andre fritidsaktivitetene. Studenter på de største studiestedene er noe hyppigere gjester på restauranter, kaféer og puber enn andre studenter andre steder. Det ser også ut til at universitetsstudenter i noe større grad enn andre besøker slike steder.

Boforhold

8 prosent av studentene bor hjemme hos sine foreldre eller steforeldre, 16 prosent bor i studentbolig mens det store flertallet, 76 prosent, bor i en annen hybel eller leilighet (se tabell 35).

Tabell 35 Bosted og stabilitet etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent.

	Bosted			Stabilitet			Antall
	Hos foreldre/steforeldre	Studentbolig	Annen hybel, leil. el. hus	Fast	Midlertidig	I alt	
Alle	8	16	76	76	24	100	2486
Institusjonstype							
Universiteter	9	15	76	78	22	100	967
Vitenskapelige høyskoler	2	23	75	72	28	100	125
Statlige høyskoler	8	16	76	75	25	100	1394
Utdanning							
Prof. utd. v/ høyskolene	8	16	76	76	24	100	883
Annen høyskoleutdanning	7	15	78	71	29	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	7	17	76	79	21	100	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	9	16	75	77	23	100	934
Avdelingens lokalisering							
Storbyer med omland	9	14	77	79	21	100	1554
Regionale sentra	9	16	75	78	22	100	501
Mindre tettsteder	5	24	71	64	36	100	431
Kjønn							
Menn	10	18	72	74	26	100	1035
Kvinner	7	14	78	78	22	100	1451

Andelen som bor hjemme ser ut til å være noe mindre blant studenter på vitenskapelige høyskoler enn blant andre studenter, mens andelen som bor i studentbolig er noe større i samme gruppe sammenlignet med andre studenter. På mindre tettsteder ser det ut til å være noe mindre vanlig å bo hjemme og mer vanlig å bo i studentbolig enn på andre steder i landet. Andelen med annen hybel eller leilighet øker jo større sted det er snakk om. Menn bor i noe større grad hjemme og i studentboliger enn kvinner.

Tre fjerdedeler av studentene anser boformen de hadde på intervjuetidspunktet som fast, det vil si at de ikke regner med at den vil endres i løpet av de neste to månedene (se tabell 35). Studenter på mindre tettsteder og ved ikke-profesjonsutdanningene ved de statlige høyskolene anser i større grad enn andre boformen som midlertidig. Det ser også ut til at mannlige studenter i noe større grad enn kvinnelige ser på boformen sin som midlertidig.

I tabell 36 ser vi at bare 18 prosent av de hjemmeboende studentene betaler noe for å bo hjemme hos foreldrene. Mannlige hjemmeboende betaler i noe større grad enn kvinnelige hjemmeboende. For de øvrige gruppene er forskjellene så små at de ikke er signifikante.

Tabell 36 Andel hjemmeboende som betaler for å bo hjemme hos foreldrene og alle hjemmeboendes utgifter pr måned for å bo hjemme etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent og gjennomsnitt. Antall hjemmeboende

	Betaler for å bo hos foreldre			Utgifter pr måned for å bo hjemme	Antall
	Ja	Nei	I alt		
Alle	18	82	100	210	201
Institusjonstype					
Universiteter	16	84	100	209	86
Vitenskapelige høyskoler	:	:	100	:	3
Statlige høyskoler	19	81	100	209	112
Utdanning					
Prof. utd. v/ høyskolene	16	84	100	183	70
Annen høyskoleutdanning	:	:	100	:	24
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	:	:	100	:	22
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	14	86	100	139	85
Avdelingens lokalisering					
Storbyer med omland	16	84	100	216	135
Regionale sentra	26	74	100	258	45
Mindre tettsteder	:	:	100	:	21
Kjønn					
Menn	23	77	100	245	96
Kvinner	13	87	100	177	105

Alle de hjemmeboende studentene betaler i gjennomsnitt i overkant av 200 kroner for å bo hjemme (se tabell 36), men beregner vi snittet kun for de 37 personene som faktisk betaler for seg, kommer vi opp i om lag 1 100 kr pr måned. Mannlige studenter ser ut til å betale sine foreldre mer enn kvinnelige studenter når de bor hjemme, mens studentene i regionale sentra tilsynelatende er den gruppen som i gjennomsnitt betaler mest for dette. Usikkerheten er imidlertid stor; flere av undergruppene i utvalget kan vi ikke presentere tall for, pga det lave antallet intervjuobjekter.

Når det gjelder eieforhold til boligen, er den største andelen studenter *leieboere uten innskudd*⁸. Det er også en relativt stor andel av studentene som leier studenthybel eller studentleilighet. Mange er også selveiere. Andre eierforhold er mindre vanlige (se tabell 37).

Tabell 37 Eieforhold til boligen for studentenes husholdning utenom de hjemmeboende etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent.

	Eieforhold							I alt	Antall
	Selveier	Andelseier i borettslag./- bolig-aksj.sels.	Leieboer med innskudd	Leieboer uten innskudd	Leie av stud.-hyb./-stud.-leil.	Framlån av bolig	Annet		
Alle	17	8	4	41	20	7	3	100	2289
Institusjonstype									
Universiteter	17	10	4	40	19	7	3	100	882
Vitenskapelige høyskoler	10	7	4	45	26	6	2	100	122
Statlige høyskoler	18	6	4	41	21	7	2	100	1285
Utdanning									
Prof. utd. v/ høyskolene	19	7	4	41	21	6	2	100	816
Annen høyskoleutdanning	12	5	3	45	22	9	3	100	317
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	21	11	3	34	21	7	2	100	306
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	17	9	4	42	20	7	3	100	850
Avdelingens lokalisering									
Storbyer med omland	19	9	3	41	18	7	3	100	1423
Regionale sentra	18	6	5	40	23	6	1	100	457
Mindre tettsteder	12	3	4	41	29	8	2	100	409
Kjønn									
Menn	12	8	4	44	24	7	2	100	939
Kvinner	21	8	4	39	18	7	3	100	1350

Andelen som eier boligen sin selv, enten som selveier eller gjennom et borettslag eller aksjeselskap, er lavest på de mindre tettstedene (15 prosent), men også blant studenter på ikke-profesjonsutdanningene ved de statlige høyskolene er andelen lav. Andelen leieboere uten innskudd er minst blant studentene ved profesjonsutdanningene på vitenskapelige høyskoler og universiteter.

Andelen som har studenthybel eller -leilighet synker med økt grad av sentralisering; den er lavest i storbyene.

Kvinnelige studenter eier oftere enn menn boligen sin selv. Leie av studenthybel eller -leilighet og leie av hybel/leilighet uten innskudd er mer vanlig blant menn enn blant kvinner.

⁸ Depositum regnes ikke som innskudd.

Nær halvparten av dem som leier bolig, leier den av en privatperson (ikke slekt eller venner), deretter er det studentsamskipnaden og studentboligstiftelser som utgjør viktigste utleier (se tabell 38).

Tabell 38 Studenter som leier bolig av ulike eiere etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent. Antall leietakere.

	Eier av boligen						I alt	Ant- all
	Stud.- samsk.- /stud.- bolig- stift.	Slektn- inger eller venner	Annen privat- person	Privat gård- eier/g- ård- selsk.	Annet	Offent- lig		
Alle	22	12	45	12	6	3	100	1641
Institusjonstype								
Universiteter	22	13	39	17	7	3	100	608
Vitenskapelige høyskoler	24	7	54	4	9	1	100	94
Statlige høyskoler	22	11	50	10	5	3	100	939
Utdanning								
Prof. utd. v/ høyskolene	22	11	46	11	6	3	100	583
Annen høyskoleutdanning	20	9	54	9	5	2	100	252
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	25	13	44	10	7	2	100	198
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	21	12	42	15	6	3	100	608
Avdelingens lokalisering								
Storbyer med omland	20	13	43	15	6	4	100	979
Regionale sentra	24	11	53	6	5	1	100	335
Mindre tettsteder	26	8	49	9	5	2	100	327
Kjønn								
Menn	25	11	43	13	6	2	100	723
Kvinner	19	12	47	12	6	3	100	918

Universitetsstudenter leier i noe mindre grad enn studenter ved andre institusjoner av privatpersoner, men til gjengjeld leier de i noe større grad av private gårdeiere og gårdselskap. Andelen som leier av privatpersoner er større blant studenter ved ikke-profesjonsutdanninger på de statlige høyskolene og i regionale sentra.

Som i tabell 37 ser vi også her at andelen som leier av studentsamskipnaden er lavere i storbyene enn på mindre tettsteder. Å leie av slekt og venner er derimot mer vanlig i storbyene enn på mindre tettsteder. I storbyene er det også en større andel studenter som leier av private gårdeiere eller gårdeierselskap.

Mannlige studenter leier i større grad bolig av studentsamskipnaden enn kvinnelige studenter, mens kvinnelige studenter i større grad leier av privatpersoner. For øvrig er det ikke signifikante forskjeller mellom de ulike studentgruppene når det gjelder spørsmålet om hvem som eier boligen de leier.

1 av 10 studenter som leier bolig har en avtale med boligeier om å utføre tjenester som snømåking og barnepass i tillegg til å betale husleien, og 60 prosent av disse studentene leier boligen møblert (se tabell 39).

Tabell 39 Andel leietakere som har avtale med boligeier om å utføre tjenester som snømåking og barnepass i tillegg til husleien, og andel leietakere som leier boligen møblert⁹ etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent. Antall leietakere.

	Avtale om tjenester		Leier møblert		I alt	Antall
	JA	NEI	JA	NEI		
Alle	10	90	60	40	100	1729
Studiestedets størrelse						
Inntil 1000 studenter	15	85	59	41	100	235
1000 - 1999 studenter	12	88	64	36	100	377
2000 - 4999 studenter	10	90	68	32	100	136
5000 og flere studenter	8	92	59	41	100	981
Avdelingens lokalisering						
Storbyer med omland	8	92	59	41	100	1026
Regionale sentra	14	86	58	42	100	358
Mindre tettsteder	11	89	69	31	100	345
Kjønn						
Menn	10	90	66	34	100	759
Kvinner	9	91	56	44	100	970
Innvandringsstatus						
Norsk bakgrunn	10	90	61	39	100	1665
Innvandrerbakgrunn	6	94	58	42	100	64

Det ser ut til å være en tendens til at andelen leietakere som har avtale med boligeier om å utføre tjenester i tillegg til å betale husleien er størst på de minste studiestedene, der det er inntil 1 000 studenter. Andelen er også mindre i storbyene enn andre steder. Det er ingen forskjell mellom mannlige og kvinnelige studenter når det gjelder andel som har avtale med boligeier om utføring av tjenester.

Andelen som leier boligen møblert er minst blant kvinner. Det er mest vanlig å leie en møblert bolig i de mindre tettstedene.

Det er ingen signifikant forskjell mellom studenter med norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn verken når det gjelder avtale med boligeier om å utføre tjenester i tillegg til husleien eller når det gjelder å leie boligen møblert.

⁹ Med boligen menes de rom husholdningen har til eget bruk. I studentbygg regnes bare selve hybelen som bolig, ikke fellesrom. I private leiligheter som deles av flere i et kollektiv regnes fellesrom som en del av boligen.

Bare 15 prosent at studentene som leier bolig av andre enn studentsamskipnaden ville foretrukket å leie av studentsamskipnaden framfor å ha sitt nåværende leieforhold (se tabell 40).

Tabell 40 Andel leietakere utenom studentsamskipnaden som ville foretrukket å leie bolig av denne etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og kjønn. Prosent. Antall leietakere utenom studentsamskipnaden.

	Foretrukket å leie av stud.samskipnaden		I alt	Antall
	JA	NEI		
Alle	15	85	100	1252
Institusjonstype				
Universiteter	13	87	100	469
Vitenskapelige høyskoler	22	78	100	70
Statlige høyskoler	16	84	100	713
Utdanning				
Prof. utd. v/ høyskolene	17	83	100	440
Annen høyskoleutdanning	17	83	100	195
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	11	89	100	146
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	14	86	100	471
Avdelingens lokalisering				
Storbyer med omland	14	86	100	771
Regionale sentra	20	80	100	247
Mindre tettsteder	15	85	100	234
Kjønn				
Menn	15	85	100	529
Kvinner	15	85	100	723

Andelen som foretrekker å leie av studentsamskipnaden er noe større blant studenter ved vitenskapelige høyskoler enn ved andre institusjoner, men denne sammenhengen er ikke signifikant. Det samme gjelder for forskjellen mellom de regionale sentra og de andre lokaliseringene.

Boligstandard

37 prosent av studentene bor trangt, mens 1 av 10 bor svært romslig (se tabell 41). Dette er resultater som i stor grad skiller seg fra det som er vanlig i befolkningen som helhet. I 1995 bodde bare 8 prosent av befolkningen trangt og 40 prosent svært romslig, i følge resultatene fra Levekårsundersøkelsen det året (SSB 1996).

Tabell 41 Andel studenter¹⁰ som bor trangt¹¹ og andel som bor svært romslig¹² etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.

	Bor trangt	Bor romslig	Antall
Alle	37	10	2292
Studiestedets størrelse			
Inntil 1000 studenter	40	9	307
1000 - 1999 studenter	40	12	455
2000 - 4999 studenter	36	12	170
5000 og flere studenter	35	10	1360
Avdelingens lokalisering			
Storbyer med omland	35	10	1424
Regionale sentra	36	12	458
Mindre tettsteder	43	10	410
Kjønn			
Menn	41	10	939
Kvinner	34	11	1353
Familiefase			
Enslige	53	11	1298
Enslige forsørgere	6	12	96
Par uten barn	12	11	562
Par med barn	25	6	336
Innvandringsstatus			
Norsk bakgrunn	36	11	2203
Innvandrerbakgrunn	48	6	89

Det ser ut til at studenter på studiesteder med 2 000 og flere studenter i noe mindre grad bor trangt enn studenter andre steder. Den samme tendensen går igjen på lokalisering; andelen som bor trangt er større blant studenter på mindre tettsteder enn den er blant studenter i regionale sentra og i storbyene.

Familiefasen har betydning for bostandarden. I gruppen av enslige studenter bor *mer enn halvparten* trangt. For par uten barn er situasjonen en helt annen. Bare 12 prosent av studentene i denne familiefasen bor trangt. Enslige forsørgere bor *i meget liten grad trangt*; bare 6 prosent faller inn under vår definisjon av trangboddhet. Her baserer vi oss riktignok på få intervjuer, men forskjellen er klart signifikant. For studenter som lever i parforhold med barn er det også en relativt liten andel som bor trangt sammenlignet med snittet for alle; bare en av fire. I følge Levekårsundersøkelsen 1995 bodde 35 prosent av de enslige trangt, 6 prosent av de enslige forsørgerne, 5 prosent av parene uten barn og 15 prosent av parene med barn. Enslige studenter bor altså oftere trangt enn andre enslige; dette gjelder også studentpar med og uten barn. For enslige forsørgere er andelen som bor trangt like stor enten de er studenter eller ikke.

Mannlige studenter bor i større grad trangt enn kvinnelige studenter, og det kan se ut som studenter med innvandrerbakgrunn i større grad bor trangt enn studenter med norsk bakgrunn. Det knytter seg imidlertid stor usikkerhet til dette siste resultatet, grunnet det lave antallet intervjuer.

¹⁰ Hjemmeboende er ikke inkludert.

¹¹ En person bor trangt dersom 1) personen bor alene og disponerer ett rom, eller 2) personen tilhører en flerpersonshusholdning som disponerer mindre enn ett rom pr person. Som beboelsesrom regnes ikke kjøkken, bad, entre eller små rom under 6 m².

¹² En person bor svært romslig dersom 1) personen bor alene og disponerer 3 rom eller mer, eller 2) personen bor i en flerpersonshusholdning der det er minst to rom pr person. Rom defineres på samme måte som over.

Kjennemerkene presentert i denne tabellen har ingen signifikant betydning for andelen studenter som bor romslig, bortsett fra familiefase. Det er færre studenter som bor romslig blant parene med barn, enn blant studentene i de andre familiefasene.

Nesten alle studenter har kokemuligheter, og et klart flertall har egen wc og badekar eller dusj i boligen (se tabell 42). Likevel er det slik at resultatene også her tyder på dårligere bostandard enn ellers i befolkningen; bare 1 prosent av befolkningen bodde i 1995 i bolig uten bad *eller* wc (SSB 1996).

Tabell 42 Andel studenter¹³ som har kokemuligheter, egen wc¹⁴ og eget badekar eller dusj¹⁵ i boligen etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.

	Har kokemuligheter i boligen		Har egen WC i boligen		Har badekar eller dusj i boligen		I alt	Antall
	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI		
Alle	98	2	84	16	83	17	100	2292
Studiestedets størrelse								
Inntil 1000 studenter	96	4	85	15	82	18	100	307
1000 - 1999 studenter	97	3	77	23	77	23	100	455
2000 - 4999 studenter	99	1	87	13	87	13	100	170
5000 og flere studenter	99	1	86	14	85	15	100	1360
Avdelingens lokalisering								
Storbyer med omland	98	2	86	14	85	15	100	1424
Regionale sentra	98	2	86	14	85	15	100	458
Mindre tettsteder	97	3	76	24	75	25	100	410
Kjønn								
Menn	98	2	83	17	81	19	100	939
Kvinner	98	2	85	15	85	15	100	1353
Innvandringsstatus								
Norsk bakgrunn	98	2	84	16	83	17	100	2203
Innvandrerbakgrunn	100	-	85	15	83	17	100	89

Ingen av kjennemerkene vi har sett på i denne tabellen har signifikant betydning for om studentene har kokemuligheter i boligen eller ikke, men siden wc i studentbygg, hybelhus mm ikke regnes som eget, vil antakelig en stor andel av dem som ikke har egen wc, være beboerne i samskipnadenes boliger. Når det gjelder WC og badekar eller dusj er andelen som har disse fasilitetene noe mindre på studiesteder med mellom 1 000 og 1 999 studenter, og på mindre tettsteder. Det er også noe færre kvinnelige enn mannlige studenter som ikke har badekar eller dusj i boligen. Innvandringsstatus har ingen signifiaknt betydning for om studentene har wc, dusj eller badekar i boligen.

¹³ Hjemmeboende er ikke inkludert.

¹⁴ WC i studentbygg, hybelhus mm som deles av flere regnes ikke som eget.

¹⁵ Samme som over.

12 prosent av studentene bor i bolig med fukt og råte i noen av beboelsesrommene, mens 16 prosent bor i bolig med oppholdsrom som er kalde eller vanskelige å varme opp (se tabell 43). De tilsvarende tallene for befolkningen som helhet er 4 og 2 prosent (SSB 1996), men i Levekårsundersøkelsen 1995 brukes definisjonen av en kald *bolig*; at *alle* rommene er kalde eller vanskelige å varme opp. Dersom vi tar i bruk samme definisjon, finner vi at tallet for studentenes andel som bor i kalde boliger 6 prosent.

Tabell 43 Andel studenter¹⁶ som bor i bolig med fukt eller råte i beboelsesrom¹⁷, og andel studenter som bor i bolig med oppholdsrom¹⁸ som er kalde og vanskelige å varme opp etter studiestedets størrelse, lokalisering, kjønn og innvandringsstatus. Prosent.

	Fukt og råte		Kalde rom		I alt	Antall
	Ja	Nei	Ja	Nei		
Alle	12	88	16	84	100	2488
Studiestedets størrelse						
Inntil 1000 studenter	7	93	15	85	100	339
1000 - 1999 studenter	11	89	17	83	100	485
2000 - 4999 studenter	11	89	11	89	100	171
5000 og flere studenter	12	88	16	84	100	1493
Avdelingens lokalisering						
Storbyer med omland	13	87	16	84	100	1558
Regionale sentra	8	92	13	87	100	501
Mindre tettsteder	11	89	17	83	100	429
Kjønn						
Menn	9	91	15	85	100	1034
Kvinner	13	87	17	83	100	1454
Innvandringsstatus						
Norsk bakgrunn	12	88	16	84	100	2387
Innvandrerbakgrunn	13	87	11	89	100	101

Andelen som bor i bolig med fukt og råte ser ut til å være noe mindre på studiesteder med mindre enn 1 000 studenter enn på steder med flere studenter. Når det gjelder kalde rom er andelen noe mindre blant studenter på mellomstore studiesteder med mellom 2 000 og 4 999 studenter enn ellers. Både når det gjelder fukt/råte og kalde rom, ser det ut til at standarden er noe bedre i regionale sentra.

Kvinner bor i noe større grad i boliger med fukt og råte enn menn; når det gjelder kalde rom er forskjellen mellom mannlige og kvinnelige studenter minimal. Det er heller ingen signifikant forskjell mellom studenter med innvandrerbakgrunn og norsk bakgrunn med hensyn til fukt og råte eller kalde rom.

¹⁶ Hjemmeboende er ikke inkludert.

¹⁷ Beboelsesrom er alle rom unntatt boder og uinnredet kjeller/loft.

¹⁸ Oppholdsrom er rom der en vanligvis oppholder seg på dagen/kvelden (som stue, kjøkken, arbeidsrom).

Boligmiljø

Halvparten av alle studentene bor etter egen mening *sentralt* i forhold til studiestedet, og 3 av 4 studenter har reisen mellom bolig og undervisningssted dekket av et kollektivtilbud morgen og ettermiddag (se tabell 44).

Tabell 44 Boligens beliggenhet i forhold til studiestedet og kollektivtilbud mellom bolig og undervisningssted morgen og ettermiddag etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Prosent.

	Boligens beliggenhet			Reisevei dekket av kollektivtilbud				
	Sentra- lt	Middels	Usentr- alt	JA	NEI	VET IKKE	I alt	Antall
		sentra- lt						
Alle	50	30	20	75	22	3	100	2489
Institusjonstype								
Universiteter	50	32	18	88	11	1	100	967
Vitenskapelige høgskoler	57	29	14	62	35	3	100	125
Statlige høgskoler	49	29	23	66	30	4	100	1397
Studiestedets størrelse								
Inntil 1000 studenter	53	25	22	55	40	5	100	340
1000 - 1999 studenter	48	27	25	54	42	4	100	484
2000 - 4999 studenter	56	23	21	62	32	6	100	172
5000 og flere studenter	49	32	18	85	13	2	100	1493
Avdelingens lokalisering								
Storbyer med omland	49	32	19	84	14	2	100	1559
Regionale sentra	49	28	23	65	29	5	100	501
Mindre tettsteder	54	24	22	44	51	5	100	429
Familiefase								
Enslige	53	31	15	73	24	3	100	1490
Enslige forsørgere	48	30	23	71	25	4	100	100
Par uten barn	52	27	21	80	17	3	100	565
Par med barn	31	30	39	79	21	1	100	334

Andelen som bor sentralt i forhold til studiestedet varierer i liten grad når det gjelder institusjonstype, studiestedets størrelse og avdelingens lokalisering. Familiefase er det eneste kjennemerket som skaper variasjon i dette spørsmålet; par med barn bor mer usentralt i forhold til studiestedet sammenlignet med andre studenter. Enslige studenter bor i liten grad usentralt.

Kollektivdekningen er klart best for universitetsstudentene, og dette ser vi også ved at det er steder med 5 000 eller flere studenter som i størst grad har et slikt kollektivtilbud (se tabell 44). Andelen som har reisen mellom bolig og undervisningssted dekket øker med studiestedets størrelse og sentralitet, og andelen er dobbelt så stor i storbyene som på mindre tettsteder. Familiefase har også en viss betydning for om reisen mellom bolig og undervisningssted er dekket av kollektivtilbud. Par med og uten barn har i noe større grad enn andre studenter reiseveien dekket.

En like stor andel av studentene går og kjører kollektivt til og fra studiestedet (29 prosent). Relativt mange kjører også privatbil eller sykler (22 prosent). Studentene fordeler seg generelt jevnt på de ulike transportmåtene (se tabell 45).

Tabell 45 Reisemåte til og fra studiestedet etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Prosent.

	Reisemåte					I alt	Antall
	GÅR	SYKLER	KJØRER KOLLEKTIVT (BUSS/T- OG/BÅT)	KJØRER PRIVATBIL	ANNET		
Alle	29	19	29	22	1	100	2489
Institusjonstype							
Universiteter	28	21	39	10	2	100	965
Vitenskapelige høyskoler	31	32	25	13	-	100	125
Statlige høyskoler	30	16	21	32	1	100	1399
Studiestedets størrelse							
Inntil 1000 studenter	32	13	9	44	1	100	341
1000 - 1999 studenter	32	19	12	35	1	100	484
2000 - 4999 studenter	40	18	12	30	-	100	173
5000 og flere studenter	27	20	38	14	1	100	1491
Avdelingens lokalisering							
Storbyer med omland	27	20	38	14	1	100	1557
Regionale sentra	28	15	12	44	1	100	502
Mindre tettsteder	41	20	9	30	0	100	430
Familiefase							
Enslige	36	23	27	13	1	100	1489
Enslige forsørgere	12	8	22	58	-	100	101
Par uten barn	27	18	33	21	1	100	564
Par med barn	9	7	31	49	4	100	335

Det er ingen signifikant forskjell mellom ulike institusjonstyper når det gjelder andelen som går til og fra studiestedet. Det er imidlertid universitetsstudentene som i størst grad kjører kollektivt, studentene ved de vitenskapelige høyskolene som i størst grad sykler og studentene på de statlige høyskolene som i størst grad kjører privatbil.

Andelen som tar beina fatt når de skal til og fra studiestedet er noe større på studiesteder med 2 000 til 4 999 studenter enn andre steder. Færre sykler på studiesteder med mindre enn 1 000 studenter enn på de større stedene. På studiesteder med 5 000 eller flere studenter er det en større andel som kjører kollektivt og en mindre andel som kjører privatbil enn ellers. Når det gjelder lokalisering er andelen som går størst på mindre tettsteder, andelen som kjører kollektivt er størst i storbyene med omland og andelen som kjører privatbil er størst i regionale sentra.

Familiefasen har også stor betydning for hvordan studentene kommer seg til og fra studiestedet. Det er vanligere å gå blant enslige studenter enn blant studenter i andre familiefaser. Enslige forsørgere kjører mer privatbil enn andre. Par med barn og enslige forsørgere sykler klart mindre enn studenter uten barn. Par uten barn bruker alle transportmåtene omtrent like mye, men kjører kollektivt noe mer enn de bruker andre transportmidler. Par med barn går minst og sykler minst av alle studenter.

3 av 4 studenter bruker mindre enn en halv time på å komme seg mellom boligen og studiestedet sitt. 16 prosent bruker fra en halv time til en time; kun en liten andel bruker en time eller mer på å komme seg mellom boligen og studiestedet sitt (se tabell 46).

Tabell 46 Tidsbruk mellom bolig og studiestedet én vei¹⁹ etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Prosent.

	Reisetid						I alt	Antall
	Inntil 1/2 time	1/2 til 1 time	1 til 1 1/2 time	1 1/2 til 2 timer	Over to timer			
Alle	76	16	4	2	2	100	2489	
Institusjonstype								
Universiteter	75	18	4	2	2	100	965	
Vitenskapelige høyskoler	88	9	1	1	1	100	125	
Statlige høyskoler	76	15	5	2	2	100	1399	
Studiestedets størrelse								
Inntil 1000 studenter	79	12	5	1	3	100	341	
1000 - 1999 studenter	81	10	5	1	2	100	484	
2000 - 4999 studenter	84	10	3	2	1	100	173	
5000 og flere studenter	73	19	4	2	2	100	1491	
Avdelingens lokalisering								
Storbyer med omland	73	19	4	2	2	100	1557	
Regionale sentra	81	12	4	1	2	100	502	
Mindre tettsteder	85	7	4	1	2	100	430	
Familiefase								
Enslige	83	14	2	1	1	100	1489	
Enslige forsørgere	59	32	4	2	2	100	101	
Par uten barn	77	13	6	1	2	100	564	
Par med barn	47	28	12	6	8	100	335	

Andelen med under en halvtimes reisetid mellom bolig og undervisningssted er størst blant studentene på de vitenskapelige høyskolene. På studiesteder med 5 000 og flere studenter og i storbyer med omland er det en noe mindre andel studenter med så kort reisetid. Studenter med barn bruker mer tid på å komme seg mellom boligen og studiestedet enn studenter uten barn. Dette er antakelig både forårsaket av at vi har inkludert den tiden studenter med barn henter og bringer barn fra ulike tilsynsordninger, og at studenter med barn faktisk bor lenger unna undervisningsstedet enn andre studenter.

¹⁹ Ventetid og tidstap pga dårlig korrespondanse er inkludert, samt ev bringing/henting av barn i barnehage.

Økonomi og forbruk

Studiefinansiering

De fleste studenter har studielån og stipend fra Lånekassen som hovedinntektskilde, mens omlag en femtedel har inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde (se tabell 47).

Tabell 47 Hovedinntektskilde²⁰ vårsemesteret 1998 for alle studenter etter institusjonstype, utdanning, lokalisering, boform og familiefase. Prosent.

	Hovedinntektskilde dette semesteret					I alt	Antall
	Studielån og stipend fra Lånekassen	Inntekt av eget arbeid	Penger fra ektefelle/samborere	Penger fra foreldre	Andre hovedinntektskilder		
Alle	67	19	3	2	9	100	2489
Institusjonstype							
Universiteter	64	24	3	2	7	100	966
Vitenskapelige høyskoler	83	9	2	2	5	100	125
Statlige høyskoler	68	16	4	2	11	100	1398
Utdanning							
Prof. utd. v/ høyskolene	68	15	4	1	12	100	887
Annen høyskoleutdanning	72	19	2	2	5	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	74	16	4	2	4	100	326
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	62	24	3	2	9	100	935
Avdelingens lokalisering							
Storbyer med omland	65	22	3	2	8	100	1556
Regionale sentra	68	13	6	1	12	100	502
Mindre tettsteder	74	11	2	3	10	100	431
Boform							
Hjemmeboende	41	46	-	9	4	100	201
Kollektivboere	84	13	0	1	2	100	570
Aleneboere	77	15	-	1	7	100	749
Andre boformer	55	20	9	1	16	100	969
Familiefase							
Enslige	75	19	-	2	4	100	1488
Enslige forsørgere	5	12	-	-	83	100	100
Par uten barn	70	20	4	1	4	100	564
Par med barn	43	21	18	0	17	100	337

Andelen som har studielån og stipend fra Lånekassen som hovedinntektskilde er større blant studenter på vitenskapelige høyskoler enn den er blant andre studenter. Ved universitetene er andelen som har inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde større enn ved både vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler.

Studenter på ikke-profesjonsutdanninger ved universiteter og høyskoler har i noe større grad enn andre inntekt fra eget arbeid som hovedkilde. Disse studentene har også, sammen med studenter på profesjonsstudiene ved statlige høyskoler, oftere andre hovedinntektskilder.

²⁰ Inntekter fra legater eller lån/stipend fra andre kilder enn Lånekassen regnes som «andre hoved- eller biinntektskilder».

Studenter på mindre tettsteder har oftere enn andre studielån og stipend som hovedinntektskilde, mens inntekt fra eget arbeid er mer vanlig blant studentene fra storbyene. Generelt er det liten variasjon i de ulike gruppene når det gjelder andre hovedinntektskilder enn støtte fra Lånekassen og eget arbeid.

Blant hjemmeboende studenter er det mer vanlig å ha inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde enn studielån fra Lånekassen. Hjemmeboende studenter har også i klart større grad enn andre penger fra foreldre som sin viktigste kilde til livsopphold. Blant studenter med andre boformer enn kollektivet, foreldrehjemmet eller det å bo alene, har bare drøyt halvparten studielån og stipend som hovedinntektskilde.

Bare 5 prosent av de enslige forsørgerne har studielån og stipend fra Lånekassen som hovedinntektskilde. Andre kilder finansierer studiene til de fleste i denne gruppen, f eks stønad til utdanning for enslige forsørgere. Studentpar med barn benytter seg også i klart mindre grad av studielån og stipend som hovedinntektskilde.

Kun 29 prosent av studentene finansierer studiene sine med bare én inntektskilde. Blant dem med flere inntektskilder er inntekt av eget arbeid den viktigste biinntektskilden (se tabell 48).

Tabell 48 Viktigste biinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter etter institusjonstype, utdanning, lokalisering, boform og familiefase. Prosent.

	Biinntektskilde dette semesteret							I alt	Antall
	Studielån og stipend fra Lånekassen	Inntekt av eget arbeid	Penger fra ektefelle/samboer	Penger fra foreldre	Andre biinntektskilder	Har bare en inntektskilde			
Alle	12	37	9	7	6	29	100	2482	
Institusjonstype									
Universiteter	10	34	8	9	6	34	100	964	
Vitenskapelige høgskoler	10	45	8	10	4	24	100	125	
Statlige høgskoler	14	39	10	6	6	25	100	1393	
Utdanning									
Prof. utd. v/ høgskolene	14	38	11	6	6	24	100	886	
Annen høgskoleutdanning	13	37	8	10	7	26	100	340	
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	8	38	9	8	4	33	100	322	
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	11	36	8	7	6	32	100	934	
Avdelingens lokalisering									
Storbyer med omland	12	35	9	8	5	31	100	1552	
Regionale sentra	13	40	9	8	8	22	100	500	
Mindre tettsteder	11	41	8	6	5	29	100	430	
Boform									
Hjemmeboende	19	26	2	17	2	35	100	201	
Kollektivboere	9	47	2	10	3	29	100	570	
Aleneboere	8	42	1	9	5	34	100	749	
Andre boformer	15	29	21	3	9	23	100	962	
Familiefase									
Enslige	10	42	1	11	4	32	100	1488	
Enslige forsørgere	45	14	2	2	16	21	100	100	
Par uten barn	12	38	16	4	5	25	100	564	
Par med barn	11	17	36	1	13	22	100	330	

Kollektivboere og aleneboere har i mindre grad studielån og stipend fra Lånekassen, og i større grad inntekt fra eget arbeid som viktigste biinntektskilde sammenlignet med andre studenter. Andelen som har penger fra foreldre som viktigste biinntektskilde er større blant hjemmeboende studenter enn blant andre studenter, og klart minst hos studentene med andre boformer.

Det er mer vanlig å ha studielån og stipend fra Lånekassen som viktigste biinntektskilde for enslige forsørgere enn for andre studenter. Andelen som har inntekt fra eget arbeid som viktigste biinntektskilde er størst blant enslige og studentpar uten barn, mens studentpar med barn i større grad har penger fra ektefelle eller samboer som viktigste biinntektskilde. Enslige studenter uten barn har oftest penger fra foreldre som viktigste biinntektskilde sammenlignet med studenter i de andre familiefasene.

Av alle studentpar har en av fire studenter en ektefelle eller samboer med studielån og stipend fra Lånekassen som viktigste hovedinntektskilde. Langt de fleste av ektefellene og samboerne har inntekt av eget arbeid som hovedinntektskilde (se tabell 49).

Tabell 49 Ektefelle/samboers hovedinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og familiefase. Prosent.

	Ektefelles hovedinntektskilde					I alt	Antall
	Studielån og stipend fra Lånekassen	Inntekt av eget arbeid	Penger fra ektefelle/samboer	Penger fra foreldre	Andre hovedinntektskilder		
Alle	25	67	0	1	7	100	896
Institusjonstype							
Universiteter	31	62	1	1	5	100	352
Vitenskapelige høyskoler	36	59	-	-	6	100	37
Statlige høyskoler	19	72	0	0	8	100	507
Utdanning							
Prof. utd. v/ høyskolene	19	75	-	0	5	100	330
Annen høyskoleutdanning	25	60	-	-	14	100	103
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	29	65	-	1	5	100	128
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	28	63	1	1	7	100	335
Avdelingens lokalisering							
Storbyer med omland	26	65	1	1	7	100	580
Regionale sentra	18	77	-	-	5	100	188
Mindre tettsteder	27	66	-	-	7	100	128
Familiefase							
Par uten barn	35	59	0	1	5	100	561
Par med barn	7	81	1	1	10	100	335

Studenter ved de statlige høyskolene har i noe større grad enn andre studenter ektefeller eller samboere med inntekt fra eget arbeid som hovedinntektskilde. Det ser ut til å være studentene ved høyskolenes profesjonsutdanninger som skaper denne effekten.

Studenter i regionale sentra har i noe mindre grad enn andre en ektefelle eller samboer med studielån eller stipend som hovedinntektskilde. Dette er også mindre vanlig blant studentpar med barn enn blant studentpar uten barn. For studentpar med barn er det faktisk en noe større andel ektefeller med andre hovedinntektskilder enn studielån eller stipend.

67 prosent av studentenes ektefeller og samboere har bare én inntektskilde (se tabell 50). Blant dem som har flere inntektskilder har de fleste inntekt av eget arbeid som viktigste kilde.

Tabell 50 Ektefelle/samboers viktigste biinntektskilde vårsemesteret 1998 for alle studenter som lever i parforhold etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og familiefase. Prosent.

	Ektefelles biinntektskilde					Bare en inntektskilde	I alt	Antall
	Studielån og stipend fra Lånekassen	Inntekt av eget arbeid	Penger fra ektefelle/samboer	Penger fra foreldre	Andre biinntektskilder			
Alle	3	15	5	3	6	67	100	898
Institusjonstype								
Universiteter	3	20	6	3	5	63	100	353
Vitenskapelige høyskoler	-	21	3	7	8	61	100	37
Statlige høyskoler	4	11	5	3	6	71	100	508
Utdanning								
Prof. utd. v/ høyskolene	4	11	6	2	5	72	100	331
Annen høyskoleutdanning	4	10	4	5	9	68	100	103
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	1	20	6	2	9	62	100	128
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	4	18	5	3	5	65	100	336
Avdelingens lokalisering								
Storbyer med omland	4	16	6	3	5	66	100	581
Regionale sentra	3	13	2	2	8	73	100	189
Mindre tettsteder	3	15	5	2	5	69	100	128
Familiefase								
Par uten barn	4	22	3	4	5	62	100	561
Par med barn	2	4	9	2	7	77	100	337

Det er mer vanlig at ektefellen/samboeren kun har én inntektskilde i familiene med barn. Ektefellene til studentpar uten barn har oftere inntekt av eget arbeid som viktigste biinntektskilde enn ektefellene til studentpar med barn. Utover dette er det små variasjoner i ektefelle eller samboers viktigste biinntektskilde i ulike grupper.

Av alle studenter som har støtte fra Lånekassen som hoved- eller biinntektskilde mottar langt de fleste (87 prosent) både lån og stipend. Bare 5 prosent må nøye seg med et stipend; 8 prosent mottar bare støtte i form av lån (se tabell 51).

Tabell 51 Støtte fra Lånekassen vårsemesteret 1998 for alle studenter med dette som hoved- eller biinntektskilde etter institusjonstype, utdanning, lokalisering, boform og familiefase. Prosent.

	Støtte fra lånekassen			I alt	Antall
	Lån og stipend	Bare stipend	Bare lån		
Alle	87	5	8	100	1961
Institusjonstype					
Universiteter	88	5	7	100	709
Vitenskapelige høyskoler	93	4	2	100	114
Statlige høyskoler	86	5	9	100	1138
Utdanning					
Prof. utd. v/ høyskolene	85	6	9	100	730
Annen høyskoleutdanning	89	6	6	100	287
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	92	4	4	100	266
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	86	5	8	100	678
Avdelingens lokalisering					
Storbyer med omland	87	5	8	100	1188
Regionale sentra	86	4	10	100	408
Mindre tettsteder	88	6	5	100	365
Boform					
Hjemmeboende	31	3	66	100	121
Kollektivboere	96	3	1	100	526
Aleneboere	92	6	2	100	647
Andre boformer	85	7	8	100	667
Familiefase					
Enslige	88	4	8	100	1269
Enslige forsørgere	12	5	84	100	53
Par uten barn	93	6	1	100	458
Par med barn	85	10	4	100	181

2 av 3 hjemmeboende studenter som mottar støtte fra Lånekassen får bare lån og intet stipend.

Det å bare motta lån som støtte fra Lånekassen er mest vanlig blant enslige forsørgere. De resterende bakgrunnsvariablene skaper bare små variasjoner i støtteform fra Lånekassen.

80 prosent av studentene som mottar støtte fra Lånekassen regner med å bruke opp hele beløpet de mottar, 11 prosent regner med å bruke opp halvparten, mens 8 prosent regner med å bruke opp under halvparten (se tabell 52).

Tabell 52 Antatt forbruk av støtten fra Lånekassen vårsemesteret 1998 for alle studenter med dette som hoved- eller biinntektskilde etter institusjonstype, utdanning, lokalisering og familiefase. Prosent.

	Antatt forbruk			I alt	Antall
	Hele beløpet	Omlag halvparten av beløpet	Under halvparten av beløpet		
Alle	80	11	8	100	1955
Institusjonstype					
Universiteter	81	11	8	100	708
Vitenskapelige høyskoler	73	10	17	100	113
Statlige høyskoler	80	12	8	100	1134
Utdanning					
Prof. utd. v/ høyskolene	78	13	9	100	728
Annen høyskoleutdanning	83	10	7	100	286
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	83	9	7	100	265
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	80	11	9	100	676
Avdelingens lokalisering					
Storbyer med omland	82	11	8	100	1186
Regionale sentra	80	11	9	100	404
Mindre tettsteder	75	14	11	100	365
Familiefase					
Enslige	80	11	9	100	1267
Enslige forsørgere	87	7	6	100	53
Par uten barn	79	13	8	100	455
Par med barn	84	10	6	100	180

Studenter ved de vitenskapelige høyskolene regner oftere med å bruke bare deler av støtten fra Lånekassen enn andre studenter. Det ser også ut til å være en tendens til at studenter på mindre tettsteder i mindre grad enn andre studenter vil bruke opp hele beløpet.

Inntekt

Gjennomsnittlig individuell bruttoinntekt for alle studenter var 62 000 kroner i 1997 (se tabell 53).

Universitetsstudenter hadde i alt noe høyere inntekt enn studenter ved andre institusjoner, men dette gjelder i første rekke studentene ved de mer åpne ikke-profesjonsstudiene. Det er bare dem som har en inntekt som ligger over gjennomsnittet. Studentene ved profesjonsutdanninger på de statlige høgskolene hadde lavest gjennomsnittlig bruttoinntekt i 1997 sammenlignet med andre utdanningstyper.

Tabell 53 Bruttoinntekt 1997²¹ for alle studenter og etter institusjonstype, utdanning, studiebrøk, boform og familiefase. Gjennomsnitt i 1 000 kroner.

	Gjennom- snittlig bruttoinn- tekt	Ant- all
Alle	62	2491
Institusjonstype		
Universiteter	65	968
Vitenskapelige høgschooler	58	125
Statlige høgschooler	60	1398
Utdanning		
Prof. utd. v/ høgschoolene	54	887
Annen høgschoolerutdanning	60	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgschool.	59	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgschool.	70	935
Studiebrøk		
Heltidsstudent	57	2252
Deltidsstudent	109	239
Boform		
Hjemmeboende	48	201
Kollektivboere	48	570
Aleneboere	55	750
Andre boformer	79	970
Familiefase		
Enslige	51	1489
Enslige forsørgere	101	101
Par uten barn	70	564
Par med barn	86	337

Deltidsstudentene hadde ikke overraskende nær dobbelt så høy bruttoinntekt som heltidsstudentene. Kollektivboere og hjemmeboende studenter hadde lavest gjennomsnittlig bruttoinntekt i 1997. Når det gjelder familiefase var det enslige forsørgere som kom ut med den klart høyeste bruttoinntekten i 1997.

²¹ Lån og stipend fra Lånekassen er ikke regnet med, mens stipend eller legater fra andre finansieringskilder er inkludert.

Husholdningsinntekt

Studenthusholdningenes *samlede gjennomsnittlige bruttoinntekt* var i 1997 på omlag 130 000 kroner (se tabell 54).

Tabell 54 Husholdningens samlede bruttoinntekt 1997²² for alle studenthusholdninger som ikke er hjemmeboende og etter institusjonstype, utdanning, studiebrøk, boform og familiefase. Gjennomsnitt i 1 000 kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse

	Gjennomsnittlig bruttoinntekt	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	133	1.8	2290
Institusjonstype			
Universiteter	147	1.7	882
Vitenskapelige høyskoler	86	1.5	122
Statlige høyskoler	126	1.9	1286
Utdanning			
Prof. utd. v/ høyskolene	123	1.9	817
Annen høyskoleutdanning	109	1.7	317
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	151	1.8	306
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	143	1.7	850
Studiebrøk			
Heltidsstudent	120	1.7	2073
Deltidsstudent	246	2.4	217
Boform			
Kollektivboere	63	1.4	570
Aleneboere	55	1.0	750
Andre boformer	250	2.7	970
Familiefase			
Enslige	59	1.2	1297
Enslige forsørgere	113	2.4	96
Par uten barn	202	2.0	561
Par med barn	340	3.8	336

Også i forhold til husholdningenes bruttoinntekt var det husholdningene til universitetsstudentene som kom best ut, men nå er det *ikke* studentene ved de mer åpne ikke-profesjonsstudiene som har høyest inntekter. Husholdningene til studenter ved de vitenskapelige høyskolene har lavest inntekt sammenlignet med de andre institusjonstypene. Deltidsstudentenes husholdninger hadde høyere samlet bruttoinntekt enn heltidsstudentenes husholdninger i 1997, og studenthusholdninger med andre boformer hadde klart høyere inntekt enn kollektivboere og aleneboere.

Ser vi på familiefase, hadde studenthusholdninger bestående av par med barn klart størst inntekt i 1997, og enslige hadde klart lavest. Sammenhengen endrer seg hvis vi tar hensyn til hvor mange personer inntekten skal fordeles på; vi ser på *studenthusholdningenes inntekt pr person i husholdningen*. Da er det ikke lenger studenthusholdninger bestående av par med barn som har størst inntekt, men derimot studenthusholdninger bestående av par uten barn. Enslige forsørgerhusholdninger ender opp med en noe lavere gjennomsnittlig inntekt pr person enn husholdninger med enslige, og hadde dermed lavest inntekt pr person målt etter familiefase. Regnemåten fører imidlertid til at det potensielle forbruksnivået i flerpersonshusholdninger undervurderes. En må også ta i betraktning de såkalte stordriftsfordelene i husholdninger som består av flere personer.

²² Lån og stipend fra Lånekassen er ikke regnet med, mens stipend eller legater fra andre finansieringskilder er inkludert.

Overføringer fra familie

De fleste studenthusholdninger mottar ingen økonomisk hjelp for å dekke løpende utgifter eller utgifter ellers fra nærmeste familie utenfor husholdningen, men det er en større andel som mottar økonomisk hjelp for å dekke løpende utgifter enn for å dekke utgifter ellers (se tabell 55).

Lokalisering har ingen betydning for om studenthusholdningene har mottatt økonomisk hjelp til løpende utgifter, men det ser ut til å være en tendens til at husholdninger i storbyer i noe større grad enn andre har mottatt økonomisk hjelp til utgifter ellers.

Par med barn har i mindre grad enn andre studenthusholdninger mottatt økonomisk hjelp til løpende utgifter. Den samme tendensen ser ut til å være til stede også når det gjelder økonomisk hjelp til utgifter ellers, men i dette tilfellet er ikke sammenhengen så klar. For øvrig ser det ut til at de parhusholdningene med barn som faktisk mottar noe, får relativt store beløp (se tabell 56).

Studenthusholdninger der studenten har inntektsgivende arbeid får i noe mindre grad økonomisk hjelp til løpende utgifter enn husholdninger der dette ikke er tilfelle. Denne sammenhengen er imidlertid svak og knapt signifikant. Det er ingen forskjell mellom studenter med og uten inntektsgivende arbeid med hensyn til om husholdningen deres har fått økonomisk hjelp til utgifter ellers.

Tabell 55 Andel som har mottatt økonomisk hjelp/bidrag²³ for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers fra nærmeste familie utenfor husholdningen våren 1998 for hjemmeboende²⁴, for alle andre studenthusholdninger og etter utdanning, lokalisering, familiefase og inntektsgivende arbeid. Prosent.

	Økonomisk hjelp til løpende utgifter		Økonomisk hjelp til utgifter ellers		I alt	Ant- all
	JA	NEI	JA	NEI		
Alle	25	75	15	85	100	2488
Hjemmeboende						
Ja	26	74	15	85	100	201
Nei	25	75	15	85	100	2287
Utdanning						
Prof. utd. v/ høgskolene	23	77	15	85	100	887
Annen høgskoleutdanning	26	74	15	85	100	340
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	22	78	18	82	100	326
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	27	73	15	85	100	935
Avdelingens lokalisering						
Storbyer med omland	25	75	17	83	100	1556
Regionale sentra	26	74	12	88	100	501
Mindre tettsteder	24	76	14	86	100	431
Familiefase						
Enslige	29	71	17	83	100	1488
Enslige forsørgere	29	71	16	84	100	100
Par uten barn	22	78	14	86	100	563
Par med barn	10	90	11	89	100	337
Inntektsgivende arbeid						
Ja	23	77	15	85	100	1369
Nei	27	73	16	84	100	1119

²³ Gjelder hvis samlet verdi er over Kr 500.

²⁴ Gjelder bidrag fra nærmeste familie utenom det de mottar i form av å kunne bo hjemme.

Gjennomsnittet i samlet økonomisk hjelp fra familien for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers er for alle studenthusholdninger på omlag 2 400 kroner (se tabell 56).

Tabell 56 Samlet beløp av økonomisk hjelp/bidrag²⁵ for å dekke løpende utgifter og utgifter ellers i husholdningen fra nærmeste familie utenfor husholdningen våren 1998 for hjemmeboende²⁶, for alle andre studenthusholdninger og etter utdanning, lokalisering, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.

	Samlet økonomisk hjelp fra familien	Ant- all
Alle	2435	2491
Hjemmeboende		
Ja	1597	201
Nei	2509	2290
Utdanning		
Prof. utd. v/ høgskolene	2342	887
Annen høgskoleutdanning	2133	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	3090	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	2406	935
Avdelingens lokalisering		
Storbyer med omland	2562	1558
Regionale sentra	2479	502
Mindre tettsteder	1925	431
Familiefase		
Enslige	2226	1489
Enslige forsørgere	3506	101
Par uten barn	3046	564
Par med barn	2018	337
Inntektsgivende arbeid		
Ja	2095	1371
Nei	2850	1120

Hjemmeboende studenter har i gjennomsnitt fått rundt 1 000 kroner mindre enn andre studenthusholdninger i samlet økonomisk hjelp fra familien til slike utgifter. Husholdningene til studenter ved profesjonsutdanningene ved universiteter og vitenskapelige høgskoler har fått mer økonomisk hjelp fra familien enn husholdningene til studenter ved andre utdanningstyper.

Studenthusholdninger på mindre tettsteder har fått mindre økonomisk hjelp enn andre, det samme gjelder studentpar med barn. Studentpar med barn har fått noe mindre økonomisk hjelp fra familien enn husholdninger med enslige, men sammenlignet med husholdninger av enslige forsørgere og studentpar uten barn er denne forskjellen enda større. Husholdningene til studenter uten inntektsgivende arbeid har mottatt mer økonomisk hjelp enn tilsvarende med inntektsgivende arbeid.

²⁵ Gjelder hvis samlet verdi er over Kr 500.

²⁶ Gjelder bidrag fra nærmeste familie utenom det de mottar i form av å kunne bo hjemme.

Studiegjeld

89 prosent av studentene oppgir at de har studiegjeld (se tabell 57). En av faktorene som ser ut til å ha størst betydning for om studentene har studiegjeld eller ikke er om de bor hjemme. Blant hjemmeboende er det 15 prosent færre som har studiegjeld enn det er blant studenter med andre boformer.

Blant studenter på vitenskapelige høyskoler er det en noe større andel som har studiegjeld enn det er på universiteter og statlige høyskoler. Andelen med studiegjeld er minst på universitetene.

Tabell 57 Andel med egen studiegjeld og andel som betaler egne renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998 for hjemmeboende, for alle andre studenter og etter institusjonstype, utdanning, familiefase og inntektsgivende arbeid. Prosent.

	Studiegjeld		Betaler renter/avdrag		I alt	Antall
	Ja	Nei	Ja	Nei		
Alle	89	11	3	97	100	2491
Hjemmeboende						
Ja	74	26	2	98	100	201
Nei	90	10	3	97	100	2290
Institusjonstype						
Universiteter	88	12	5	95	100	968
Vitenskapelige høyskoler	95	5	1	99	100	125
Statlige høyskoler	90	10	2	98	100	1398
Utdanning						
Prof. utd. v/ høyskolene	91	9	1	99	100	887
Annen høyskoleutdanning	89	11	4	96	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	92	8	2	98	100	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	87	13	5	95	100	935
Familiefase						
Enslige	91	9	2	98	100	1489
Enslige forsørgere	84	16	5	95	100	101
Par uten barn	92	8	3	97	100	564
Par med barn	77	23	9	91	100	337
Inntektsgivende arbeid						
Ja	89	11	4	96	100	1371
Nei	89	11	2	98	100	1120

Studentpar med barn har i mindre grad studiegjeld enn studenter i andre familiefaser. Det er ingen forskjell i andelen med studiegjeld mellom de som har inntektsgivende arbeid og de som ikke har det.

Bare 3 prosent av studentene betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998 (se tabell 57). Dette er ikke særlig overraskende, ettersom lån i Lånekassen er rente- og avdragsfritt i studietiden så lenge studenten har rett til støtte fra Lånekassen. Studenter ved universiteter er i noe større grad enn studenter ved andre institusjonstyper betalere av renter og/eller avdrag til Lånekassen, men her er utslagene små og knapt signifikante. Hvis vi videre ser på utdanningstype, ser vi at de som tar ikke-profesjonsutdanninger ved universiteter eller vitenskapelig høyskoler i noe større grad betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen enn de som tar andre typer utdanning.

Studentpar med barn betaler i større grad renter og/eller avdrag til Lånekassen enn studenter i andre familiefaser. Når det gjelder inntektsgivende arbeid ser andelen som betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen ut til å være noe større blant dem som har inntektsgivende arbeid enn blant dem som ikke har det, men forskjellene er for små til at vi kan slå dette fast med sikkerhet.

Gjennomsnittsstudenten har nærmere 113 000 i studiegjeld. Fordi så få betaler inn renter og avdrag i studietiden, ligger gjennomsnittlige utgifter på 130 kroner i året til Lånekassen for renter og avdrag. Studentene forventer seg et studielån på nærmere 180 000 i gjennomsnitt etter fullført studium (se tabell 58).

Tabell 58 Samlet studiegjeld²⁷, renter og avdrag betalt til Lånekassen pr. år²⁸ og antatt fremtidig studiegjeld²⁹ ved studieslutt for hjemmeboende, for alle andre studenter og etter institusjonstype, utdanning, familiefase og inntektsgivende arbeid. Gjennomsnitt i kroner.

	Samlet studiegjeld	Betalte renter/avdrag pr år	Forventet størrelse på studiegjeld	Antall
Alle	112713	131	178946	2491
Hjemmeboende				
Ja	65971	64	163335	201
Nei	116941	136	180313	2290
Institusjonstype				
Universiteter	130528	237	213989	968
Vitenskapelige høyskoler	133295	24	220573	125
Statlige høyskoler	96177	53	146691	1398
Utdanning				
Prof. utd. v/ høyskolene	96366	26	143233	887
Annen høyskoleutdanning	99895	151	156036	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	161964	112	229255	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	112994	224	198769	935
Familiefase				
Enslige	108848	69	191700	1489
Enslige forsørgere	89758	255	121493	101
Par uten barn	131309	157	183756	564
Par med barn	104537	370	129456	337
Inntektsgivende arbeid				
Ja	115724	174	178279	1371
Nei	108874	76	179790	1120

Studenter som bor hjemme hos foreldrene har gjennomsnittlig 50 000 mindre i studiegjeld enn studenter med andre boformer, og betaler under halvparten så mye i renter og avdrag til Lånekassen. Når det gjelder forventningene til størrelsen på endelig studiegjeld er forskjellen mellom hjemmeboende og andre boformer mindre. Hjemmeboende forventer imidlertid fortsatt å ende opp med omlag 16 000 mindre i studiegjeld enn andre studenter.

Studenter ved statlige høyskoler har i gjennomsnitt mindre studielån enn studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler. De fleste høyskoleutdanninger er kortere enn utdanningene på universiteter og vitenskapelig høyskoler, det er derfor ikke overraskende at den gjennomsnittlige studiegjelden blir lavere ved høyskolene. Det er hovedsaklig studenter på universitetene som betaler renter og avdrag til Lånekassen i studietiden; studenter ved vitenskapelige og statlige høyskoler har svært lave gjennomsnittstall for denne typen utgifter. Når det gjelder forventningen til størrelsen på endelig studiegjeld, er det slik at studenter ved statlige høyskoler forventer seg en del lavere studiegjeld enn studenter ved de andre institusjonstypene. Det er studenter som tar en profesjonsutdanning ved universitet eller vitenskapelig høyskole som både har høyest samlet studiegjeld på intervju tidspunktet, og som forventer seg høyest endelig studiegjeld. Det er imidlertid de som tar ikke-profesjonsutdanninger ved universitetene/de vitenskapelige høyskolene som betaler mest i renter og avdrag til Lånekassen under studietiden.

Enslig forsørgere har lavest gjennomsnittlig studiegjeld i forhold til studenter i andre familiefaser. Enslige og par uten barn har omtrent de samme forventningene til størrelse på studiegjelden etter endt utdanning.

²⁷ Renter er ikke regnet med.

²⁸ Beregnet med utgangspunkt i oppgitt beløp pr kvartal vårsemesteret 1998.

²⁹ Renter og eventuell avskrivning er ikke regnet med.

Deres forventninger til studiegjeldens størrelse ligger klart høyere enn hos enslige forsørgere og par med barn. Barnefamiliene betaler også mest i renter og avdrag til Lånekassen.

Studenter med inntektsgivende arbeid har noe større studiegjeld enn studenter uten inntektsgivende arbeid. Studenter med inntektsgivende arbeid betaler atskillig mer i renter og avdrag til Lånekassen enn studenter uten inntektsgivende arbeid. Det er ingen særlig forskjell i forventet størrelse på studiegjelda etter om studenten har inntektsgivende arbeid eller ei. Dette kan tyde på at det inntektsgivende arbeidet ikke primært tas for å greie seg uten Lånekassen, men heller for å opprettholde et visst forbruk.

Nærmere 60 prosent av studentene som lever i parforhold har en ektefelle eller samboer med studiegjeld, mens omlag en fjerdedel har ektefelle eller samboer som betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998 (se tabell 59).

Tabell 59 Andel studenter som lever i parforhold med ektefelle/samboer som har studiegjeld og med ektefelle/samboer som betaler renter og/eller avdrag til Lånekassen vårsemesteret 1998. Prosent.

	Har ektefelle- samboer studiegjeld?		Ektef. renter-avdr til lånekassa dette s				I alt	Antall
	JA	NEI	Ja	Nei	Har ikke gjeld			
Alle	59	41	26	33	41	100	894	

I gjennomsnitt har alle ektefellene/samboerne studiegjeld på omlag 83 000 kr i Lånekassen, og han eller hun vil betale nær 1 100 kr i renter og avdrag i 1998 (se tabell 60).

Tabell 60 Ektefelle/samboers samlede studiegjeld og renter og avdrag betalt til Lånekassen 1998 fra ektefelle/samboer for alle studenter som lever i parforhold. Gjennomsnitt i kroner.

	Ektefelle/s- amboers studiegjeld	Renter og avdrag betalt 1998	Antall
Alle	83349	1095	902

I tabell 61 viser vi den samlede nedbetalingen av studielån i 1998 for alle studenter og deres eventuelle ektefeller/samboere. I gjennomsnitt utgjør dette nær 500 kr, men når vi krysser mot familiefase, ser vi at enslige studenter i svært liten grad betaler ned på studielånet. Det er *studentparene* som utgjør betalerne til Lånekassen, og det er ektefellene som bidrar med størstedelen av beløpet.

Tabell 61 Samlet nedbetaling av studielån i 1998 for alle studenter og deres eventuelle ektefelle/samboer etter familiefase. Gjennomsnitt i kroner.

	Samlet nedbetaling av studielån 1998	Antall
Alle	497	2494
Familiefase		
Enslige	67	1491
Enslige forsørgere	216	101
Par uten barn	1364	565
Par med barn	1329	337

Annen gjeld

Studentene har også blitt spurt om de har *annen gjeld*, som forbruksgjeld, bidragsgjeld mm (inkludert bilgjeld). Vi vil ikke presentere beregninger basert på disse svarene, fordi det er mye som tyder på at spørsmålet er misforstått av mange studenter. En del har antakelig inkludert sin boliggjeld i summen de har oppgitt.

Økonomisk sårbarhet

19 prosent av alle studentene³⁰ har ofte eller av og til vansker med å klare husholdningens løpende utgifter, mens 66 prosent mener at husholdningen *vil* klare en uforutsett regning på 3 000 kr (se tabell 62).

Sammenligner vi det første resultatet med situasjonen for den generelle befolkningen i Levekårsundersøkelsen fra 1995 (SSB 1996), ser vi at 11 prosent den gang hadde samme problem. Foreløpige resultater fra Levekårsundersøkelsen 1997 viser en andel på 10 prosent. I samme undersøkelse er det også 75 prosent som har svart at husholdningen ville klare en uforutsett regning på 3 000 kr. Disse formene for økonomisk sårbarhet ser altså ut til å være mer utbredt blant studentenes husholdninger enn i befolkningen forøvrig.

Tabell 62 Andel av studentene i husholdninger utenom hjemmeboende som ofte eller av og til har hatt vansker med å klare løpende utgifter og andel som ville klare en uforutsett regning på 3000 kroner for alle studenter og etter studentenes utdanningsnivå, alder, familiefase og boform. Prosent.

	Problemer med løpende utgifter		Klare uforutsett regning på 3000 kroner			Antall
	Ofte eller av og til	Sjelden eller aldri	JA	NEI	I alt	
Alle	19	81	66	34	100	2279
Utdanningsnivå						
Lavere grad	20	80	64	36	100	1688
Høyere grad	17	83	71	29	100	591
Alder						
Inntil 25 år	15	85	65	35	100	1275
25-29 år	25	75	64	36	100	616
30 år og eldre	23	77	72	28	100	388
Familiefase						
Enslige	18	82	63	37	100	1292
Enslige forsørgere	40	60	45	55	100	93
Par uten barn	16	84	73	27	100	558
Par med barn	25	75	73	27	100	336
Boform						
Kollektivboere	16	84	64	36	100	570
Aleneboere	19	81	62	38	100	745
Andre boformer	21	79	71	29	100	964

Andelen studenthusholdninger som oppgir å ha problemer med løpende utgifter ofte eller av og til er noe høyere på lavere grads studium enn på høyere grad. Forskjellen blir tydeligere når vi går over til å se på andelen som kan klare en uforutsett regning på 3000 kroner.

Husholdninger med studenter under 25 år har i mindre grad enn husholdningene til sine eldre medstudenter problemer med å klare løpende utgifter, men til gjengjeld er det husholdningene til studentene over 30 år som i minst grad har problemer med å klare en uforutsett regning på 3000 kroner.

³⁰ Hjemmeboende er ikke inkludert.

Men de store forskjellene i økonomisk sårbarhet kommer først frem når vi ser på studentenes familiefase. Studenthusholdningene med barn har oftere problemer med å klare løpende utgifter, og dette gjelder særlig enslige forsørgere. Samtidig er det husholdningene med enslige (med eller uten barn) som oftest har problemer med å klare en uforutsett regning på 3000 kroner. Boform ser ikke ut til i like stor grad å være utslagsgivende for den økonomiske sårbarheten.

Forbruksutgifter

I de på følgende avsnitt gjør vi oppmerksom på at beregningen av utgifter for ulike varer og tjenester pr person i husholdningen *ikke gir et riktig bilde av forskjeller i økonomisk velferd* for ulike husholdningstyper. Regnemåten overvurderer utgiftene til aleneboere i forhold til flerpersonshusholdningene. Med andre ord vil aleneboerne komme ut med *for høye utgifter pr person i husholdningen* i forhold til i andre husholdninger.

I tabell 63 presenterer vi husholdningenes gjennomsnittlige forbruksutgifter pr måned for de mest sentrale vare- og tjenestegruppene. I tillegg viser vi summen av alle gjennomsnittsutgiftene. Vi viser også den gjennomsnittlige husholdningsstørrelsen og antall studenter som har svart i alt. Når alle gjennomsnittsutgiftene i denne tabellen legges sammen, ser vi at husholdningene gjennomsnittlig bruker 4 800 kr på disse varene og tjenestene pr måned.

I gjennomsnitt bruker en studenthusholdning 2 900 kr pr måned til dagligvarer. Husholdningene som består av par med barn har det høyeste gjennomsnittsforbruket med 5 400 kr, mens aleneboerhusholdningene har det laveste: 2 000 kr pr måned.

Dersom vi deler utgifter til dagligvarer for alle studenter med den gjennomsnittlige husholdningsstørrelsen, finner vi at forbruket ligger i overkant av 1 600 kr pr person i husholdningene. En slik beregning gir imidlertid for lave tall, blant annet pga den ulike sammensetningen mellom barn og voksne i husholdningene.

Innledningsvis sa vi også at man generelt skal være varsom med å sammenligne ulike husholdningstyper med hverandre. Hvis vi begrenser oss til bare å se på de mest åpenbare avvik fra snittet for alle, er den gjennomgående forskjellen å finne mellom aleneboerhusholdningene, som har klart høyere utgifter til dagligvarer enn gjennomsnittet for alle husholdningene pr person: 2 000 kr, og husholdningene som består av par med barn eller enslige forsørgere. Disse husholdningene ligger omlag 200 kr under gjennomsnittet for alle studenthusholdningene regnet pr person.

Utgifter til tobakk og tobakksvarer ligger gjennomsnittlig på 250 kr for alle studenthusholdningene. For de studenthusholdningene der vårt intervjuobjekt røyker, ligger gjennomsnittet på 720 kr i måneden. Kollektivboere og aleneboere har de høyeste utgiftene til tobakk pr person.

Kino, teater, konserter og idrettsarrangementer koster gjennomsnittshusholdningen 230 kr pr måned. Husholdningene med aleneboere og kollektivboere bruker mest på slike fornøyelser pr person, mens par med barn og enslige forsørgere bruker minst.

Gjennomsnittshusholdningen kjøper øl, vin og andre alkoholholdige drikkevarer for 280 kr pr måned. Da er ikke slike varekjøp "ute på byen" inkludert; dette inkluderes i stedet i utgiftene til kafé-, pub- og restaurantbesøk. Kollektivboerhusholdningene og parene uten barn har det høyeste husholdningsforbruket, mens husholdningene med alene- og kollektivboere har det høyeste personlige forbruket.

Studentene bruker mer penger på kafé- og restaurantbesøk enn på alkohol som forbrukes i den private sfære. I gjennomsnitt går det med 580 kr pr måned til slike formål. Igjen er det aleneboere og kollektivboere som

bruker mest og husholdningene med barn som bruker minst pr person. Selv om vi bare deler forbruket på antall voksne i disse husholdningene, vil de likevel ha markert lavere utgifter til kafébesøk enn studentene uten barn.

Studentkantinene koster gjennomsnittshusholdningen 220 kr pr måned, og hvert medlem av husholdningene bruker 120 kr pr måned på dette.

Tabell 63 Utgifter til dagligvarer³¹, tobakk og tobakksvarer, kino, teater, konserter og idrettsarrangementer mm³², alkoholholdige drikkevarer³³, kafe-, pub- og restaurantbesøk, studentkantinebesøk, telefonutgifter³⁴ og samlede utgifter³⁵ til dette pr måned³⁶ for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende og etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgif- ter til dagli- gvarer	Utgif- ter til tobakk	Utgif- ter til kino, teater mm	Utgif- ter til alk. holdi- ge drikk- evarer	Utgif- ter til kafe- og resta- urant- besøk	Utgif- ter til stude- ntkan- tiner	Utgif- ter til telef- on	I alt	Gjenn- omsni- ttlig husho- ldnin- gsstø- rrelse	Ant- all
Alle	2890	252	233	276	582	225	367	4824	1.8	2293
Boform										
Kollektivboere	2248	246	252	304	663	241	302	4255	1.4	572
Aleneboere	2047	174	199	253	554	243	289	3760	1.0	750
Andre boformer	4045	327	253	279	559	199	476	6138	2.7	971
Familiefase										
Enslige	2114	203	218	277	605	246	293	3956	1.2	1299
Enslige forsørgere	3441	231	195	154	355	170	429	4975	2.4	96
Par uten barn	3285	335	299	311	683	222	456	5592	2.0	562
Par med barn	5373	342	208	252	401	161	522	7258	3.8	336
Avdelingens lokalisering										
Storbyer med omland	2943	246	253	297	651	235	381	5006	1.8	1425
Regionale sentra	2874	314	196	231	471	215	375	4676	1.9	458
Mindre tettsteder	2682	213	189	230	405	194	297	4210	1.7	410

Telefonutgiftene, som også inkluderer bruk av mobiltelefon og internett, ligger i gjennomsnitt på 370 kr pr måned pr husholdning. Høyest telefonutgifter har parhusholdningene og de enslige forsørgernes husholdninger.

Det er familiefase i kombinasjon med boform som ser ut til å ha størst betydning for de ulike studenthusholdningenes forbruk av de varer og tjenester vi har presentert i tabell 63. Vi kan ikke se at avdelingens lokalisering har særlig stor betydning når det gjelder studentenes forbruksutgifter på disse varene og tjenestene. Husholdningene i storbyene har imidlertid klart høyere utgifter til det vi kan kalle *uteliv* sammenlignet med de andre lokaliseringene. Legger vi sammen utgiftene til kino, teater mm, kafé- og restaurantbesøk og studentkantiner, ser vi at storbyhusholdningene bruker 1 140 kr pr måned til dette, husholdningene i de regionale sentra bruker 880 kr pr måned, mens husholdningene i de mindre tettstedene

³¹ Alle typer matvarer og drikke i form av melk, kaffe, juice mm, diverse husholdningsartikler, toalettartikler, kosmetikk og hårpleie, kioskvare og brus (ikke tobakk og alkoholholdige drikker).

³² Inkluderer også forskjellige aktiviteter og forestillinger som museer og utstillinger, stevner og festivaler.

³³ Forbruk på kaféer og restauranter er ikke inkludert.

³⁴ Inkludert mobiltelefon og bruk av Internett.

³⁵ Kolonnen med "I alt" viser summen av de ulike utgiftspostene i tabellen. Dersom vi mangler opplysninger for en respondent på en eller flere av utgiftspostene, er likevel ikke denne respondenten trukket ut av beregningsgrunnlaget. Personer som har svart "vet ikke" eller har nektet å svare, teller altså med i beregningen med 0, og dette kan sies å være en svakhet. Samtidig er omfanget av slike manglende opplysninger såpass lite at det i praksis ikke har noen betydning for resultatet.

³⁶ Gjennomsnittlige utgifter pr måned til dagligvarer og tobakk og tobakksvarer er funnet på grunnlag av beregninger, siden vi her har spurt etter utgifter pr uke.

bruker 790 kr pr måned i gjennomsnitt. Forbruket av tobakk ser dessuten ut til å være noe større i regionale sentra enn i storbyene og på de mindre tettstedene, men denne sammenhengen er på grensen til å være signifikant.

I tabell 64 presenterer vi gjennomsnittlige utgifter pr år for noen større vare- og tjenestegrupper. Dersom alle utgiftspostene i denne tabellen legges sammen, finner vi at den gjennomsnittlige studenthusholdningen bruker nærmere 19 600 kr på disse varene og tjenestene pr år.

Klær og skotøy utgjør den klart største utgiftsposten av alle vi presenterer i tabell 64. I gjennomsnitt bruker alle studenthusholdningene nærmere 9 900 kr i året på dette. Husholdningene som består av par med og uten barn, samt de enslige forsørgerne, har det høyeste forbruket, med langt over 10 000 kr i året. Deler vi gjennomsnittsutgiftene med husholdningsstørrelsen, finner vi imidlertid at alene- og kollektivboerhusholdningene har det høyeste forbruket av klær og skotøy pr person.

Helsepleie utgjør i gjennomsnitt 2 950 kr på det årlige husholdningsbudsjettet. Parhusholdninger med og uten barn har igjen det høyeste forbruket. Studenthusholdningene som består av enslige og husholdningene på mindre tettsteder har et relativt lavt forbruk av slike varer og tjenester.

Tabell 64 Utgifter til klær og skotøy³⁷, helsepleie³⁸, idrett og trim³⁹, sportsutstyr⁴⁰, CD-plater og kassetter mm⁴¹ og aviser, blader og bøker⁴² og samlede utgifter⁴³ til dette pr år⁴⁴ for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgifter til klær og skotøy	Utgifter til helsepleie	Utgifter til idrett og trim	Utgifter til sport- og trim	Utgifter til cd, kassetter mm	Utgifter til aviser, blader og bøker	I alt	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	9892	2953	1363	1467	2031	1893	19600	1.8	2293
Boform									
Kollektivboere	9345	2538	1275	1589	2030	1474	18252	1.4	572
Aleneboere	7234	2205	974	1010	1916	1494	14832	1.0	750
Andre boformer	12672	3894	1774	1815	2139	2515	24809	2.7	971
Familiefase									
Enslige	7970	2303	1084	1229	1969	1487	16042	1.2	1299
Enslige forsørgere	10620	2850	1239	1106	1461	1933	19210	2.4	96
Par uten barn	11884	3868	1836	1704	2318	2348	23957	2.0	562
Par med barn	14814	4355	1865	2233	2035	2915	28218	3.8	336
Avdelingens lokalisering									
Storbyer med omland	10154	3167	1462	1504	2189	2079	20555	1.8	1425
Regionale sentra	10028	2698	1367	1163	1733	1679	18668	1.9	458
Mindre tettsteder	8654	2320	941	1624	1678	1332	16549	1.7	410

³⁷ Inkludert sportsklær og joggesko, stoffer, garn og skoreparasjoner.

³⁸ Medisiner, apotekvarer, briller, lege- og tannlegeutgifter ol.

³⁹ Medlemskap i idrettsforeninger og trimgrupper, bruk av helsestudio og svømmehall.

⁴⁰ Ski og skiutstyr, campingutstyr mm (ikke sportsklær og joggesko).

⁴¹ Forbruk av videokassetter, kamerafilm ol er inkludert, men ikke leie av videofilm.

⁴² Ikke pensumbøker og studierelaterte tidsskrifter.

⁴³ Kolonnen med "I alt" viser summen av de ulike utgiftspostene i tabellen. Dersom vi mangler opplysninger for en respondent på en eller flere av utgiftspostene, er likevel ikke denne respondenten trukket ut av beregningsgrunnlaget. Personer som har svart "vet ikke" eller har nektet å svare, teller altså med i beregningen med 0, og dette kan sies å være en svakhet. Samtidig er omfanget av slike manglende opplysninger såpass lite at det i praksis ikke har noen betydning for resultatet.

⁴⁴ Gjennomsnittlige utgifter pr år til klær og skotøy, helsepleie, idrett og trim, cd-plater mm og aviser, blader, bøker er funnet på grunnlag av beregninger, siden vi her har spurt etter utgifter pr halvår.

Samme mønster finner vi når vi ser på utgifter til idrett og trim. Gjennomsnittet ligger på 1 350 kr pr år; parhusholdninger med og uten barn bruker mest pr husholdning på treningskontingenter. Målt pr person bruker alene- og kollektivboerhusholdningene mest penger her, mens par uten barn og enslige forsørgere bruker minst pr person. De mindre tettstedenes studenthusholdninger har også her lavere utgifter enn gjennomsnittet.

En "beslektet" utgiftspost, nemlig sportsutstyr, viser oss et annet mønster. Gjennomsnittet for alle studenthusholdningene er her på 1 460 kr, og parhusholdningene med barn har det klart høyeste forbruket. Men dersom vi også ser på utgiftene til sportsutstyr pr person, finner vi imidlertid at par med barn har et relativt lavt forbruk sammenlignet med husholdningene i de andre familifasene. De enslige forsørgerne har det laveste forbruket av sportsutstyr pr person i husholdningen. Personene i kollektivboerhusholdningene bruker gjennomsnittlig 1 000 kr mer i året på sportsutstyr enn personene i aleneboerhusholdningene.

Utgifter til cd-plater, kassetter mm ligger i gjennomsnitt på 2 030 kr for alle studenthusholdningene, mens par uten barn bruker mest pr husholdning: 2 350 kr.

1 900 kr i året går med til innkjøp av tidsskrifter og bøker utenom pensum for gjennomsnittshusholdningen; par med barn bruker en tusenlapp mer enn dette. Målt i forbruk pr person er ikke forskjellene så store. Likevel gjentar mønsteret seg; aleneboerhusholdningene har klart høyest utgifter til tidsskrifter og bøker pr person, mens studenthusholdninger med barn og studenter ved de mindre tettstedene har relativt lave slike utgifter pr person.

Utgiftene til disse vare- og tjenestegruppene øker med graden av sentralitet. De store byene har det relativt største forbruket sammenlignet med de to andre lokaliseringene, igjen med ett unntak; *sportsutstyr* er eneste utgiftspost som ser ut til å være større på de mindre tettstedene enn i storbyene og de regionale sentra, men denne sammenhengen er på grensen til å være signifikant.

For begge de vare- og tjenestegruppene vi presenterer samlet i tabell 63 og tabell 64 er det slik at husholdningsutgiftene er større for de husholdningene som består av par (med og uten barn) enn for husholdningene som består av enslige og enslige forsørgere. Dette til tross for at gjennomsnittlig husholdningsstørrelse for de enslige forsørgerne er større enn for parene uten barn. Dette tyder på at det totale forbruket pr person i husholdningene med enslige forsørgere er lavere enn forbruket pr person for par uten barn når det gjelder disse vare- og tjenestegruppene. Vi må imidlertid ta i betraktning usikkerheten knyttet til tallene for de enslige forsørgerne, siden det her dreier seg om et relativt lite antall intervjuer, men også stordriftsfordeler og ulikheter i behov hos voksne og barn.

Boligutgifter

Alle studenthusholdninger har i gjennomsnitt omlag 14 000 kr i utgifter til boliglån (renter og avdrag), 900 kr til fellesutgifter og 23 000 kr i husleie pr år (se tabell 65).

Studenthusholdninger på studiesteder med mindre enn 1000 studenter har større utgifter til boliglån enn studenthusholdninger andre steder. Studenthusholdningene på studiesteder med mer enn 5000 studenter har fellesutgifter som er noe høyere enn gjennomsnittet. Samtidig er det, når vi ser på avdelingens lokalisering, de mindre tettstedene som har husholdninger med laveste utgifter til boliglån, mens studenthusholdninger i storbyer med omland har størst fellesutgifter pr år. Dette viser for det første at eieforhold som innebærer betaling av fellesutgifter for det meste er konsentrert til storbyene. Dernest at husleia geografisk ikke ser ut til å variere i særlig grad. For det tredje gir det indikasjoner på at det å eie egen bolig koster studenthusholdningene mest pr år på små studiesteder, uten at disse nødvendigvis er lokalisert på de mindre tettstedene.

Enslige har minst utgifter til boliglån, og par med barn har klart mest. Til gjengjeld har par med barn minst utgifter til husleie pr år.

Samlede gjennomsnittlige utgifter til bolig utgjør for studenthusholdningene i overkant av 37 000 kroner (se tabell 65).

Studenthusholdninger på steder med mindre enn 1 000 studenter og steder med mer enn 5 000 studenter har størst samlede gjennomsnittlige utgifter til bolig pr år. Studenthusholdninger i storbyer med omland har større samlede utgifter til bolig enn studenthusholdninger som er lokalisert på mindre steder.

Par med barn har størst samlede utgifter til bolig pr år i gjennomsnitt, og enslige husholdninger har minst. Aleneboerhusholdninger betaler mindre i samlede boligutgifter pr år enn både kollektivboerhusholdninger og husholdninger med andre boformer.

Tabell 65 Utgifter til boliglån, fellesutgifter og husleie⁴⁵ og samlede boligutgifter⁴⁶ pr år⁴⁷ for alle studenthusholdninger⁴⁸ og etter studiestedets størrelse, lokalisering, familiefase og boform. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Boliglån	Fellesut- gifter	Husleie	Samlede utgifter til bolig	Gjennomsni- ttlig husholdnin- gsstørrelse	Antall
Alle	14097	899	23179	37505	1.8	2293
Studiestedets størrelse						
Inntil 1000 studenter	17842	762	21025	38433	2.0	307
1000 - 1999 studenter	11077	250	22436	32442	1.8	455
2000 - 4999 studenter	12120	124	21997	33136	1.7	170
5000 og flere studenter	14599	1203	23845	39144	1.8	1361
Avdelingens lokalisering						
Storbyer med omland	14784	1212	23584	39069	1.8	1425
Regionale sentra	14955	220	22575	36305	1.9	458
Mindre tettsteder	9242	275	22084	30467	1.7	410
Familiefase						
Enslige	3119	438	23487	27748	1.2	1299
Enslige forsørgere	15192	2739	26165	41590	2.4	96
Par uten barn	14815	1399	28679	43677	2.0	562
Par med barn	42068	1500	12809	53872	3.8	336
Boform						
Kollektivboere	2344	215	27265	32059	1.4	572
Aleneboere	3995	548	21485	25953	1.0	750
Andre boformer	24863	1620	22299	46997	2.7	971

⁴⁵ Husleie for boligen inkluderer ev garasje, felles vaskekjeller ol, men utgifter til oppvarming og elektrisitet er holdt utenfor hvis mulig.

⁴⁶ Størrelsen på samlede boligutgifter avviker fra summen av de tre andre gjennomsnittstallene for boliglån, fellesutgifter og husleie. Dette skyldes at respondenter vi mangler opplysninger for på én eller to av disse variablene, tas ut av beregningen.

⁴⁷ Gjennomsnittlige utgifter pr år er funnet på grunnlag av beregninger.

⁴⁸ Hjemmeboende har ikke besvart dette spørsmålet. Dersom kollektivboere utgjør enpersonhusholdninger, er kun intervjuobjektets andel av husleien inkludert.

Den gjennomsnittlige studenthusholdningen betaler nesten 6 500 kroner for lys og brensel til boligen pr år (se tabell 66).

Studenthusholdninger i regionale sentra betaler mer for lys og brensel enn studenthusholdningene både i storbyer med omland og på mindre tettsteder. Hvis vi ser på studiestedets størrelse er det studenthusholdninger på steder med mindre enn 1 000 studenter som har størst utgifter til lys og brensel.

Par med barn har klart større utgifter til lys og brensel enn studenthusholdninger i andre familiefaser, dette ser vi også ved at kollektiv- og aleneboerhusholdningene har halvparten så store utgifter til lys og brensel som dem med andre boformer.

Tabell 66 Utgifter til lys og brensel til boligen pr år⁴⁹ for alle studenthusholdninger⁵⁰ og etter lokalisering, studiestedets størrelse, familiefase og boform. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgifter til lys og brensel	Gjennomsni- ttlig husholdnin- gsstørrelse	Antall
Alle	6447	1.8	2293
Avdelingens lokalisering			
Storbyer med omland	6154	1.8	1425
Regionale sentra	7742	1.9	458
Mindre tettsteder	6472	1.7	410
Studiestedets størrelse			
Inntil 1000 studenter	8062	2.0	307
1000 - 1999 studenter	7043	1.8	455
2000 - 4999 studenter	6254	1.7	170
5000 og flere studenter	6144	1.8	1361
Familiefase			
Enslige	4111	1.2	1299
Enslige forsørgere	7945	2.4	96
Par uten barn	6666	2.0	562
Par med barn	11110	3.8	336
Boform			
Kollektivboere	4464	1.4	572
Aleneboere	4036	1.0	750
Andre boformer	8435	2.7	971

⁴⁹ Gjennomsnittlige utgifter pr år er funnet på grunnlag av beregninger.

⁵⁰ Hjemmeboende har ikke besvart dette spørsmålet. Dersom kollektivboere utgjør enpersonhusholdninger, er kun intervjuobjektets andel av utgiftene til lys og brensel inkludert.

42 prosent av leietakerhusholdningene har lys og brensel inkludert i husleien (se tabell 67). Andelen med lys og brensel inkludert i husleien er mindre i storbyer med omland enn på mindre steder, den samme tendensen ser vi ved at andelen leietakerhusholdninger med lys og brensel inkludert er klart mindre på studiesteder med mer enn 5 000 studenter enn på steder med færre studenter.

Andelen med lys og brensel inkludert i husleien er klart større blant enslige enn den er i andre familiefaser, for de øvrige familiefasene er det bare små forskjeller i andelen som har lys og brensel inkludert i husleien. Leietakerhusholdninger med andre boformer enn det å bo alene eller i kollektiv har i klart mindre grad lys og brensel inkludert i husleien.

Tabell 67 Andel av leietakerhusholdningene⁵¹ som har lys og brensel inkludert i husleia etter lokalisering, studiestedets størrelse, familiefase og boform. Prosent. Antall leietakere.

	Lys og brensel inkludert i husleia	Antall
Alle	42	1871
Avdelingens lokalisering		
Storbyer med omland	37	1140
Regionale sentra	47	375
Mindre tettsteder	55	356
Studiestedets størrelse		
Inntil 1000 studenter	53	249
1000 - 1999 studenter	52	385
2000 - 4999 studenter	47	145
5000 og flere studenter	36	1092
Familiefase		
Enslige	51	1213
Enslige forsørgere	19	71
Par uten barn	24	452
Par med barn	19	135
Boform		
Kollektivboere	49	547
Aleneboere	54	694
Andre boformer	20	630

⁵¹ Hjemmeboende er ikke inkludert.

Utgifter til transportmidler, tv, radio, husholdningsartikler, innbo

Nær halvparten av alle studenthusholdninger utenom de hjemmeboende eier eller disponerer en bil, og 4 prosent eier en motorsykkel (se tabell 68). Studenthusholdninger som bor i kollektiv eller består av aleneboere eier i klart mindre grad bil enn studenthusholdninger med andre boformer.

Tabell 68 Andel som eier/disponerer privatbil og andel som eier en motorsykkel eller scooter for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Prosent.

	Eier-disponerer du bil?			Eier du motorsykkel		I alt	Antall
	EIER	DISPON- ERER	NEI	JA	NEI		
	Alle	38	7	55	4		
Boform							
Kollektivboere	18	8	74	2	98	100	572
Aleneboere	19	9	73	2	98	100	748
Andre boformer	66	6	28	6	94	100	970
Familiefase							
Enslige	19	8	74	2	98	100	1297
Enslige forsørgere	58	15	27	3	97	100	95
Par uten barn	56	7	37	6	94	100	562
Par med barn	83	4	14	8	92	100	336
Avdelingens lokalisering							
Storbyer med omland	33	7	60	3	97	100	1423
Regionale sentra	50	8	42	5	95	100	457
Mindre tettsteder	46	9	45	3	97	100	410

Fire ganger så mange studentpar med barn som enslige studenthusholdninger eier bil. Studenthusholdninger i storbyene eier i mindre grad enn andre bil.

Den gjennomsnittlige studenthusholdningen har omlag 600 kroner i utgifter til bilhold per måned (se tabell 69). Studenthusholdninger med andre boformer enn alene- og kollektivboere har klart høyere utgifter til dette enn de sistnevnte. Par med barn har større utgifter til bil pr måned enn andre studenthusholdninger. Studenthusholdninger i storbyene har mindre utgifter til bil enn studenthusholdninger på mindre steder.

Det er lite variasjon i andelen som eier motorsykkel på de fleste av kjennetegnene vi har undersøkt i denne tabellen. Det ser imidlertid ut til at studentpar, i særlig grad dem med barn, i noe større grad eier motorsykkel enn husholdninger med enslige studenter (se tabell 68).

Tabell 69 Utgifter⁵² til bilhold og motorsykel eller scooter pr måned for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform, familiefase og lokalisering. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgifter til bilhold	Utgifter motorsykel/scooter	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	603	12	1.8	2293
Boform				
Kollektivboere	205	8	1.4	572
Aleneboere	249	6	1.0	750
Andre boformer	1169	19	2.7	971
Familiefase				
Enslige	234	7	1.2	1299
Enslige forsørgere	820	8	2.4	96
Par uten barn	858	20	2.0	562
Par med barn	1699	20	3.8	336
Avdelingens lokalisering				
Storbyer med omland	514	13	1.8	1425
Regionale sentra	869	11	1.9	458
Mindre tettsteder	702	7	1.7	410

19 prosent av studenthusholdningene har kjøpt sykkel de siste 12 månedene (se tabell 70). Det ser ut til å være studenthusholdninger med barn som i størst grad har unnet seg et slikt innkjøp siste året.

1 av 5 studenthusholdninger har kjøpt seg pc de siste 12 månedene. Verken boform eller familiefase har særlig betydning for hvorvidt husholdningene har kjøpt pc eller ikke. Det ser imidlertid ut til at aleneboerhusholdningene i noe mindre grad enn andre studenthusholdninger har kjøpt pc.

Tabell 70 Andel som siste 12 måneder har kjøpt sykkel, pc⁵³, tv eller videospiller mm⁵⁴ og hvitevarer⁵⁵ for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Prosent.

	Kjøpt sykkel siste 12 måneder		Kjøpt pc siste 12 måneder		Kjøpt TV, video, el siste 12 måneder		Kjøpt hvitevarer siste 12 måneder		I alt	Antall
	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI	JA	NEI		
Alle	19	81	20	80	25	75	22	78	100	2290
Boform										
Kollektivboere	16	84	18	82	22	78	12	88	100	572
Aleneboere	15	85	15	85	24	76	13	87	100	748
Andre boformer	26	74	25	75	29	71	36	64	100	970
Familiefase										
Enslige	15	85	16	84	23	77	12	88	100	1297
Enslige forsørgere	27	73	19	81	27	73	28	72	100	95
Par uten barn	18	82	24	76	33	67	36	64	100	562
Par med barn	35	65	29	71	26	74	39	61	100	336

⁵² Inkluderer bensin, reparasjon, forsikring og utgifter til parkering (ikke avgifter).

⁵³ Til privat bruk.

⁵⁴ Inkluderer radio, cd-spiller, og annet musikkanlegg (ikke bilstereo).

⁵⁵ Kjøleskap, kombiskap, fryser, komfyr, mikrobølgeovn, vaskemaskin og tørketrommel.

25 prosent av alle studenthusholdningene utenom de hjemmeboende har kjøpt tv, video, radio, cd-spiller eller annet musikkanlegg i løpet av de siste 12 månedene. Studenter med andre boformer enn kollektiv eller aleneboere har i noe større grad enn andre studenter kjøpt slikt utstyr. Dette ser vi også tydelig ved at par uten barn har den høyeste andelen med nye kjøp sammenlignet med studenter i andre familiefaser.

22 prosent av studenthusholdningene har kjøpt hvitevarer de siste 12 månedene. Det er klart flere husholdninger til studenter med andre boformer enn aleneboere og kollektiv som har kjøpt slike varer. Dette gjenspeiles også hvis vi ser på familiefase; etablering av egen familie fører til at flere kjøper hvitevarer.

En gjennomsnittlig studenthusholdning har brukt i underkant av 700 kroner på sykkel i løpet av de siste 12 månedene (se tabell 71). Det ser ut til å være studenthusholdninger med andre boformer og par med barn som har brukt mest på sykkel. Tar vi imidlertid hensyn til gjennomsnittlig husholdningsstørrelse er det aleneboere og de enslige som har brukt mest på sykkel pr person i husholdningen.

Alle studenthusholdninger har i gjennomsnitt brukt omlag 2300 kroner på kjøp av pc de siste 12 måneder. Det er studenthusholdninger som består av par med og uten barn som har brukt mest på pc-kjøp.

Tabell 71 Utgifter siste 12 måneder til kjøp av sykkel, pc⁵⁶, tv eller videospiller mm og hvitevarer for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgifter til sykkel	Utgifter til pc	Utgifter til kjøp av TV/video	Utgifter til hvitevarer	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	691	2344	1156	1099	1.8	2293
Boform						
Kollektivboere	691	1935	978	322	1.4	572
Aleneboere	548	1640	942	435	1.0	750
Andre boformer	820	3225	1453	2153	2.7	971
Familiefase						
Enslige	612	1736	929	366	1.2	1299
Enslige forsørgere	754	1441	993	1318	2.4	96
Par uten barn	669	3355	1625	1881	2.0	562
Par med barn	1032	3627	1435	2874	3.8	336

Gjennomsnittshusholdningen har brukt omlag 1150 kroner på kjøp av tv, video, radio, cd-spiller eller annet musikkanlegg de siste 12 månedene (se tabell 71). Det er selvsagt de studenthusholdningene som i størst grad har kjøpt slike ting, som også har hatt størst utgifter til dem. Dette gjelder med andre ord studenthusholdninger i andre boformer, og særlig husholdninger bestående av par uten barn.

Studenthusholdningene brukte i gjennomsnitt 1100 kroner på hvitevarer i løpet av de siste 12 månedene. Husholdningene med andre boformer skiller seg igjen klart ut som dem som har brukt mest på hvitevarer, mens husholdninger til enslige har brukt klart minst.

Noe over halvparten av studenthusholdningene kjøpte innbo som møbler, gulvtepper o.l, og i overkant av en tredel fikk slikt innbo i løpet av de siste 12 månedene (se tabell 72). Studentpar uten barn har i større grad enn andre studenthusholdninger kjøpt innbo de siste 12 månedene. Etablering i felles hjem er nok en medvirkende årsak til at denne gruppen skiller seg ut med et høyere forbruk på dette området.

Også når det gjelder utgifter til møbler og gulvtepper er det studenthusholdninger i andre boformer som har hatt de største utgiftene de siste 12 måneder (se tabell 73). Dette går nærmere frem når vi ser på familiefasene; studenthusholdningene bestående av par uten barn har brukt mer enn både

⁵⁶ Tilbehør som har kostet under kr 500 er ikke regnet med.

studenthusholdninger bestående av par med barn, og enslige med og uten barn. Sammenhengene er de samme også hvis vi tar hensyn til gjennomsnittlig husholdningsstørrelse. Gjennomsnittlig har alle husholdningene brukt 2 700 kroner til kjøp av møbler, gulvtepper osv siste 12 måneder.

Hvis vi går over til å se på hvem som har fått innbo som møbler, gulvtepper o.l, er tendensen at par uten barn i klart større grad enn andre studenthusholdninger har fått slike gaver.

Tabell 72 Andel som siste 12 måneder har kjøpt⁵⁷ og fått innbo⁵⁸ for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Prosent.

	Kjøpt møbler, gulvtepper el		Fått møbler, gulvtepper el		I alt	Antall
	JA	NEI	JA	NEI		
Alle	58	42	37	63	100	2290
Boform						
Kollektivboere	57	43	36	64	100	572
Aleneboere	50	50	34	66	100	748
Andre boformer	66	34	40	60	100	970
Familiefase						
Enslige	51	49	34	66	100	1297
Enslige forsørgere	59	41	38	62	100	95
Par uten barn	74	26	48	52	100	562
Par med barn	62	38	28	72	100	336

Gjennomsnittlig har studenthusholdningene fått gaver i form av møbler, gulvtepper ol som tilsvarer en verdi av 1 679 kroner siste 12 måneder (se tabell 73). Her ser vi også at verdiene av innbo fått som gave viser samme mønster som ved utgiftene til kjøp av slike varer. Studenthusholdninger med andre boformer og par uten barn har fått innbo av størst verdi sammenlignet med andre studenthusholdninger.

Tabell 73 Utgifter siste 12 måneder til kjøp av innbo og verdi av innbo fått som gaver for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter studenthusholdningenes boform og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse

	Utgifter til møbler, gulvtepper el	Verdier av møbler, gulvtepper el	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	2701	1679	1.8	2293
Boform				
Kollektivboere	1395	760	1.4	572
Aleneboere	1383	902	1.0	750
Andre boformer	4653	2912	2.7	971
Familiefase				
Enslige	1317	845	1.2	1299
Enslige forsørgere	2806	1492	2.4	96
Par uten barn	5329	3866	2.0	562
Par med barn	4428	1936	3.8	336

⁵⁷ Gjelder hvis samlet verdi er over kr 500.

⁵⁸ Møbler, lamper, gulvtepper og pyntegenstander.

Utgifter i forbindelse med studiene

Studenthusholdningene betaler i gjennomsnitt omlag 850 kr i utgifter til semesteravgift, 420 kr i andre avgifter, 4 400 kr til studielitteratur og 650 kr i utgifter til studiemateriell (se tabell 74) pr år. Til sammen utgjør dette omlag 6 330 kr pr år.

Tabell 74 Utgifter siste 12 måneder til semesteravgift, andre studieavgifter/gebyrer, studielitteratur⁵⁹ og studiemateriell⁶⁰ for hjemmeboende, for alle andre studenthusholdninger og etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse⁶¹. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse

	Sem.avg- ift	Andre avgifter	Utgifter til studiel- itterat- ur	Utgifter til studiem- at.	Gjennom- sn. hush.st- r.	Ant- all
Alle	856	418	4401	655	1.9	2491
Hjemmeboende						
Ja	795	565	4093	539	3.2	201
Nei	861	404	4430	666	1.8	2290
Familiefase						
Enslige	810	376	4127	626	1.4	1489
Enslige forsørgere	829	421	4618	592	2.4	101
Par uten barn	989	509	5218	731	2.0	564
Par med barn	880	482	4403	700	3.8	337
Institusjonstype						
Universiteter	732	367	4082	585	1.9	968
Vitenskapelige høyskoler	613	391	4790	898	1.5	125
Statlige høyskoler	976	463	4627	693	2.0	1398
Utdanning						
Prof. utd. v/ høyskolene	975	295	4767	692	2.0	887
Annen høyskoleutdanning	955	731	4391	669	1.8	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	682	345	4866	689	1.9	328
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	783	453	3923	607	1.9	935
Utdanningsnivå						
Lavere grad	906	421	4481	638	1.9	1861
Høyere grad	716	411	4173	704	1.9	630
Studiestedets størrelse						
Inntil 1000 studenter	925	472	5214	786	2.1	340
1000 - 1999 studenter	982	239	4475	633	1.8	485
2000 - 4999 studenter	1041	689	4957	670	1.8	174
5000 og flere studenter	789	428	4197	641	1.9	1492

Husholdninger med hjemmeboende studenter hadde noe mindre utgifter til semesteravgift, studielitteratur og studiemateriell, men når det gjelder andre avgifter og gebyrer hadde de noe mer utgifter enn andre studenthusholdninger.

Husholdninger som består av enslige studenter har lavere utgifter enn gjennomsnittet på alle postene i denne tabellen, mens studentparene uten barn har høyere utgifter. Dette har sammenheng med at studentparene ofte består av to studenter (I gruppen av par uten barn er 48 prosent av respondentenes ektefeller/samboere også studenter). For de andre familiefasene er det ikke særlige forskjeller, bortsett fra at husholdninger med enslige forsørgere har noe høyere utgifter til studielitteratur enn gjennomsnittet.

⁵⁹ Bøker og tidsskrifter.

⁶⁰ Papirvarer, skrivesaker, disketter, utgifter til kopiering.

⁶¹ Tallene er, i likhet med de andre tabellene over forbruk, vektet. Det er altså tatt hensyn til eventuelle ulikheter i fordelingen av husholdninger med mer enn en student.

Det er studenthusholdninger på statlige høyskoler som har størst utgifter til semesteravgift og andre avgifter og gebyrer, mens studenthusholdninger på vitenskapelige høyskoler har størst utgifter både til studielitteratur og -materiell. Forskjellen mellom statlige høyskoler og vitenskapelig høyskoler når det gjelder studielitteratur er imidlertid ikke så stor. Hvis vi ser på studieutgiftene samlet er det også liten forskjell mellom studenthusholdningene på de vitenskapelige og de statlige høyskolene. Det er husholdningene til universitetsstudentene som har minst utgifter til studiene, de betaler i gjennomsnitt om lag 1000 kroner mindre enn de andre husholdningene.

Husholdningene til studenter som går på en profesjonsutdanning ved et universitet eller en vitenskapelig høyskole har mindre utgifter til semesteravgift enn studenthusholdninger ved andre utdanninger. Husholdningene til studentene ved ikke-profesjonsutdanningene på høyskolene har klart større utgifter til andre avgifter og gebyrer enn ved andre utdanninger, mens studenthusholdningene ved de mer åpne ikke-profesjonsutdanningene ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene har mindre utgifter til studielitteratur og studiemateriell.

Studenthusholdninger med studenter på høyere grads studier har mindre utgifter til semesteravgifter, andre avgifter og til studielitteratur enn tilsvarende på lavere grad. Når det gjelder utgifter til studiemateriell har de noe større utgifter enn andre studenthusholdninger, men samlede utgifter til studiene er noe høyere for studenthusholdninger på lavere grad enn på høyere grad. Husholdninger på steder med 2 000 til 4 999 studenter har høyest utgifter til semesteravgifter og andre avgifter, mens det er husholdningene på steder med mindre enn 1 000 studenter som har størst utgifter til studielitteratur og studiemateriell. Det er studenthusholdningene på steder med mer enn 5 000 studenter som har minst samlede utgifter i forbindelse med studiene.

10 prosent av studenthusholdningene har behov for spesielle materialer eller utstyr til studiene, men bare 1 prosent av husholdningene har behov for spesielle studiehjelpemidler på grunn av funksjonshemming eller sykdom (se tabell 75).

Tabell 75 Andel med studier med behov for spesielle materialer eller utstyr⁶² og andel med behov for spesielle studiehjelpemidler pga funksjonshemming/sykdom⁶³ for hjemmeboende, for alle andre studenthusholdninger og etter institusjonstype, utdanning, utdanningsnivå og studiestedets størrelse. Prosent.

	Behov for spesialutstyr		Har behov for spesielle studiehjelpemidl		I alt	Antall
	JA	NEI	JA	NEI		
Alle	10	90	1	99	100	2488
Hjemmeboende						
Ja	9	91	1	99	100	201
Nei	10	90	1	99	100	2287
Institusjonstype						
Universiteter	5	95	0	100	100	966
Vitenskapelige høgskoler	16	84	1	99	100	125
Statlige høgskoler	14	86	1	99	100	1397
Utdanning						
Prof. utd. v/ høgskolene	16	84	1	99	100	887
Annen høgskoleutdanning	11	89	1	99	100	341
Prof. utd. v/ univ./vit.høgsk.	9	91	1	99	100	326
Annen utd. v/ univ./vit.høgsk.	6	94	0	100	100	934
Utdanningsnivå						
Lavere grad	11	89	1	99	100	1860
Høyere grad	9	91	1	99	100	628
Studiestedets størrelse						
Inntil 1000 studenter	10	90	1	99	100	340
1000 - 1999 studenter	13	87	1	99	100	485
2000 - 4999 studenter	16	84	1	99	100	173
5000 og flere studenter	9	91	1	99	100	1490

Husholdningene til universitetsstudentene har i klart mindre grad enn andre behov for spesielle materialer eller utstyr i studiene, mens det er husholdningene til studenter ved profesjonsstudiene ved de statlige høgskolene som i størst grad ser ut til å gi slike behov. Det ser ut til å være en tendens til at husholdningene på de minste og de største studiestedene i noe mindre grad enn andre steder har behov for spesielle materialer i forbindelse med studiene. Det er ingen signifikant forskjell mellom hjemmeboende og andre husholdninger, eller om studenten befinner seg på lavere eller høyere grads studier.

Spesielle studiehjelpemidler er det svært få studenthusholdninger som har behov for (se tabell 75). Dette gjør det vanskelig å si noe sikkert om eventuelle forskjeller mht de valgte kjennetegn. I dette utvalget er det mindre enn en halv prosent av universitetsstudentene som sier de har behov for slike hjelpemidler.

Gjennomsnittlige husholdningsutgifter siste 12 måneder til spesielle materialer eller utstyr ligger på 2 580 kroner for alle studenthusholdninger med slike behov, men observasjonene beregningen baseres på er for få til at vi kan publisere resultater for undergrupper av utvalget.

⁶² Maling, farger, tekstiler el. pc er ikke inkludert.

⁶³ Gjelder studiehjelpemidler som trykdekontoret ikke dekker. Gjelder ikke kontaktlinser og terminalbriller.

Utgifter til reiser

Studenthusholdningene har i gjennomsnitt brukt nærmere 3 000 kroner til hjemreiser og i overkant av 7 000 kroner til feriereiser siste 12 måneder (se tabell 76).

Det er bare små forskjeller mellom husholdningene til studenter på lavere og høyere grads studier med hensyn til utgifter til hjemreiser, men når det gjelder feriereiser har husholdningene til studenter som tar en høyere grad hatt større utgifter enn de som tar en lavere grad.

Tabell 76 Utgifter siste 12 måneder til hjemreiser⁶⁴ og feriereiser⁶⁵ for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende etter utdanningsnivå, lokalisering og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgifter til hjemreiser	Utgifter til feriereiser	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	2975	7063	1.8	2291
Utdanningsnivå				
Lavere grad	3004	6420	1.8	1692
Høyere grad	2902	8787	1.8	599
Avdelingens lokalisering				
Storbyer med omland	2866	7915	1.8	1423
Regionale sentra	2766	5252	1.9	458
Mindre tettsteder	3610	5348	1.7	410
Familiefase				
Enslige	3072	5485	1.2	1297
Enslige forsørgere	1805	4645	2.4	96
Par uten barn	3834	9473	2.0	562
Par med barn	1546	10670	3.8	336

Studenthusholdninger på mindre tettsteder brukte mer enn andre på hjemreiser siste 12 måneder, mens studenter i storbyer med omland brukte mest på feriereiser.

Ser vi på de ulike familiefasene, viser det seg at husholdningene til de enslige og studentene i parforhold uten barn har høyest utgifter til hjemreiser. Parhusholdningene, både dem med og uten barn, har høyest utgifter til feriereiser.

Trekker vi inn gjennomsnittlig husholdningsstørrelse, brukte par uten barn relativt mest på feriereiser. Når det gjelder hjemreiser brukte enslige forsørgere og par med barn minst pr person, mens enslige brukte mest. Enslige forsørgere brukte også minst på feriereiser.

⁶⁴ Reise- og oppholdsutgifter til selve reisene (billettpriser oa), ikke til lommepenger brukt underveis. *Hjemreise* vil si en reise til det stedet studenten bodde mesteparten av tiden før fylte 16 år.

⁶⁵ Feriereiser inkluderer ikke reiser til hjemstedet, selv om slike reiser også kan være feriereiser. Med feriereise menes at man er borte minst fem sammenhengende netter. Gjelder samlede utgifter til billetter, hotell, mat og drikke, souvenirer ol.

Studenthusholdningene har i gjennomsnitt om lag 340 kroner i utgifter til offentlig transport pr måned (se tabell 77).

Husholdningene til studenter ved de statlige høgskolene har noe mindre utgifter til offentlig transport enn husholdninger til studenter ved andre institusjoner, det samme gjelder husholdningene til studenter på studiesteder med mindre enn 1 000 studenter. Dette har sammenheng med at det der er mer vanlig med bruk av egen bil til og fra studiestedet. Det er i storbyene med omland de største utgiftene til offentlig transport finnes.

Når vi ser på familiefasene, går det frem at parhusholdningene med og uten barn har høyest utgifter til offentlige transportmidler. Enslige og par uten barn har imidlertid, ikke overraskende, større utgifter *pr person* enn studenthusholdninger som består av enslige forsørgere og par med barn.

Tabell 77 Utgifter til bruk av offentlige transportmidler⁶⁶ pr måned, inkludert transport til og fra studiestedet, for alle studenthusholdninger utenom hjemmeboende og etter institusjonstype, studiestedets størrelse, lokalisering og familiefase. Gjennomsnitt i kroner. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse.

	Utgifter til offentlig transport	Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse	Antall
Alle	342	1.8	2293
Institusjonstype			
Universiteter	392	1.7	882
Vitenskapelige høgskoler	375	1.5	122
Statlige høgskoler	300	1.9	1289
Studiestedets størrelse			
Inntil 1000 studenter	213	2.0	307
1000 - 1999 studenter	259	1.8	455
2000 - 4999 studenter	249	1.7	170
5000 og flere studenter	396	1.8	1361
Avdelingens lokalisering			
Storbyer med omland	395	1.8	1425
Regionale sentra	208	1.9	458
Mindre tettsteder	257	1.7	410
Familiefase			
Enslige	274	1.2	1299
Enslige forsørgere	257	2.4	96
Par uten barn	449	2.0	562
Par med barn	486	3.8	336

⁶⁶ Inkluderer også utgifter til taxi.

Referanser

SSB. 1975. *Forbruksundersøkelse for skoleungdom og studenter 1973-1974.*

SSB. 1989. *Standard for utdanningsgruppering.* Revidert 1989.

SSB. 1994. *Standard for kommuneklassifisering.*

SSB. 1996. *Levekårsundersøkelsen 1995.*

SSB. 1997. *Utdanningsstatistikk.* Universiteter og høyskoler 1. oktober 1995.

SSB. 1998. *Ukens statistikk 23/98.* Levekårsundersøkelsen 1997. Boforhold, organisasjonsliv, fritid og vold.

Metodisk dokumentasjon

Gjennomføring av datainnsamlingen : innsamlingsmetode

Undersøkelsen ble i utgangspunktet planlagt som en besøksundersøkelse. Det ble gitt tillatelse til å ta intervju på telefon i de tilfellene der reisetiden oversteg en time hver vei, eller hvis alternativet til å ta intervjuet på telefon var å ikke få noe intervju i det hele tatt. Ettersom utvalget i denne undersøkelsen ikke følger Statistisk sentralbyrås utvalgsplan hadde vi relativt mange intervjuobjekter plassert på steder der vi ikke har intervjuere. Dette kombinert med at mange studenter var såpass opptatte at det var vanskelig for våre intervjuere å få til en besøksavtale, førte til at telefonandelen i denne undersøkelsen ble relativt høy. Tabell 78 viser fordelingen på telefon- og besøksintervju.

Tabell 78 Andel telefon- og besøksintervju. Prosent

Telefonintervju	Besøksintervju	Antall intervju totalt
64,1	35,9	3061

Utvalget vi har med å gjøre i denne undersøkelsen består i overveiende grad av unge mennesker, det var derfor i følge intervjuerne lite problematisk å ta intervjuene på telefon. Noen av spørsmålene i denne undersøkelsen har mange svaralternativer. Til slike spørsmål er det vanlig å lage kort der intervjuobjektene selv kan lese svaralternativene. For å gjøre situasjonen ved telefonintervju så lik besøksintervju som mulig fikk studentene etter inngått avtale om intervju på telefon disse kortene tilsendt i posten.

Gjennomføring av datainnsamlingen : sporing

Studenter er en gruppe som flytter mye, vi forventet oss derfor at intervjuerne kunne få problemer med å oppspore studentene som ble trukket ut til denne undersøkelsen. For å gjøre situasjonen enklest mulig for intervjuerne i oppsporingsarbeidet ble det derfor sendt ut kort der studentene kunne fylle ut eventuelle endringer i adresse og telefonnummer. Det ble videre laget en mer omfattende liste over intervjuobjektene (IO) enn det som er vanlig. Den besto av tre linjer der første linje inneholdt opplysninger om IO, den andre om IOs referanseperson i folkeregistret, som kan være IO selv, ektefelle, far eller mor, den tredje inneholdt opplysninger om IOs studiested. Referansepersonens telefonnummer var til stor hjelp for intervjuerne i deres arbeid for å spore IO der deres studieadresse eller telefonnummer ikke var fullstendig eller korrekt.

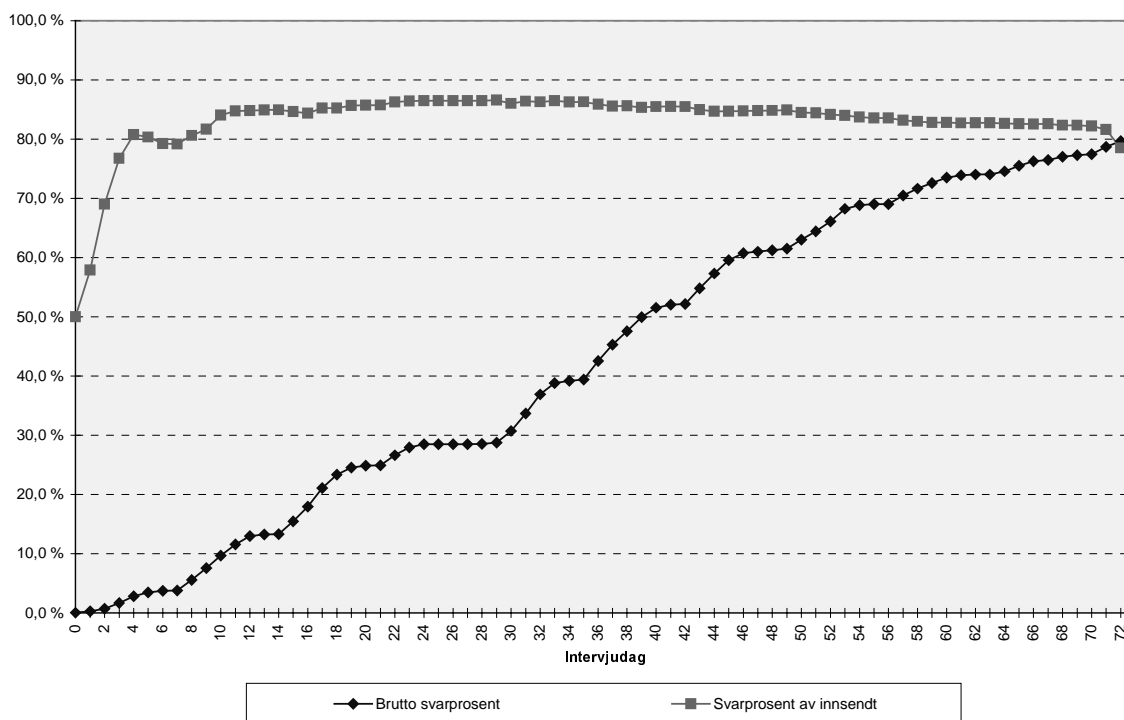
Gjennomføring av datainnsamlingen : feltarbeidet

Feltarbeidet ble gjennomført i perioden 16. mars til 15. mai 1998. Feltperioden ble imidlertid utvidet til 26. mai for å få med noen studenter som ikke hadde anledning til å være med før 15.mai.

Figur 1 viser hvordan svarprosenten utviklet seg i løpet av intervjuperioden. Den første uken ga nærmere 200 intervju. Deretter stiger den jevnt de neste to ukene med over 400 intervju per uke. I uke fire flater kurven ut på grunn av påsken, før det igjen kommer i overkant av 400 intervju i uken i tre uker. De siste tre ukene flater kurven noe ut. Vi fikk til slutt inn 3061 intervju. Av disse var det imidlertid 414 som gikk til avgang underveis i intervjuet av ulike årsaker. Den største andelen av de som gikk til avgang underveis viste seg å ikke være studenter likevel, eksempelvis fordi de studerte mindre enn 50%, eller hadde avlagt sluttexamen i løpet av semestret som hadde gått. Vi endte derfor opp med 2647 intervju, og en svarprosent på 79,4.

Figuren viser svarprosenten av det som til enhver tid er sendt inn fra intervjuerne. Denne svarprosenten vil alltid ligge lavt i starten fordi frafallet fra IO som ringer og sier at de ikke kan eller vil være med blir sendt inn med en gang. Etterhvert stabiliserer denne kurven seg en stund på omlag 85%, og nærmer seg gradvis 80%. Vanligvis er denne kurven en god indikator på hva den endelige svarprosenten kan ventes å bli. I dette tilfellet endte imidlertid svarprosenten en del lavere enn hva figuren indikerte underveis. Årsaken til det ligger sannsynligvis i at intervjuerne hadde ganske store problemer med å treffe en del studenter, dette førte til at frafallet ble stort på slutten, når alle studenter som de ikke traff i løpet av feltperioden ble sendt inn.

Figur 1 Oversikt over svarinngangen, Levekårsundersøkelse blant studenter 1998

Frafall og avgang

Til denne undersøkelsen ble det trukket 4000 studenter fra landets statlige høyskoler, kunsthøgskoler, vitenskapelige høyskoler og universiteter. 665 av personene viste seg å ikke tilhøre populasjonen likevel. Dette er en større andel enn det som er vanlig i generelle besøksundersøkelser, vi viser derfor avgangsårsakene i tabell 79. 89,5 prosent av avgangen skyldes at personer som står oppført som studenter i registrene ikke er studenter lengre. 6,5 prosent er bosatt i på Svalbard eller i utlandet for 6 måneder eller mer. 2,4 prosent studerer ved en annen institusjon enn den de står oppført på i registrene; en institusjon som ikke inngår i gruppen med vår målpopulasjon, mens 1,7 prosent viste seg å være utvekslingsstudenter.

Tabell 79 Avgang etter årsak, antall personer, prosent av avgangen og prosent av trukket utvalg.

	Antall personer	Prosent avgang	Prosent av trukket utvalg
Avgang i alt	665	100,0	16,6
Utvandret til Svalbard/utlandet for mer enn 6 måneder	43	6,5	1,1
Ikke student	595	89,5	14,9
Utvekslingsstudent	11	1,7	0,3
Studerer ved institusjoner som ikke inngår i trekkegrunnet	16	2,4	0,4

Tabell 80 viser årsaker til frafall. Nekting er den vanligste årsaken til frafall, og utgjør omlag halvparten av frafallet. 22,9 prosent av frafallet skyldes at IO ikke var å treffe i intervjuperioden, mens 1,3 prosent ikke kunne delta på grunn av egen eller andres sykdom. Resten av frafallet skyldes andre årsaker.

Tabell 80 Frafall etter årsak, antall personer, prosent av frafallet og prosent av bruttoutvalget.

	Antall personer	Prosent frafall	Prosent av bruttoutvalget
Frafall i alt	688	100,0	20,6
Nekting i alt	343	49,9	10,3
Intervjupersonen nekter	336	48,9	10,1
Andre nekter på vegne av intervjupersonen	7	1,0	0,2
Sykdom m.v. i alt	9	1,3	0,3
Kortvarig syk	3	0,4	0,1
Langvarig syk	3	0,4	0,1
Sykdom/dødsfall i familien	3	0,4	0,1
Ikke å treffe i alt	157	22,9	4,7
Bortreist på ferie, arbeid/forretningsreise el.	46	6,7	1,4
Ikke å treffe av andre grunner	111	16,2	3,3
Annet frafall i alt	179	26,0	5,4
Bolig ikke funnet	17	2,5	0,5
Har ikke telefon/for kostbart, langt å reise	17	2,5	0,5
Språkproblemer	3	0,4	0,1
Andre grunner	142	20,6	4,3

Tabell 81 viser hvordan kjennemerkene kjønn, institusjonstype og innvandringsstatus er fordelt i bruttoutvalget, nettoutvalget og frafallet. Når det gjelder kjønn og innvandringsstatus er det liten forskjell mellom fordelingene i brutto- og nettoutvalget. Statlige høgszkoler er noe overrepresentert i nettoutvalget sammenlignet med bruttoutvalget, mens universiteter er noe underrepresentert. Skjevhetene er imidlertid så små at vi ikke ser noen grunn til å beregne vekter for å justere for dem.

Tabell 81 Bruttoutvalg, nettoutvalg og frafall etter kjønn, skoletype og innvandringsstatus.

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Frafall
I alt	100,0	100,0	100,0
Kjønn			
Menn	42,1	41,4	44,8
Kvinner	57,9	58,6	55,2
Skoletype			
Statlige høgszkoler	53,3	54,5	48,5
Vitenskapelige høgszkoler	4,7	4,8	4,2
Kunsthøgszkoler	1,5	1,2	2,6
Universiteter	40,5	39,4	44,7
Innvandringstatus			
Norsk bakgrunn	95,5	95,8	94,0
Innvandrerbakgrunn	4,5	4,2	6,0
Antall personer	3335	2647	688

Studentmassen endrer seg fort. I vårt nettoutvalg er det et visst innslag av studenter som viste seg ikke å studere ved institusjoner de i følge registrene skulle være tilknyttet. I stedet var disse intervjuobjektene nå tilknyttet andre institusjoner som *inn gikk i utvalget*. I slike tilfeller lot vi studentene være med i undersøkelsen som studenter ved sin nåværende institusjon. Disse bevegelsene i studentmassen ser ikke ut til å ha gått systematisk i en bestemt retning, med et unntak for studenter ved kunsthøgskolene. En viss andel viste seg ikke å være kunststudenter lenger. Det er likevel ingen grunn til å tro at dette har innført skjevheter i materialet.

Utvalgsvarians

Den usikkerhet som er i resultatene fordi de bygger på opplysninger om et utvalg av den populasjonen som undersøkelsen dekker, kalles utvalgsvarians. Standardavviket er et mål på denne usikkerheten. Størrelsen på standardavviket avhenger blant annet av tallet på observasjoner i utvalget, og av fordelingen til det aktuelle kjennemerket i hele gruppen som omfattes av undersøkelsen. Standardavviket kan anslås ved hjelp av observasjoner i utvalget.

Det er ikke foretatt egne beregninger av slike anslag for denne undersøkelsen, men tabell 82 viser tilnærmet størrelsen på standardavviket for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser. Av tabellen går det fram at usikkerheten øker når antall observasjoner minker og når prosenttallet nærmer seg 50.

Ved hjelp av standardavviket er det mulig å beregne et intervall som med en bestemt sannsynlighet inneholder den sanne verdi av en beregnet størrelse (den verdien vi ville ha fått dersom vi hadde foretatt en totaltelling i stedet for en utvalgsundersøkelse). Slike intervaller kalles konfidensintervaller hvis de er konstruert på en bestemt måte: La M være den beregnede størrelsen og S være et anslag for standardavviket

til M . Konfidensintervallet med grensene ($M-2S$) og $M+2S$), vil med omtrent 95 prosent sannsynlighet inneholde den sanne verdien.

Følgende eksempel illustrerer hvordan en kan bruke tabell 5 for å finne konfidensintervaller. Anslaget på standardavviket til et observert prosenttall på 70 er 2,5 når antall observasjoner er 500. Konfidensintervallet for den sanne verdi får grensene $70 \pm 2 \times 2,5$. Det vil si at intervallet som strekker seg fra 65 til 75 prosent med 95 prosent sannsynlighet inneholder den tallstørrelsen en ville fått om hele befolkningen hadde vært med i undersøkelsen.

Som det fremgår av tabellen nedenfor øker størrelsen på standardavviket når antallet observasjoner synker. Ved mindre enn 25 observasjoner blir konfidensintervallet og dermed usikkerheten så stor at det ikke lenger vil være forsvarlig å offentliggjøre prosentberegninger basert på så få observasjoner.

Ofte kan det være ønskelig å sammenligne prosenttall for flere grupper. Da er det viktig å være oppmerksom på at når to usikre tall sammenlignes vil usikkerheten på forskjellen mellom dem vanligvis bli større enn usikkerheten knyttet til hvert enkelt tall.

Tabell 82 Forventet standardavvik for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser

Antall observasjoner:	5 (95)	10 (90)	15 (85)	20 (80)	25(75)	30(70)	35 (65)	40(60)	50(50)
25	4,4	6,1	7,3	8,2	8,8	9,4	9,7	10,0	10,2
50	3,1	4,3	5,1	5,7	6,2	6,5	6,8	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,4	4,6	4,8	4,9	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,7	2,8	2,8	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,1	2,1	2,2	2,2
1000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
1200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
1500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3
2000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
2500	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
2647	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9

Innsamlings- og bearbeidingsfeil

I enhver undersøkelse, både totaltelling og utvalgsundersøkelser, vil det forekomme svar som er feil. Feilene kan oppstå både i forbindelse med innsamlingen og under bearbeidingen.

All datainnsamling i denne undersøkelsen har foregått ved hjelp av bærbare pc. Dette foregår på den måten at intervjuerne har med seg pc ut i felten, leser opp spørsmålene fra dataskjermen og registrerer svarene direkte. En viktig fordel med denne innsamlingsmetoden er at alle hopp i spørreskjema og tildeling av spørsmål til undergrupper programmeres på forhånd. Dermed reduseres muligheten for at intervjuerne stiller feil spørsmål til feil personer. Tildelingen av spørsmål kan defineres på grunnlag av kjennetegn vi har om intervjupersonene på forhånd, men vi bruker også de svarene som blir gitt underveis i spørreskjemaet.

En annen fordel med IT-basert intervjuing er mulighetene for direkte kontroll av svarene som blir registrert. For hvert spørsmål er det lagt inn grenser for gyldige verdier. I tillegg er det bygget inn et omfattende feilmeldingssystem dersom intervjueren taster inn et svar som er inkonsistent i forhold til tidligere svar. Slike svarkontroller er lagt inn på to nivå. En del feilmeldinger er absolutte, og kan ikke overstyres. Andre ganger legges det inn advarsler som intervjuerne kan velge å se bort fra.

Videre gir IT-basert intervjuing muligheter for å tilpasse ordlyden i spørsmålene avhengig av intervjuerens situasjon eller svar på tidligere spørsmål. Dette gir intervjusituasjonen et mer personlig preg, og det er lettere for intervjuerne å få til en muntlig samtale.

Alle disse sidene ved IT-basert intervjuing fører til økt datakvalitet. Innsamlingsfeil som skyldes intervjuerens feilregistreringer blir langt mindre enn ved bruk av papirskjema. Vi unngår registrering av ugyldige verdier og vi oppnår et redusert frafall på enkeltspørsmål ved at mulighetene for hoppfeil reduseres.

Innsamlingsfeil kan også komme av at intervjupersonen avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden. Det kan også skyldes misforståelser av spørsmål. Når det blir spurt om forhold som folk erfaringsmessig finner kompliserte, må en regne med å få en del feilaktige svar. Innsamlingsfeil kan også oppstå fordi visse spørsmål av enkelte oppfattes som ømtålige. Intervjupersonen kan i slike tilfeller bevisst gi feilaktige svar. De vurderinger som ligger til grunn for svaret kan også bli påvirket av hva intervjupersonen oppfatter som sosialt ønskelig.

I denne undersøkelsen er ikke spørsmålene av en slik karakter at vi vurderer risikoen for denne siste type innsamlingsfeil for særlig relevant.

Bearbeidingsfeil er avviket mellom den verdien som registreres inn, og den verdien som til slutt rapporteres ut. Slike feil kan oppstå for eksempel under omkodinger. Gjennom kontroller har man søkt å finne feil og rette opp disse.

Når en har rettet opp feil så langt det er mulig, er erfaringen at de statistiske resultatene i de fleste tilfeller påvirkes forholdsvis lite av både innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil. Virkningen av feil kan likevel være av betydning i noen tilfeller, og det er klart at ikke alle feil oppdages.